

STUDIU

privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova

Chișinău 2018

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA
DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII
СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ
ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL FOR PREVENTING AND ELIMINATING
DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

*Empowered lives.
Resilient nations.*

Partnership for Good Governance
Parteneriat pentru buna guvernare

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

STUDIU

privind percepțiile și atitudinile față de egalitate
în Republica Moldova

Realizat de S.C. MAGENTA CONSULTING S.R.L.

Chișinău, 2018

Acest studiu a fost elaborat împreună cu Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității ca parte a proiectului “Susținerea eforturilor naționale în prevenirea și combaterea discriminării în Republica Moldova”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Consiliul Europei, și tipărit cu sprijinul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Opiniile exprimate în acest studiu nu pot fi luate în considerare pentru a reflecta opinia oficială a niciuneia dintre părți.

CUPRINS:

ABREVIERI	11
REZUMAT	12
INTRODUCERE	15
i.1 Scopul și obiectivele studiului	15
i.2 Metodologia aplicată.....	16
CAPITOLUL I:	
TOPUL PROBLEMELOR STRINGENTE ÎN REPUBLICA MOLDOVA.....	20
CAPITOLUL II:	
NIVELUL DE ACCEPTARE A UNOR GRUPURI DE PERSOANE. DISTANȚA SOCIALĂ.....	26
CAPITOLUL III:	
PERCEPȚII ȘI ATITUDINI FAȚĂ DE UNELE GRUPURI DE PERSOANE	42
Subcapitolul 3.1: Percepții și atitudini față de persoane cu dizabilități psiho-sociale (mentale) și intelectuale	42
Subcapitolul 3.2: Percepții și atitudini față de persoane cu dizabilități fizice.....	46
Subcapitolul 3.3: Percepții și atitudini față de persoane LGBT (lesbiene, gay, bisexuali, transgender).....	50
Subcapitolul 3.4: Percepții și atitudini față de persoane care trăiesc cu HIV	56
Subcapitolul 3.5: Percepții și atitudini față de persoane de etnie romă	62
Subcapitolul 3.6: Percepții și atitudini față de persoane care nu vorbesc limba de stat	69
Subcapitolul 3.7: Percepții și atitudini față de evreii care locuiesc în Republica Moldova	75
Subcapitolul 3.8: Percepții și atitudini față de persoane de origine africană care locuiesc în Republica Moldova.....	79
Subcapitolul 3.9: Percepții și atitudini față de persoane care trăiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia țării.....	83
Subcapitolul 3.10: Percepții și atitudini față de persoane de religie musulmană	88
Subcapitolul 3.11: Percepții și atitudini față de minoritățile religioase.....	92
Subcapitolul 3.12: Percepții și atitudini față de ex-deținuți (persoane care au stat în penitenciar)	96
Subcapitolul 3.13: Percepții și atitudini privind femeile în societate.....	100
CONCLUZII	103

LISTA FIGURILOR:

Figura i.1: Eșantion general, N=1033, %.....	17
Figura i.2: Eșantion minorități, N=960.....	18
Figura 1.1: Topul problemelor stringente în Republica Moldova în conform percepției populației generale. „Q1. Cât de importante, în viziunea Dvs., sunt următoarele probleme pentru Republica Moldova? Alegeți principalele 3, începând cu cea mai importantă.”, N=1033	20
Figura 1.2: Nivelul de încredere al populației generale în oameni. „Q2. În general, cât de multă încredere aveți Dvs. în oameni?”; N=1033 ...	21
Figura 1.3: Nivelul de încredere al grupurilor minoritare în oameni. „Q2. În general, cât de multă încredere aveți Dvs. în oameni?”	22
Figura 2.1: Indicele distanței sociale față de diverse grupuri minoritare din Republica Moldova, anul 2018 vs anul 2015, N=1033	27
Figura 2.2: Relația dintre nivelul de încredere în oameni și IDS mediu manifestată de către populație generală.	29
Figura 2.3: Acceptarea părinților ca copiii să învețe în clase cu copii ce aparțin grupurilor marginalizate. Populația generală: „Q4.3: Ați permite copilului/copiilor Dvs. Să învețe într-o clasă unde sunt copii: ... ?”	30
Figura 3.1.1: Asocieri ale populației generale a persoanelor cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. Populație generală. „S1. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoană cu dizabilități mintale și intelectuale?”; N=1033	42
Figura 3.1.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale, în opinia populației generale. „S2. Care din următoarele grupuri de afirmații caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale?”; N=1033	44
Figura 3.1.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale, în opinia grupurilor minoritare. „S2. Care din următoarele grupuri de afirmații caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale?”	44
Figura 3.1.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. „S3. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”; N=1033	45
Figura 3.2.1: Asocieri ale populației generale a persoanelor cu dizabilități fizice. „S4. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem persoană cu dizabilități fizice?”; N=1033	46
Figura 3.2.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități fizice, potrivit populației generale. „S5. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități fizice?”; N=1033	47
Figura 3.2.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități fizice în opinia grupurilor minoritare. „S5. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități fizice?”	48
Figura 3.2.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele cu dizabilități fizice. „S6. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”; N=1033	48

Figura 3.3.1: Asocieri ale populației generale a persoanelor LGBT (lesbiene, gay, bisexuali, transgender). „S7. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem homosexual/lesbiană?“, N=1033	50
Figura 3.3.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele homosexual/lesbiană, potrivit populației generale. „S8. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele homosexual/lesbiană?“, N=1033	52
Figura 3.3.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele homosexual/lesbiană, potrivit grupurilor minoritare. „S8. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele homosexual/lesbiană?“	52
Figura 3.3.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele cu LGBT. „S9. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?“, N=1033	53
Figura 3.4.1: Asocieri ale populației generale a persoanelor care trăiesc cu HIV. „S10. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem persoană HIV pozitivă?“, N=1033	56
Figura 3.4.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele HIV pozitive, potrivit populației generale. „S11. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele HIV pozitive?“, N=1033	57
Figura 3.4.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele HIV pozitive, potrivit grupurilor minoritare. „S11. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele HIV pozitive?“, N=1033	58
Figura 3.4.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele cu HIV pozitive. „S12. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?“, N=1033	59
Figura 3.5.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă potrivit populației generale. „S13. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă?“, N=1033	62
Figura 3.5.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă, potrivit populației generale. „S14. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă?“, N=1033	64
Figura 3.5.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă, potrivit grupurilor minoritare. „S14. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă?“, N=1033	64
Figura 3.5.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele de etnie romă. „S15. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?“, N=1033	65
Figura 3.6.1: Calități ce caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat, potrivit populației generale. „S16. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat?“, N=1033	69
Figura 3.6.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele care nu vorbesc limba de stat, potrivit populației generale. „S17. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat?“, N=1033.....	71
Figura 3.6.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele care nu vorbesc limba de stat, potrivit grupurilor minoritare. „S17. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat?“	71
Figura 3.6.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele care nu vorbesc limba de stat. „S18. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?“, N=1033	72
Figura 3.7.1: Calități care caracterizează cel mai bine evreii care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S19. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine evreii din Republica Moldova?“, N=1033	75

Figura 3.7.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine evreii din Republica Moldova, potrivit populației generale. „S20. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine evreii care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033	76
Figura 3.7.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine evreii din Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S20. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine evreii care locuiesc în Republica Moldova?”	77
Figura 3.7.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a populației generale privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. „S21. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033.....	77
Figura 3.8.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S22. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană din Republica Moldova?”, N=1033	79
Figura 3.8.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S23. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033	80
Figura 3.8.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S23. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova?”	81
Figura 3.8.4: Perechi de afirmații ce redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. „S24. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033	81
Figura 3.9.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia țării, potrivit populației generale. „S25. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova?”, N=1033	83
Figura 3.9.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S26. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine străinii care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033	84
Figura 3.9.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S26. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine străinii care locuiesc în Republica Moldova?”	85
Figura 3.9.4: Perechi de afirmații ce redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova. „S27. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033	86
Figura 3.10.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S28. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033	88
Figura 3.10.2: Grupuri de afirmații ce caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S29. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033	89
Figura 3.10.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S29. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova?”	90

Figura 3.10.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a populației generale privind persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova. „S30. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033	90
Figura 3.11.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele care aparțin altor minorități religioase din Republica Moldova, potrivit populației generale. „S31. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033.....	92
Figura 3.11.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele ce aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S32. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine alte minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033	93
Figura 3.11.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele ce aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S32. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine alte minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova?”	94
Figura 3.11.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind alte minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. „S33. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033	94
Figura 3.12.1: Calități care caracterizează cel mai bine ex-deținuții, potrivit populației generale. „S34. Ce cuvânt vă vine în gând în primul rând când spunem persoane care au fost deținuți în pușcărie (ex-deținuți)?”, N=1033	96
Figura 3.12.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele ex-deținute, potrivit populației generale. „S35. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele care au fost deținuți în pușcărie (ex-deținuți)?”, N=1033.....	97
Figura 3.12.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele ex-deținute, potrivit grupurilor minoritare. „S35. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele care au fost deținuți în pușcărie (ex-deținuți)?”	98
Figura 2.12.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind ex-deținuții. „S36. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033	98
Figura 3.13.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind femeile în societate. „S37. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033	100

LISTA TABELELOR:

Tabelul 1.1: Topul problemelor stringente în Republica Moldova în percepția grupurilor minoritare. „Q1. Cât de importante, în viziunea Dvs., sunt următoarele probleme pentru Republica Moldova? Alegeți principalele 3, începând cu cea mai importantă.”	21
Tabelul 2.1: Nivelele de distanță socială utilizate în studiu.....	26
Tabelul 2.2: Indicele distanței sociale față de grupuri minoritare. Minorități etnice	28
Tabelul 2.3: Distanța socială manifestată de populația generală față de grupuri minoritare. Distribuția procentuală pe nivele de acceptare, N=1033.	29
Tabelul 2.4: Variația IDS în funcție de cunoaștere a reprezentanților grupului. Populație generală.....	30
Tabelul 2.5: Acceptarea părinților ca copii să învețe în clase cu copii ce aparțin grupurilor marginalizate. Grupurile minoritare: „Q4.3: Ați permite copilului/copiilor Dvs. să învețe într-o clasă unde sunt copii: ... ?”.....	31
Tabelul 3.1.1: Asocieri ale grupurilor minoritare a persoanelor cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. „S1. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoană cu dizabilități mintale și intelectuale?”	43
Tabelul 3.1.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a grupurilor minoritare privind persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. „S3. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	45
Tabelul 3.2.1: Asocieri ale grupurilor minoritare a persoanelor cu dizabilități fizice. „S4. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem persoană cu dizabilități fizice?”	47
Tabelul 3.2.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele cu dizabilități fizice. „S6. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	49
Tabelul 3.3.1: Asocieri ale grupurilor minoritare a persoanelor LGBT (lesbiene, gay, bisexuali, transgender). „S7. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem homosexual/lesbiană?”	51
Tabelul 3.3.2.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele cu LGBT. „S9. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	60
Tabelul 3.3.2.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele cu LGBT. „S9. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	55
Tabelul 3.4.1: Asocieri ale grupurilor minoritare a persoanelor care trăiesc cu HIV. „S10. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem persoană HIV pozitivă?”	57

Tabelul 3.4.2.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele cu HIV pozitive. „S12. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	60
Tabelul 3.4.2.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele cu HIV pozitive. „S12. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	61
Tabelul 3.5.1: Calități ce caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă potrivit grupurilor minoritare. „S13. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă?”	63
Tabelul 3.5.2.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a grupurilor minoritare privind persoanele de etnie romă. „S15. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	66
Tabelul 3.5.2.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele de etnie romă. „S15. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	67
Tabelul 3.6.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat, potrivit grupurilor minoritare. „S16. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat?”	70
Tabelul 3.6.2: Perechi de afirmații ce redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele care nu vorbesc limba de stat. „S18. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	73
Tabelul 3.7.1: Calități care caracterizează cel mai bine evreii care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S19. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine evreii din Republica Moldova?”	76
Tabelul 3.7.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a grupurilor minoritare privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. „S21. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	78
Tabelul 3.8.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S22. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană din Republica Moldova?”	80
Tabelul 3.8.2: Perechi de afirmații ce redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. „S24. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	82
Tabelul 3.9.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia țării, potrivit grupurilor minoritare. „S25. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățeni Republicii Moldova?”	84
Tabelul 3.9.2: Perechi de afirmații ce redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova. „S27. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	87
Tabelul 3.10.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S28. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova?”	89

Tabelul 3.10.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a grupurilor minoritare privind persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova. „S30. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	91
Tabelul 3.11.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele care aparțin alor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S31. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova?”	93
Tabelul 3.11.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind alte minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. „S33. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	95
Tabelul 3.12.1: Calități care caracterizează cel mai bine ex-deținuții, potrivit grupurilor minoritare. „S34. Ce cuvânt vă vine în gând în primul rând când spunem persoane care au fost deținuți în pușcărie (ex-deținuți)?”	97
Tabelul 3.12.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a grupurilor minoritare privind ex-deținuții. „S36. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	99
Tabelul 3.13.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a grupurilor minoritare privind femeile în societate. „S37. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”	101

ABREVIERI

IDS – Indicele distanței sociale

RM – Republica Moldova

UE – Uniunea Europeană

HIV+ – Persoane care trăiesc cu HIV

LGBT – Lesbieni, Gay, Bisexuali, Transgender

Nș/Nr – nu știu/nu răspund

CAPI – Computer Assisted Personal Interview (*interviu față-în-față asistat de calculator, cu ajutorul tabletelor*)

PAPI – Paper Assisted Personal Interview (*interviu față-în-față cu ajutorul chestionarului pe hârtie*)

p.p. – puncte procentuale

REZUMAT

Studiul dat a fost efectuat de compania *Magenta Consulting* pentru *Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității din Republica Moldova* în cadrul proiectului comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei “Susținerea eforturilor naționale în prevenirea și combaterea discriminării în Republica Moldova”, parte a programului Parteneriat pentru Buna Guvernare.

Prezentul studiu vizează măsurarea atitudinilor și percepțiilor populației față de diferite persoane și grupuri vulnerabile și marginalizate din Republica Moldova.

Studiul relevă că discriminarea anumitor grupuri de persoane nu este percepută de către cetățeni ca fiind printre cele mai stringente probleme în Republica Moldova, cu toate că cetățenii manifestă un grad sporit de intoleranță față de grupurile de persoane vulnerabile și marginalizate. Se observă că cea mai stringentă problemă în Republica Moldova este percepută problema creșterii prețurilor, majoritatea respondenților din fiecare grup interviuat indicând-o în primul rând. La acest subiect, opinia refugiaților diferă de opiniile celorlalte eșantioane, iar, potrivit lor, pensiile și salariile mici reprezintă problema de bază în țară.

În timpul discuțiilor în grup, s-a discutat despre termenul „încredere”. Potrivit majorității, încrederea este atunci când te poți baza pe cineva, când îi poți încredința cuiva tainele și planurile tale, fără a avea dubii că acea persoană te poate trăda. Totodată, încrederea este echivalată cu termenul „a crede” pe cineva, cu stabilitate, cu păstrarea unui secret, onestitate, punctualitate. În rândul tuturor grupurilor de respondenți la sondaj, se atestă un nivel sporit de neîncredere în oameni. Jumătate din populația generală a declarat că are puțină încredere în oameni. Cel mai mult, neîncrederea în oameni se atestă la etnicii romi, 49% dintre ei declarând că au foarte puțină încredere. Se observă că unii respondenți consideră că moldovenii, în general, nu au încredere în nimeni: „*a pierdut moldoveanul încrederea în toți*”.

Analizând nivelul de acceptare a grupurilor minoritare din Republica Moldova, se constată că, din totalul eșantionului, doar 1.9% din respondenți ar accepta drept membri ai familiei reprezentanți ai tuturor grupurilor marginalizate. Totodată, 0.7% ar expulza din țară membrii tuturor acestor grupuri. Indicele mediu de distanță socială față de grupurile marginalizate (2.4 din 6) indică asupra faptului că, în general, cetățenii Moldovei ar accepta reprezentanții grupurilor minoritare ca vecini. Dintre toate grupurile minoritare prezentate, grupul acceptat cel mai puțin sunt persoanele LGBT. În medie, respondenții ar prefera menținerea unor relații de concetățenie cu aceste persoane. Indicele mediu de distanță socială demonstrează că, dintre minoritățile etnice care au fost incluse în studiu, cei mai toleranți par a fi agnosticii/ateii. Acest din urmă eșantion are un indice mediu de distanță socială de 0.87 (în comparație cu 2.4 pentru populația generală). Astfel, agnosticii/ateii, în medie, sunt gata să accepte relații mai apropiate cu reprezentanții tuturor grupurile minoritare, în comparație cu populația generală și chiar comparativ cu unii reprezentanți ai populațiilor minoritare interviuate.

În timpul Focus Grupurilor s-a discutat despre diferențele dintre oameni, iar intervievații au enumerat câteva criterii în baza cărora se fac aceste diferențe: criterii fizice, comportamentale, atribuire la grup social, atribuirea unui rol social, statut financiar („*om bogat și om sărac, așa e la noi în țară*”), mediul de reședință („*dacă omul e de la țară, are nivel de la țară*”).

În contextul normalității, se observă că un comportament normal este considerat drept respectarea normelor și regulilor impuse de societate. Minoritățile religioase și persoanele cu dizabilități au fost catalogate ca anormale de majoritatea participanților la discuțiile în grup.

În cadrul Focus Grupurilor s-a vorbit despre discriminare. Se consideră că discriminarea este tratarea inechitabilă a unei persoane în raport cu alta, încălcarea drepturilor, lipsa de respect, umilirea. Majoritatea intervievaților s-au simțit discriminați cel puțin o dată, iar cel mai discriminat grup social sunt considerați romii.

Persoanele cu dizabilități psiho-sociale (mentale) și intelectuale au fost asociate de către 53% din populația generală cu bolnavi psihic/probleme mentale, iar 33% au declarat că acest grup de persoane are nevoie de ajutor de la stat. Ponderi mai mari din populația generală și din grupurile minoritare au selectat grupul de afirmații pozitive pentru a caracteriza persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale: „*buni la suflet, respectuoși, optimiști*”. În timpul discuțiilor în grup, intervievații au manifestat compătimire față de persoanele cu dizabilități psiho-sociale, dar și frică, caracterizându-i ca persoane imprezibile, de la care te poți aștepta la orice.

În mare parte, persoanelor cu dizabilități fizice le-a fost atribuit grupul cu afirmații pozitive „*buni la suflet, respectuoși, optimiști*” și respondenții au selectat afirmații nediscriminatorii față de acest grup. În timpul discuțiilor în grup, s-a observat tendința de a percepe persoanele cu dizabilități fizice drept cerșetori.

Persoanelor LGBT le-au fost oferite mai mult calificative negative și în ponderi mai mari. Acest grup de persoane este perceput drept anormal de către 40% dintre populația generală, fapt constatat și în cadrul discuțiilor în grup. Jumătate dintre respondenții romi a asociat persoanele homosexuale cu pedofilia, același lucru fiind afirmat de ponderi infime din respondenții găgăuzi și bulgari. O pondere de 45% din populația generală a selectat grupul de afirmații percepute ca negative pentru a caracteriza persoanele LGBT „*de încredere, neînțeleși, destrăbălați*”, pe când bulgarii au selectat în proporție de 59% afirmația percepută drept pozitivă „*îngrijiiți, ambițioși, toleranți*”. Mai mult de jumătate din populația generală consideră că persoanele LGBT trebuie să fie lipsite de următoarele drepturi: de a înfia un copil (71%), de a se căsători (66%) și de a organiza evenimente publice (66%). Majoritatea respondenților romi consideră că relațiile homosexuale trebuie pedepsite (73%).

În general, au fost oferite mai multe calificative negative persoanelor HIV pozitive, care și cumulează o pondere mai mare decât calificativele neutre și pozitive. Respondenții bulgari, în proporție de 44%, consideră că persoanele HIV pozitive trebuie izolate, această tendință fiind observată și în cadrul populației generale. O pondere mai mare din populația generală a selectat grupul de afirmații percepute drept negative pentru caracterizarea persoanelor HIV pozitive „*educați, nenorociți, periculoși*”. Atât în cadrul sondajului, cât și în timpul Focus Grupului, s-a observat reticența romilor față de persoanele HIV pozitive.

Etnicii romi sunt percepuți drept mincinoși (36%), hoți (31%), leneși (30%), cerșetori, needucați (25%) de către populația generală. Calificative asemănătoare au fost oferite și de către minoritățile etnice: găgăuzi și bulgari. Respondenții romi s-au caracterizat drept uniți (40%), talentați (43), veseli, întreprinzători. În rândul cetățenilor, se observă o lipsă de încredere în persoanele de etnie romă, considerându-se că ei fură și se ocupă de șiretlicuri pentru a câștiga bani. Potrivit participanților la Focus Grupuri, cel mai discriminat grup din Republica Moldova sunt etnicii romi.

Persoanele care nu vorbesc limba de stat au fost caracterizate de către populația generală drept orgolioase, indifereente și reci. Afirmații pozitive pentru persoanele care nu vorbesc limba de stat au fost oferite de către etnicii bulgari: cumsecade (32%), independenți (37%). Puțin peste o treime din populația generală consideră că persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, dar pot deveni agresive atunci când sunt atacate (39%). În timpul discuțiilor în grup, s-a declarat că rușii care locuiesc în Republica Moldova sunt agresivi și nu manifestă respect față de țara în care trăiesc, deoarece nu învață limba de stat.

Evreii care locuiesc în Republica Moldova au obținut mai multe calificative pozitive din partea populației generale. 39% din populația generală a afirmat că evreii din Republica Moldova sunt deștepți, iar 12% – uniți. În același timp, 23% dintre intervievați au asociat evreii cu persoane viclene/șmechere. În timp ce ponderi mai mari din etnicii bulgari și găgăuzi au selectat afirmații pozitive pentru evreii din Republica Moldova („*harnici, deștepți, întreprinzători*”), 31% dintre etnicii romi au caracterizat evreii prin setul de afirmații care prezintă opiniile negative („*credincioși, șmecheri/vicleni, zgârciți*”). Circa o treime din populația generală este de părerea că evreii care locuiesc în Republica Moldova nu sunt patrioți ai țării, ci tind mereu spre Israel (34%) și se consideră superiori altor națiuni (31%).

Persoanele de origine africană au obținut mai multe calificative pozitive decât negative din partea populației generale. În timpul discuțiilor în grup, persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova au fost asociate cu:

- Fotbaliști, boxeri, persoane puternice;
- Viață rea, oameni chinuiți, oameni slabi, securitate „mai multe boli aduc de acolo”;
- Negri, Africa, nisip, secetă.

Se consideră că persoanele de origine africană sunt discriminate din cauza rasei și „*nimeni nu vrea să ia la muncă persoane de culoare*”.

Față de persoanele care locuiesc în Republica Moldova, dar nu au cetățenia țării, au fost expuse mai mult atitudini pozitive atât în cadrul sondajului, cât și în timpul discuțiilor în grup. Toți respondenții în cadrul Focus Grupurilor au vorbit despre persoanele care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia țării, în contextul venirii acestora pentru a-și găsi un post de muncă: „*și noi plecăm într-o țară oarecare și ne aflăm acolo o perioadă de timp, fără o a doua cetățenie*”. În același timp, persoanele care trăiesc în Republica Moldova fără cetățenia țării au fost asociate cu oaspeți, nevoiași, africani, studenți, refugiați, emigranți/imigranți, interese și echilibru economic.

Persoanele de religie musulmană au fost asociate cu teroriști, agresivi, extremiști, fanatici, credincioși de către ponderi majoritare din populația generală. 75% dintre refugiați au caracterizat persoanele de origine musulmană cu sintagma de afirmații care este percepută ca total pozitivă: „*credincioși, harnici, familisti*”.

Se observă că minoritățile religioase sunt percepute drept niște secte, care au ca scop atragerea mai multor membri, prin oferirea gratuităților, cum ar fi lecții de limbi străine fără taxă. 41% din populația generală a asociat minoritățile religioase cu oameni credincioși. Există un stereotip în societate, precum că minoritățile religioase fac business din credința lor, considerându-se că ei cer bani de la enoriași.

În general, calificativele negative pentru ex-deținuți au obținut ponderi mai mari. 13% din participanții din populația generală au afirmat, în primul rând, că persoanele care au fost deținute în penitenciar (ex-deținuți) sunt periculoase. Populația generală, etnicii bulgari și etnicii găgăuzi consideră că – ambițioși, vorbăreți și descurcăreți sunt calificativele care descriu cel mai bine ex-deținuții. Contrar celor enumerați anterior, etnicii romi au selectat grupul de afirmații negative pentru ex-deținuți: ambițioși, agresivi, periculoși.

Circa o treime din populația generală a optat pentru afirmațiile care exprimă poziții nediscriminatorii față de implicarea femeilor în conducerea statului, în construirea unei cariere și față de capacitățile și succesul lor în luarea deciziilor și în activitatea publică. 53% dintre etnicii romi consideră că femeile nu ar trebui să ocupe un post de conducere în stat și 49% – că femeile sunt sensibile și în situații de urgență nu pot lua o decizie potrivită. În timpul discuției în grup cu etnicii romi au fost expuse opinii discriminatorii privind femeile și s-a declarat că nu există egalitate între femei și bărbați.

În cadrul Focus Grupurilor s-a discutat despre persoanele în etate. Se observă că societatea manifestă stimă și respect față de ei, persoanele în etate fiind asociate cu persoane credincioase, care trebuie ascultate și respectate. În același timp, se consideră că persoanele în etate sunt neajutate, duc o viață nevoiașă din cauza pensiilor mici. Se crede că persoanele în etate sunt discriminate atât din partea statului și a angajatorilor, cât și din partea tinerilor. Statul discriminează persoanele în etate prin oferirea unei pensii mici, angajatorii nu oferă locuri de muncă persoanelor în etate, iar tinerii nu manifestă respect și „*nu oferă locul în transportul public sau trec agresiv pe lângă persoanele în etate, pot să dea cu pumnul*”.

În final, vedem că, în pofida manifestării intoleranței și atitudinilor discriminatorii față de anumite grupuri de persoane, problema discriminării rămâne a fi neconștientizată de publicul larg.

INTRODUCERE

Studiul dat a fost efectuat de compania *Magenta Consulting* pentru *Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității din Republica Moldova* în cadrul proiectului comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei “Sustinerea eforturilor naționale în prevenirea și combaterea discriminării în Republica Moldova”, parte a programului Parteneriat pentru Buna Guvernare”.

i.1 Scopul și obiectivele studiului

Scopul primar al studiului a fost evaluarea atitudinilor și percepțiilor populației față de diferite persoane și grupuri vulnerabile și marginalizate din Republica Moldova, și anume:

1. Persoane cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale.
2. Persoane cu dizabilități fizice.
3. Persoane LGBT.
4. Persoane care trăiesc cu HIV.
5. Persoane de etnie romă.
6. Persoanele care nu vorbesc limba de stat.
7. Evreii care locuiesc în Republica Moldova.
8. Persoane de origine africană care locuiesc în Republica Moldova.
9. Persoane străine care locuiesc în Republica Moldova, dar fără cetățenia țării.
10. Persoane de origine musulmană.
11. Alte minorități religioase.
12. Persoane care au fost deținute (ex-deținuți).
13. Femeile în societate.

Obiectivele majore ale studiului au fost:

- măsurarea distanței sociale manifestate de respondenți față de reprezentanții grupurilor vulnerabile și marginalizate din Republica Moldova, prin Indicele Distanței Sociale (IDS);
- studierea stereotipurilor existente în societate față de persoanele din grupurile vulnerabile și marginalizate.

i.2 Metodologia aplicată

Datele prezentate în acest raport au fost colectate prin intermediul unei metodologii mixte ce a îmbinat cercetarea calitativă și cercetarea cantitativă.

I. Cercetarea calitativă. La această etapă au fost organizate 8 Focus Grupuri, dintre care 4 cu reprezentanții populației generale și 4 cu reprezentanții unor grupuri marginalizate. Tabelul de mai jos include datele cu privire la segmentele populației care au participat la Focus Grupuri.

Distribuția Focus Grupurilor:

Nr.	Segment	Vârsta	Locație
1	Populație generală	Tineri (18-35 ani)	Rural
2	Populație generală	Tineri (18-35 ani)	Urban
3	Populație generală	Adulți (36-65 ani)	Rural
4	Populație generală	Adulți (36-65 ani)	Urban
5	Romi din sate	Mai mult de 18 ani	Rural
6	Oameni care nu vorbesc limba de stat	25-45 ani	Urban
7	Bulgari	25-45 ani	Rural
8	Vârstnici	Mai mult de 60 de ani	Urban

II. Cercetarea cantitativă. Au fost realizate 2 sondaje:

- unul reprezentativ național la care au participat 1033 de respondenți din rândul populației generale, cu vârsta de 18+ ani;
- un sondaj a fost în rândul a 4 segmente de minorități din Republica Moldova: persoane cu dizabilități, minorități etnice (găgăuzi, bulgari, romi), minorități religioase (creștini non-ortodocși, atei/agnostici), persoane cu statut de refugiat în Republica Moldova.

Datele au fost colectate în perioada 14 august – 18 noiembrie.

i.2.1 Eșantionul și colectarea datelor

Colectarea datelor în rândul populației generale a fost desfășurată în baza unui eșantion reprezentativ național și a cuprins 1033 de respondenți cu vârsta de 18+ ani. Marja de eroare a sondajului constituie +/-3.08%.

Datele au fost colectate prin metoda CAPI – Computer Assisted Personal Interview (*interviu față-în-față asistat de calculator, cu ajutorul tabletelor*).

Interviurile au fost realizate la domiciliile respondenților, iar chestionarul a fost redactat în limba de stat și limba rusă, oferindu-se respondenților posibilitatea de a alege limba de comunicare în procesul de colectare a datelor.

Figura i.1: Eșantion general, N=1033, %

Grup	Raion	Mediu	Chestionare
Grup 1	Briceni, Edineț, Ocnița și Dondușeni	Urban	22
		Rural	53
Grup 2	Soroca, Drochia și Florești	Urban	23
		Rural	57
Grup 3	Mun. Bălți, Fălești, Glodeni, Râșcani și Sângerei	Urban	63
		Rural	72
Grup 4	Orhei, Rezina, Șoldănești și Telenești	Urban	19
		Rural	64
Grup 5	Mun. Chișinău	Urban	230
		Rural	22
Grup 6	Anenii Noi, Criuleni, Ialoveni și Strășeni	Urban	17
		Rural	84
Grup 7	Ungheni, Călărași și Nisporeni	Urban	22
		Rural	53
Grup 8	Basarabeasca, Hâncești, Leova și Cimișlia	Urban	18
		Rural	58
Grup 9	Căușeni, Ștefan Vodă	Urban	10
		Rural	36
Grup 10	UTA Găgăuzia	Urban	19
		Rural	27
Grup 11	Taraclia, Cahul și Cantemir	Urban	20
		Rural	46
TOTAL			1033

Selectarea localității

Pentru a obține un eșantion național reprezentativ, întreaga țară a fost divizată în 11 grupuri geografice, fiecare dintre ele a cuprins în medie 4 raioane, iar localitățile au fost selectate în mod aleator. Această procedură a asigurat ca interviurile să fie efectuate uniform geografic.

Selectarea gospodăriei

Gospodăriile în care s-au realizat interviurile au fost selectate prin metoda rutei aleatoare, utilizând regula +3: operatorul trece peste 2 gospodării și se oprește la a treia pentru a realiza interviul.

Selectarea respondentului

Dacă la o gospodărie care este selectată pentru studiu o persoană deschide ușa, intervievatorul invita la interviu persoana care corespunde criteriilor și care ultima a sărbătorit ziua de naștere. Dacă această persoană a fost plecată pentru un timp îndelungat (de exemplu, lucrează peste hotare), intervievatorul alege persoana care a avut ziua de naștere înaintea primei persoane.

Colectarea datelor în rândul grupurilor de minorități a fost făcută în baza unui eșantion non-probabilistic, utilizând metoda cotelor.

Datele au fost colectate prin metoda CAPI – Computer Assisted Personal Interview (*interviu față-în-față asistat de calculator, cu ajutorul tabletelor*) și PAPI – Paper Assisted Personal Interview (*interviu față-în-față cu ajutorul chestionarului pe hârtie*) în cazul persoanelor cu statut de refugiat și al persoanelor cu dizabilități. Pentru a colecta datele în rândul persoanelor cu statut de refugiat chestionarul a fost redactat și în limba engleză, respondentul având posibilitatea de a alege limba de comunicare pe parcursul interviului. Respondenții au fost selectați prin metoda snowball (bulgărele de zăpadă).

Figura i.2: Eșantion minorități, N=960

Segmentul	Subsegmentul	Eșantion
Dizabilități (non-instituționalizate)	Dizabilități fizice/psihice	145
Minorități etnice	Găgăuzi	152
	Bulgari	151
	Romi	166
Minorități religioase	Creștini Non-Ortodocși (Martorii lui Iehova, Bapțiști, Adventiști de ziua a 7-a, Catolici, Mormoni, Neo-Creștini, etc.)	240
	Agnostici și Atei	53
Statutul în țară	Refugiați sau în așteptarea azilului politic	53
Total		960

i.2.3 Structura chestionarului

Chestionarul a inclus 59 de întrebări și a conținut următoarele capitole: distanța socială, percepții și atitudini față de grupurile vulnerabile și marginalizate în Republica Moldova, demografie.

Procesul de colectare a datelor pentru cercetarea cantitativă a inclus următoarele etape:

Pretestarea chestionarului

Chestionarul a fost ajustat de Magenta Consulting în colaborare cu comanditarul, toate comentariile și cerințele comanditarului fiind implementate. Chestionarele au fost traduse în limba de stat, rusă și engleză. Pentru acest studiu, chestionarul a fost testat pe un număr de 10 respondenți (6 – în limba de stat și 4 – în rusă).

Selectarea intervievatorilor și instruirea acestora

A fost selectată o echipă de 20 de intervievatori, care au experiență considerabilă în sondajele față-în-față și a fost desfășurată instruirea acestora. După cum a demonstrat experiența noastră, a fost absolut necesar de a ne asigura că intervievatorul înțelege scopul proiectului, înțelege la care tipuri de răspuns trebuie să se aștepte de la respondent, cum să înregistreze răspunsurile și cum să urmeze instrucțiunile din chestionar etc. Concomitent, la această etapă, au fost definite traseele intervievatorilor.

Colectarea datelor

Magenta Consulting a utilizat metoda CAPI de colectare a datelor. De asemenea, mereu era prezentă o persoană responsabilă de logistica proiectului. Această persoană a ținut evidența tuturor chestionarelor care ajungeau din teren, totodată, a verificat calitatea lucrului efectuat și a monitorizat ce rămânea de făcut. Toate interviurile au fost desfășurate în limba de stat, rusă, sau engleză, în dependență de preferința respondentului.

Introducerea datelor

Deoarece majoritatea datelor s-au colectat prin intermediul metodei CAPI, aceste sondaje desfășurate cu ajutorul tabletelor au un avantaj important – chestionarele sunt imediat introduse în baza de date. De îndată ce intervievatorul completa răspunsurile, datele erau transferate în baza de date prin Wi-Fi, ceea ce a eliminat costurile introducerii duble și a contribuit la reducerea greșelilor.

În cazul sondajului în rândul refugiaților și al persoanelor cu dizabilități, datele au fost colectate prin metoda PAPI și au fost introduse manual în programul SPSS.

Controlul calității și eliminarea riscurilor potențiale

În acest subcapitol au fost menționate potențialele riscuri asociate cu realizarea sondajului și soluțiile pentru eliminarea efectelor acestor riscuri.

1. *Date nereprezentative.* În paralel cu interviuarea, numărul chestionarelor livrate a fost monitorizat în timp real, pentru a asigura că datele colectate corespund eșantionului propus. Toate chestionarele livrate la oficiu au trecut prin verificarea consistenței, iar chestionarele în care unele din întrebările importante nu au avut răspunsuri, nu au fost incluse în eșantion și au fost desfășurate alte interviuri în locul lor.

2. *Înțelegerea greșită a anumitor întrebări de către interviuatori și/sau respondenți.* Interviuatorii au fost atent instruiți la începutul proiectului referitor la scopul proiectului și modul în care vor fi analizate aceste date. Adicional, fiecare întrebare din chestionar a fost explicată în așa fel, încât interviuatorii au înțeles clar toate întrebările și puteau să le explice respondenților la necesitate. Toate interviurile au fost desfășurate în limba preferată de respondent.

3. *Fraudarea datelor primare de către interviuatori.* Interviurile au fost desfășurate de către echipa de interviuatori Magenta Consulting, care au participat la numeroase proiecte de natură similară, au experiență și un nivel înalt de încredere din partea Magenta Consulting. Totuși, pentru a elimina orice risc legat de fraudă eventuală a chestionarelor, 40%-50% din respondenți au fost telefonați pentru a verifica dacă chiar au participat în studiu. Respondenților li s-au adresat câteva întrebări din secțiunea de profilare a respondentului și, pe lângă aceasta, ei au răspuns la câteva întrebări din chestionar. Aceasta este o rată mult mai înaltă de verificare a chestionarelor, comparativ cu cele ale altor agenții de cercetare: interviuatorii știu ca sunt verificați și, astfel, cazurile în care interviuatorul falsifică chestionare sunt extrem de rare.

4. *Eroare de introducere a datelor.* Având în vedere natura chestionarului, cu multe cifre și numere, experiența noastră demonstrează necesitatea utilizării metodelor de dublă introducere a datelor pentru interviurile personale asistate de hârtie. Toate chestionarele au fost introduse de două echipe diferite de operatori pentru a elimina erorile factorului uman. Mai târziu, două baze de date au fost comparate și verificate de erori.

i.2.4 Analiza datelor

Pentru analiza datelor sondajului, Magenta Consulting utilizează programul statistic SPSS și produce nu doar rezultate generale pentru fiecare întrebare de interes, dar și cross-tab-uri cu demografia și orice alte întrebări, demonstrând corelații/asociații cu întrebările de interes. Fiecare rezultat este prezentat grafic și comentat.

Metodologia aplicată în studiul dat este similară metodologiei aplicate în Studiul privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova din anul 2015¹, respectiv datele pentru eșantionul populația generală sunt comparabile. Prezentul studiu conține o parte complementară față de studiul din anul 2015, și anume colectarea și analiza datelor în rândul grupurilor marginalizate.

¹ Acest studiu a fost elaborat de către Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității din Moldova și Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR), în consultare cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, în cadrul proiectului comun "Susținerea instituțiilor naționale pentru protecția și promovarea drepturilor omului conform recomandărilor Comitetelor Convențiilor ONU și Revizuirii Periodice Universale (UPR)" finanțat de Guvernul Norvegiei: http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/RO_Studiu-Perceptii-2015_FINAL_2016-Febr-25_Imprimat.pdf

CAPITOLUL I:

Topul problemelor stringente în Republica Moldova

Acest capitol conține informații despre cele mai principale probleme din Republica Moldova percepute de cetățeni. Totodată, a fost abordat subiectul încrederii populației în oameni în general și în grupuri de persoane.

O treime dintre respondenți consideră că creșterea prețurilor reprezintă cea mai importantă problemă în Republica Moldova. Circa un sfert dintre respondenți sunt de opinia că pensiile mici și salariile mici reprezintă o problemă stringentă în țară. Persoanele cu vârsta 60+, în proporție de 36% consideră că creșterea prețurilor este cea mai importantă problemă din țară, aceeași opinie o au 29% dintre respondenții cu vârsta cuprinsă între 30-44 de ani. Mai mult respondenții de la Sud (39%), decât cei din Centru (30%) consideră că creșterea prețurilor este principala problemă din Republica Moldova.

Figura 1.1: Topul problemelor stringente în Republica Moldova în percepția populației generale. „Q1. Cât de importante, în viziunea Dvs., sunt următoarele probleme pentru Republica Moldova? Alegeți principalele 3, începând cu cea mai importantă.”, N=1033

	În primul rând	În al doilea rând	În al treilea rând
Creșterea prețurilor	33	18	10
Pensii mici/Salarii mici	26	25	14
Locuri de muncă limitate	11	15	13
Nivelul înalt al corupției	11	16	16
Accesul redus al populației la servicii de sănătate	5	5	6
Accesul redus al tinerilor la educație	3	4	3
Economia slab dezvoltată	3	6	15
Instabilitatea politică	3	2	7
Infrastructura în stare proastă	2	3	5
Discriminarea unor grupuri de persoane	1	1	3
Posibilități reduse de integrare în UE	1	1	2
Altceva		2	2
Nș/Nr		1	4

Respondenții refugiați, în proporție de 75% consideră că pensiile mici/ salariile mici constituie problema cea mai importantă pentru Republica Moldova. Romii care au participat la sondaj au afirmat, în proporție de 72%, că problema cea mai importantă pentru Moldova este creșterea prețurilor. În același timp, 34% dintre etnicii romi intervievați consideră că discriminarea unor grupuri de persoane reprezintă o problemă în Republica Moldova. Potrivit persoanelor cu dizabilități interviuate, principala problemă în RM o constituie pensiile și salariile mici.

Tablelul 1.1: Topul problemelor stringente în Republica Moldova în percepția grupurilor minoritare. „Q1. Cât de importante, în viziunea Dvs., sunt următoarele probleme pentru Republica Moldova? Alegeți principalele 3, începând cu cea mai importantă.”

	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
Creșterea prețurilor	41	47	65	72	31	32	42
Pensii mici/salarii mici	66	47	41	37	43	42	75
Locuri de muncă limitate	48	37	33	51	30	30	20
Nivelul înalt al corupției	28	34	32	41	41	51	31
Accesul redus al populației la servicii de sănătate	38	18	30	23	18	13	7
Accesul redus al tinerilor la educație	12	28	30	10	15	26	24
Economia slab dezvoltată	15	16	10	11	23	34	27
Instabilitatea politică	12	11	7	9	17	23	15
Infrastructura în stare proastă	14	29	23	10	18	25	13
Discriminarea unor grupuri de persoane	11	13	15	34	13	15	13
Posibilități reduse de integrare în UE	4	7	2	3	7	8	20
Altceva	3	2	5	0	42	0	0
Nș/Nr	10	13	7	0	1	2	4

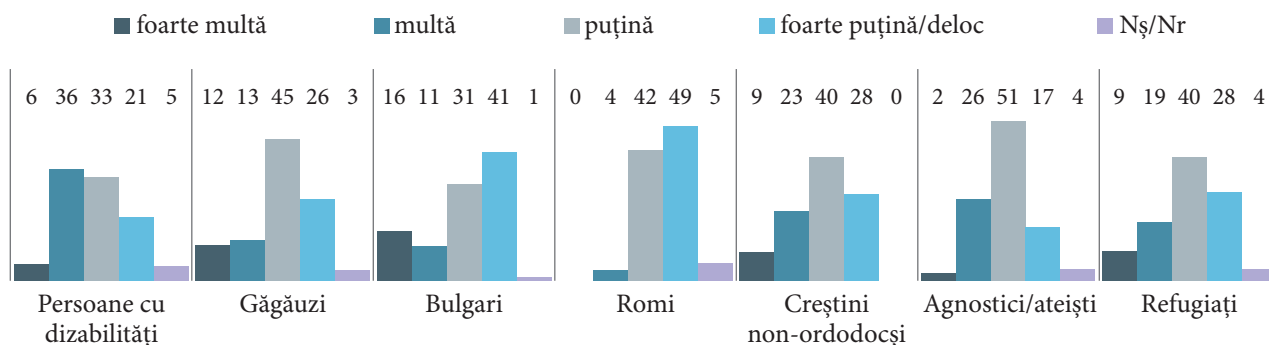
Jumătate dintre respondenți declară că au puțină încredere în oameni, iar 28% – foarte puțină sau nu au deloc încredere. 36% dintre respondenți cu vârsta cuprinsă între 30-44 de ani și 22% dintre vârstnici (60+ ani) declară că au foarte puțină încredere în oameni sau deloc. Respondenții cu distanța socială mare, în proporție de 59% declară că au puțină încredere în oameni, același nivel de încredere fiind manifestat de 46% dintre respondenții cu distanța socială mică.

Figura 1.2: Nivelul de încredere al populației generale în oameni. „Q2. În general, cât de multă încredere aveți Dvs. în oameni?”, N=1033

foarte multă	2	
multă	16	
puțină	51	
foarte puțină/deloc	28	
Nș/Nr	2	

Aproximativ fiecare a doua (49%) persoană de etnie romă intervievată a afirmat că, în general, are foarte puțină încredere sau nu are deloc încredere în oameni. Din totalul persoanelor de etnie găgăuză interviuate, 45% au puțină încredere în oameni.

Figura 1.3: Nivelul de încredere al grupurilor minoritare în oameni. „Q2. În general, cât de multă încredere aveți Dvs. în oameni?”

Definirea termenului de încredere

Opinia populației generale

În timpul discuțiilor în grup s-a vorbit despre termenul încredere. Potrivit majorității respondenților, încrederea este atunci când te poți baza pe cineva, când îi poți încredința cuiva tainele și planurile tale, fără a avea dubii că acea persoană te poate trăda. Totodată, încrederea este echivalentă cu termenul „a crede” pe cineva, cu stabilitate, cu păstrarea unui secret, cu onestitate, punctualitate:

„Nu putem trăi fără ca să avem încredere în ceva sau în cineva. Ca să fim noi mai puternici și mai iubiți, ca să iubim mai profund, noi trebuie să avem încredere în cineva și cineva în noi.”

„Uneori nu cred omul până nu încep a lucra cu el. Când omul începe a respecta toate promisiunile în viziune de lucru, atunci poate să apară încredere. Până atunci, ce să vorbesc de încredere, dacă nu o am?”

Majoritatea participanților la discuție au declarat că poți avea încredere doar în rudele apropiate: părinți, frați, surori. Se consideră că, datorită interacționării mai frecvente cu rudele apropiate, acestea nu au tendința de a trăda: *„Cu ei mai interacționezi, te mai vezi la o zi de naștere și ei n-ar vrea să-și păteze imaginea”*. În același timp, a fost menționat că trebuie să avem și putem avea încredere în Dumnezeu.

Se observă că participanții la studiu vorbesc despre încrederea în persoane, în familie, rude apropiate, în prieteni și mai puțin în instituții sau organizații. Când au fost rugați să numească grupuri de oameni în care au încredere, toți respondenții au numit familia, rudele și prietenii.

Conform observațiilor, sunt persoane care consideră că în Republica Moldova este o criză de încredere între oameni. Încrederea a fost echivalată cu *„un lux pe care nu fiecare și-l poate permite”*. S-a menționat ideea că încrederea este greu de obținut, dar ușor de pierdut în același timp, iar deseori persoanele în care te încrezi te trădează și trebuie să ai încredere doar în forțele proprii:

„Mai des în forțele proprii trebuie să fie încredere, de ce ești capabil, ce responsabilități poți să ai și care nu.”

„Încrederea în sine mai mult, adică, nu pot să mă bazez pe cineva. Chiar dacă și mă gândesc că e un prieten bun, întotdeauna nu pot ști ce se face în capul lui.”

Au fost expuse idei radicale, conform cărora nu poate exista deloc încredere între persoane, nici încredere în părinți sau rude apropiate: *„Nu există o legătură de încredere între mai multe persoane”*. Iar unii respondenți declară că nu au încredere nici în sine.

Potrivit intervievaților, neîncrederea în oameni este cauzată de frica de a nu fi dezamăgit. *„De exemplu, mie niște romi mi-au furat bicicleta când eram mic. A fost o dezamăgire. Pentru că romii mi-au furat și cumva asta e că romii fură. Poate și sunt romi mai de treabă, mă îndoiesc, dar...”*

Potrivit unui respondent, principalul factor care determină nivelul de neîncredere al populației este corupția care predomină în țară. Mai mulți intervievați consideră că neîncrederea care este în societatea din Republica Moldova vine de la mentalitatea oamenilor, care s-a format pe parcursul anilor, și anume „în ziua de azi fiecare om trăiește pentru dânsul”.

Opinia grupurilor minoritare

În general, participanții la discuție s-au confruntat cu dificultăți în explicarea termenului de încredere. Respondenții au explicat că încrederea este atunci când te poți bizui pe o persoană și când poți să discuți cu ea ceva important. În opinia unui participant la discuție, „încrederea este un sentiment, o calitate a omului de a-i încredința cuiva (a încredința o taină), o abilitate a omului de a comunica cu cineva”.

Un respondent a echivalat termenul de „încredere” cu termenul „a crede”: „Dacă eu nu-l cred pe om, nici nu vorbesc cu el”. Toți participanții la discuție din rândul persoanelor în etate, dar și aproape toți participanții la focus grup care **nu vorbesc limba de stat**, au asimilat termenul de „încredere” cu încrederea în oameni, în persoanele apropiate, familie, rude, colegi de serviciu. Au fost expuse câteva calități ale unei persoane în care poți avea încredere: să fie cinstită și să nu mintă.

Etnicii bulgari

Respondenții de etnie bulgară au asociat cuvântul „încredere” cu siguranța suportului din partea unei persoane, posibilitatea împărtășirii secretelor și certitudinea în veridicitatea informațiilor pe care ți le comunică. S-a menționat că încrederea trebuie meritată prin atitudine și posedarea următoarelor calități: bunătate, onestitate, exactitate și sinceritate.

Etnicii romi

Participanții de etnie romă consideră că „*totul începe de la încredere*” și au corelat acest termen cu susținerea din partea cuiva și cu certitudinea că persoana în care ai încredere este integră. Cei mai mulți etnici romi au declarat că au încredere în persoanele apropiate.

Nivelul de încredere în instituțiile de stat

Se observă un nivel de neîncredere în instituțiile de stat și funcționarii publici: poliția, medicii, politicienii, mass-media: „*Ei au dorința doar să te scuture de bani*”.

„*Chiar să luăm din politică, câte promisiuni au fost și câte nu s-au întâmplat, dar... de asta și pierdem încrederea și nu știm pe cine să alegem.*”

„*În politicieni m-am dezamăgit, nu avem încredere; poliția amendează pe dreptate și pe nedreptate, n-avem încredere; în doctori, dacă n-ai bani în buzunar, tot n-avem încredere.*”

Printre persoanele în etate, se observă un nivel sporit de neîncredere în organizațiile de stat: Parlament, deputați, conducere. „*Acum moldovenii nu au încredere în ei (se face referire la politicieni), nu știu pe cine să creadă*”. În opinia unui respondent, în R. Moldova persoanele în vârstă cred „*într-o zi mai bună, că va veni și se va schimba ceva*”, pe când „*tineretul în ziua de astăzi, nu prea are încredere și pleacă, emigrează. Nu au încredere în conducerea de azi, ce se întâmplă aici, nu au de lucru sau sunt posturi neplătite*”.

Nivelul de încredere în grupuri sociale

În timpul focus grupurilor s-a spus că în Moldova este lipsă de încredere în unele grupuri sociale. S-a declarat că încrederea nu ține de anumite grupuri sociale, ci doar de relațiile interpersonale: „*Omenia nu ține de etnie. Nu contează de ce etnie, ce naționalitate ești*”. Un participant la discuție spune că nu poate fi încredere în grupuri de oameni, deoarece persoanele dintr-un anumit grup sunt diferite și nu poți echivala încrederea cu un întreg grup de oameni: „*Unde sunt mulți, acolo nu pot să fie toți ideali*”. În același timp, în discuțiile despre anumite grupuri, cum ar fi persoane de etnie romă sau persoane LGBT, s-au spus lucruri ce denotă lipsa de încredere în acestea.

Nivelul de încredere a moldovenilor ca grup social

Conform observațiilor, unii respondenți consideră că moldovenii în general nu au încredere în nimeni: „*A pierdut moldoveanul încrederea în tot*”.

În același timp, un interviuat susține că moldovenii nu au încredere în nimeni, nici chiar în moldoveni, făcând referire la situația politică din țară. Potrivit unui respondent, nu poți avea încredere în persoane de altă naționalitate, decât în situații de serviciu, „*dar așa pur și simplu să ai încredere, mai rar*”.

Potrivit unui respondent, fiecare grup etnic are încredere în persoanele din grupul său, nu este, însă, încredere între diferite grupuri etnice: „*Care-i al tău, în acela parcă mai tare ai încredere*”. Se consideră că există mai multă coeziune socială între romi și găgăuzi, pe când între moldoveni mai puțină: „*Eu n-am văzut niciodată un moldovean care să țină la etnia lui sau la zona de unde provine sau chiar la satul lui*”.

Încrederea în persoanele de altă naționalitate

În contextul încrederii moldovenilor în alte naționalități, s-a făcut referire la Uniunea Europeană și Rusia. Respondenții s-au divizat în două tabere: o parte consideră că moldovenii au mai multă încredere în Rusia, iar altă parte – în România și UE.

O parte din cei intervievați consideră că moldovenii nu au încredere în persoanele străine (din altă țară). Unii participanți la discuție percep persoanele străine ca persoane care nu-ți sunt cunoscute, nu sunt rude sau prieteni. Această opinie a fost completată de alt interviuat, care susține că „*oamenii nu au încredere în alt om care merge pe stradă, indiferent de ce naționalitate este*”.

O parte din respondenți consideră că moldovenii ca grup au încredere în alte grupuri etnice. Motivul invocat de câțiva respondenți a fost că moldovenii pleacă peste hotare la lucru: „*Dacă nu ar avea încredere [în alte grupuri etnice], atunci nu ar pleca la lucru, peste hotare*”. Un respondent a adăugat: „*În ziua de azi, cred că moldovenii au mai multă încredere în alte națiuni decât în Republica Moldova*”.

Pe lângă aceasta, participanții au adus exemple despre faptul că se împacă bine cu persoane de alte etnii – ucraineni, ruși, români.

Opinia grupurilor minoritare

Persoanele în etate

Fiind întrebați de grupuri etnice în care moldovenii au sau nu au încredere, persoanele în etate au făcut referire la Europa și Rusia. În general, majoritatea persoanelor în etate consideră că moldovenii nu au încredere în alte naționalități, din cauza evenimentelor politice prin care a trecut Republica Moldova.

Se observă o neîncredere manifestată față de etnicii romi și față de musulmani, romii fiind considerați drept hoți, iar musulmanii drept teroriști.

Mai mulți intervievați au menționat că ei personal au încredere în diferite naționalități și analizează fiecare persoană individual, nefăcând asociere cu întregul grup social: „*Eu, de pildă, în toți am încredere, adică eu nu aleg oamenii*”.

Persoanele care nu vorbesc limba de stat

Printre participanții care nu vorbesc limba de stat, nu există o opinie comună în privința încrederii moldovenilor în alte grupuri etnice. Pe când majoritatea respondenților au fost de părerea că moldovenii au încredere în alte grupuri etnice, câțiva respondenți au afirmat că la fiecare națiune sunt plusurile și minusurile sale. O respondentă a adăugat că încrederea față de o etnie și față de stat trebuie diferențiate – „*dacă e să vorbim de politică, e un lucru, iar dacă vorbim la nivel de oameni – cu totul alt lucru*”. Câțiva respondenți au menționat că moldovenii au încredere în persoanele de etnie rusă, pe când un participant a afirmat că moldovenii au încredere în europeni. S-a observat că doi respondenți au avut în vedere „moldovenii” ca persoanele care vorbesc limba de stat, și s-au raportat la relațiile bune cu persoanele pe care le cunosc – „*eu am un prieten foarte bun, el vorbește cu mine doar moldovenește, iar eu cu el – în rusă. Îl înțeleg foarte bine*”.

Etnicii bulgari

Etnicii bulgari au fost nesiguri în privința grupurilor de oameni în care au mai multă sau mai puțină încredere: „*Nici nu am închipuire în cine poți avea încredere*”, menționând doar medicii – în calitate de grup în care nu au foarte mare încredere și profesorii – față de care încrederea este mai mare.

Mai mulți respondenți au fost de părere că moldovenii au mai multă încredere în conaționali lor decât în alte etnii. Iar o respondentă a declarat că la serviciu îi este interzis să vorbească în limba rusă și comunică cu colegii în limba de stat: *”Ei mi-au spus: tu trăiești în Moldova și trebuie să vorbești limba de stat. Am început să vorbesc în română și de aceea ei mă stimează... Le place ca eu să le spun ceva în bulgară și ei altfel se comportă cu mine, ei mă respectă”*. Participanta percepe atitudinea față de persoanele care vorbesc limba rusă drept o dovadă a lipsei de respect și a superiorității.

Totodată, un respondent a fost de părerea că atitudinea persoanelor față de limba vorbită diferă în funcție de regiunea geografică a țării și nu întotdeauna depinde de naționalitate, dar de specificul persoanei căreia te adresezi. În acest sens, s-a adăugat că atât în rândul vorbitorilor de limbă rusă, cât și în rândul moldovenilor sunt persoane principale în privința alegerii limbii în care să vorbească. Iar un respondent a corelat *”agresivitatea”* manifestată față de alte etnii cu necunoașterea limbilor: *”Omul care nu cunoaște româna, e agresiv când i se adresează în română și invers”*.

Părerile participanților cu privire la nivelul de încredere între grupurile naționale din țară au fost diferite. Astfel, unii au menționat că încrederea se manifestă prin dorința de a profita de o persoană și cunoștințele sale în scopuri personale: *”Iată cunoaște omul trei limbi și acela se lingusește ca să-l ajute”*.

Pe de altă parte, unele persoane consideră că nivelul de încredere nu depinde de naționalitate: *”Eu pot și cu moldovean și cu român să comunic”*; *”asta depinde de om, romii sunt diferiți, și buni, și răi”*.

Etnicii romi

Etnicii romi au declarat că neîncrederea altor persoane și faptul că sunt respinși de societate îi determină să aibă încredere doar în persoanele apropiate. În acest context, o participantă a relatat despre situațiile când copiii săi au fost respinși: *”Era copilul meu mic la grădiniță și-mi spune: de ce mie-mi spun rom? Rom nu-i tot om? De ce așa mi-a spus? Au fost și bătuți, n-au umblat o lună de zile la grădiniță”*. De asemenea, s-au exemplificat cazuri de respingere și refuz atunci când încercau să se angajeze. Iar un respondent care activează individual a spus că clienții ezită să-i achite avansul pentru comenzi și doar prin recomandarea altor moldoveni, persoanele ajung să aibă încredere în spusele lui.

Totodată, unii participanți au remarcat că, deși în localitatea lor atitudinea este mai bună, oricum, atunci când greșesc, nu sunt tratați cu respect: *”Romul e tot rom”*. În acest context, s-a menționat că societatea tinde să-și creeze impresia despre întreaga etnie după comportamentul unor reprezentanți: *”Sunt într-adevăr și de etnie romă care cerșesc, sunt care fură. Și iată unul face, iar noi în urma lui nimerim și tragem”*. Conform unor respondenți, comportamentul deviant este caracteristic mai mult moldovenilor decât etnicilor romi: *”Moldoveanul face mai multe ca romul, se ocupă cu furatul, se ocupă cu băutul, se ocupă... Dar ei spun de romi, ei nu se uită cine-s ei în primul rând și apoi să discute pe alții”*.

CAPITOLUL II:

Nivelul de acceptare a unor grupuri de persoane. Distanța socială

Acest capitol conține informații despre nivelul de acceptare de către societate a anumitor grupuri minoritare din Republica Moldova. A fost analizată scala distanței sociale pentru populație generală și pentru patru grupuri minoritate din Republica Moldova: persoane de etnie romă, bulgară, găgăuză și persoane cu statut de refugiat. Au fost analizate subiecte precum: criteriile de diferențiere între oameni, percepția discriminării, percepția intimidării și percepția egalității între oameni în Republica Moldova.

Nivelul de acceptare a grupurilor minoritare din Republica Moldova a fost măsurat cu ajutorul scalei de distanță socială Bogardus. Scala are ca scop identificarea nivelului de acceptare prin stabilirea relațiilor cu persoane din grupurile minoritare care sunt acceptate de respondent. Cel mai înalt grad de acceptare are indicele 0 și semnifică faptul că respondentul ar accepta ca o persoană dintr-un grup minoritar să devină membru al familiei. În același timp, cel mai mic grad de acceptare are indicele 6 și denotă faptul că respondentul ar exclude din țară membrii unui grup.

Tabelul 2.1: Nivelele de distanță socială utilizate în studiu

Nivel	Valoare corespunzătoare a IDS	Semnificație (Respondentul acceptă persoana din grupul X...)
Să fie rudă prin căsătoria cu un membru al familiei	0	Pentru toate pozițiile, inclusiv membru de familie
Să fie prieten	1	Pentru toate pozițiile, cu excepția membru de familie
Să fie vecin	2	Pentru toate pozițiile, cu excepția membru de familie și prieten
Să fie coleg de muncă	3	Pentru toate pozițiile, cu excepția membru de familie, prieten și vecin
Să fie cetățean al țării mele	4	Pentru toate pozițiile, cu excepția membru de familie, prieten, vecin și coleg de muncă
Să fie vizitator al țării mele	5	Pentru toate pozițiile, cu excepția membru de familie, prieten, vecin, coleg de muncă și cetățean
Aș exclude din țara mea	6	Persoana din grupul X nu este acceptată de respondent nici în calitate de vizitator al RM

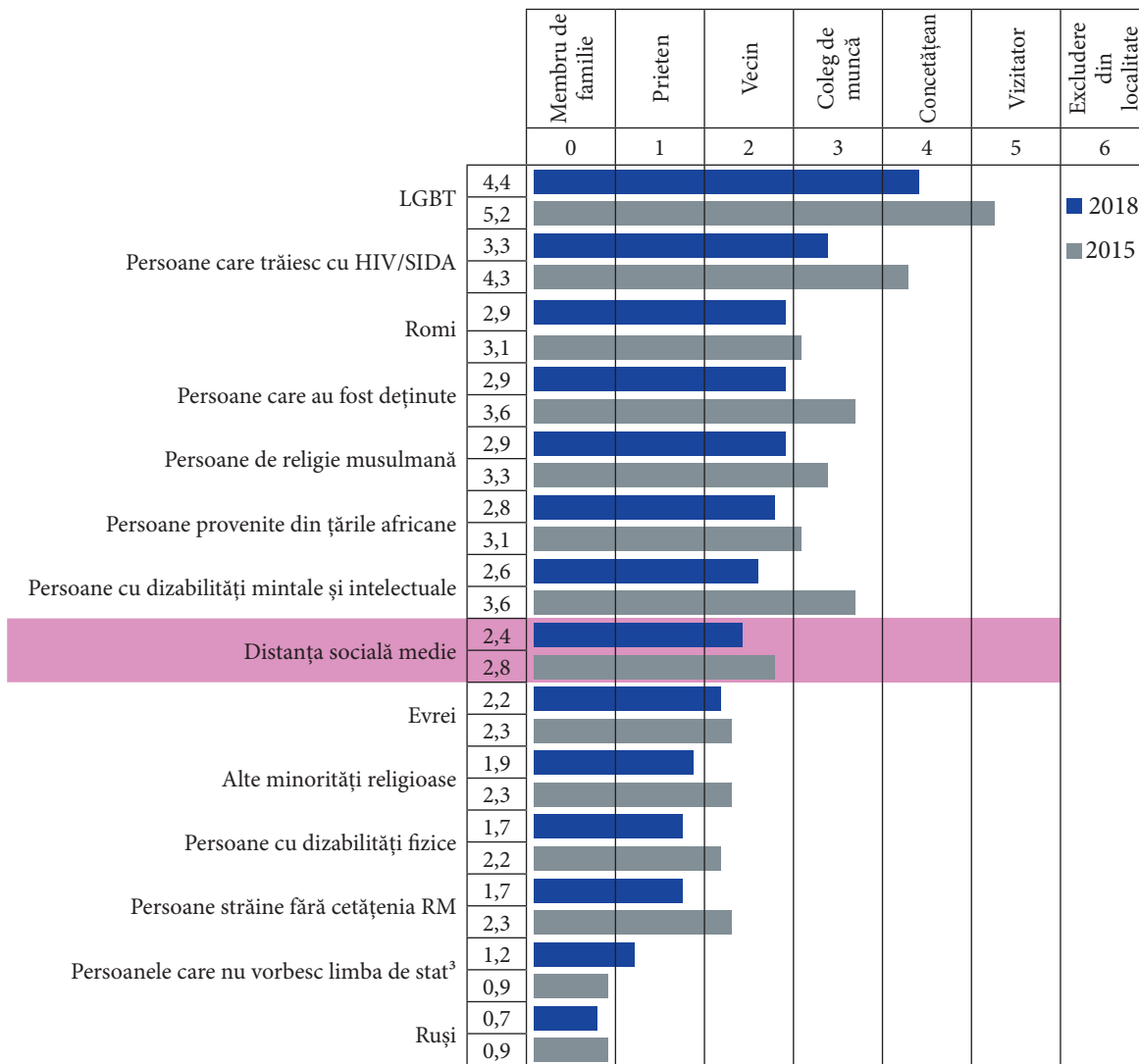
Din totalul eșantionului, doar 1,9% din respondenți ar accepta drept membri ai familiei reprezentanți ai tuturor grupurilor marginalizate. Totodată, 0,7% ar expulza din țară membrii tuturor acestor grupuri. Indicele mediu de distanță socială față de grupurile marginalizate (2.4 din 6 puncte) indică asupra faptului că, în general, cetățenii Moldovei ar accepta reprezentanții grupurilor minoritare drept vecini.

Dintre toate grupurile minoritare prezentate, grupul acceptat cel mai puțin sunt persoanele LGBT. În medie, respondenții ar prefera menținerea unor relații de concetățenie cu aceste persoane.

Grupurile minoritare acceptate în cea mai mare măsură sunt rușii și persoanele care nu vorbesc limba de stat. Nivelul mediu de distanță socială față de aceste categorii este de aproximativ 1, ceea ce demonstrează că cei mai mulți dintre cetățenii țării ar accepta relații de prietenie cu aceste persoane. Între timp, alte grupuri minoritare acceptate într-o măsură mai mare (indicele distanței sociale este mai mic decât indicele mediu pentru toate grupurile) sunt reprezentate de persoanele străine fără cetățenia țării (IDS – 1.7), persoanele cu dizabilități fizice (IDS – 1.7), minoritățile religioase, cu excepția celor care urmează islamul (IDS – 1.9), precum și evreii (2.2).

Pe grupuri socio-demografice indicii de distanță socială variază cu câteva zecimi de puncte, fapt care indică că intoleranța nu ar fi o caracteristică unor grupuri socio-demografice distincte și deloc caracteristică altor grupuri.

Figura 2.1: Indicele distanței sociale² față de diverse grupuri minoritare din Republica Moldova, anul 2018 vs anul 2015, N=1033³

² Marja de eroare a IDS a fost calculată separat pentru fiecare grup în parte și se include în intervalul 0,08 – 0,13.

³ În studiul din anul 2015, ”persoanele care nu vorbesc limba de stat” au fost indicate în chestionar ca ”persoane vorbitoare de limba rusă”, respectiv, nu putem considera datele pentru persoanele care nu vorbesc limba de stat comparabile cu cele din 2015.

Indicele mediu al distanței sociale arată că dintre minoritățile etnice care au fost incluse în studiu cei mai toleranți par a fi agnosticii/ateii. Acest din urmă eșantion are un indice mediu de distanță socială de 0.87 (în comparație cu 2.4 pentru populația generală). Astfel, agnosticii/ateii, în medie, sunt gata să accepte relații mai apropiate cu reprezentanții tuturor grupurilor minoritare, în comparație cu populația generală și chiar unii reprezentanți ai populațiilor minoritare intervievate.

Analizând distanța socială manifestată de minoritățile etnice față de grupurile minoritate din țară, observăm, pentru populația generală, că grupul acceptat cel mai puțin este comunitatea LGBT. Dintre minoritățile intervievate, persoanele de etnie romă au avut cel mai ridicat indice de distanță socială manifestat față de grupul LGBT (5.19), iar agnosticii/ateii au avut cel mai mic IDS manifestat față de LGBT (1.96) dintre grupurile incluse în studiu. Totodată, persoanele de etnie găgăuză și romă sunt mai puțin gata să accepte indivizi care au fost deținuți (IDS – 3.45 și respectiv 2.71), iar refugiații sunt mai puțin gata să accepte persoane cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale (IDS – 2.85).

Pe de altă parte, cele mai acceptate grupuri de către minorități sunt, în mare parte, ca și pentru populația generală, persoanele de etnie rusă și persoanele care nu vorbesc limba de stat. Totuși, în cazul refugiaților, cel mai redus grad de proximitate socială a fost înregistrat pentru persoanele de religie musulmană.

Tabelul 2.2: Indicele distanței sociale față de grupuri minoritare. Minorități etnice.

	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
LGBT	4,04	4,55	4,19	5,19	2,72	1,96	3,33
Persoane care trăiesc cu HIV	3,06	2,69	2,46	3,21	1,72	1,46	2,59
Romi	2,24	2,73	2,42	0,03	1,14	1,31	1,72
Persoane care au fost deținute	3,14	3,45	2,71	2,22	1,27	0,90	2,67
Persoane de religie musulmană	3,05	1,70	2,18	1,56	1,19	0,76	0,33
Persoane provenite din țările africane	2,53	2,11	2,30	1,45	0,74	0,96	0,67
Persoane cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale	1,62	2,75	2,46	2,22	1,51	1,21	2,85
Evrei	1,13	1,69	1,97	1,49	0,78	0,55	1,34
Alte minorități religioase	1,24	1,39	1,48	1,42	0,11	0,51	1,06
Persoane cu dizabilități fizice	0,72	1,73	1,66	1,62	0,58	0,57	1,53
Persoane străine fără cetățenia RM	1,78	1,62	1,91	1,46	0,61	0,36	0,49
Persoanele care nu vorbesc limba de stat	1,01	0,05	0,09	1,52	0,31	0,36	0,46
Ruși	0,92	0,47	0,47	0,99	0,13	0,42	0,60
Distanța socială medie	2,04	2,07	2,02	1,88	0,98	0,87	1,51

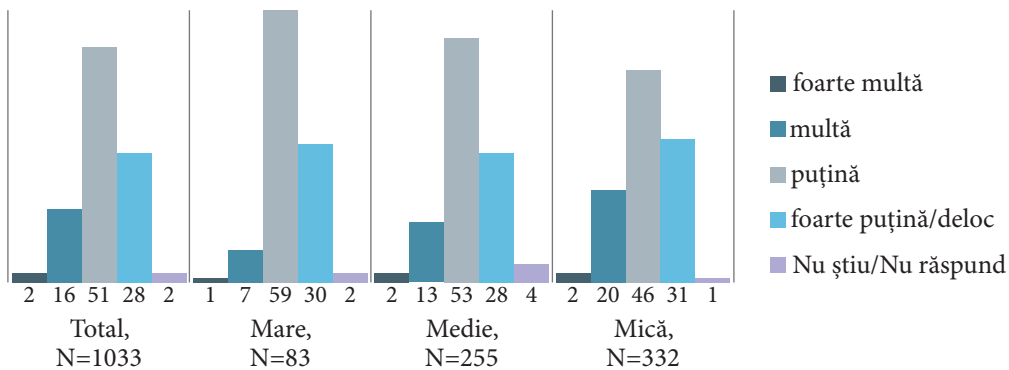
Datele demonstrează că 46% dintre populația generală intervievată ar exclude din RM persoanele LGBT, iar 35% dintre respondenți ar exclude din RM persoanele de etnie romă. Grupurile cel mai puțin marginalizate sunt persoanele care nu vorbesc limba de stat, care sunt acceptate ca membru al familiei de către 56% dintre intervievați și rușii, care sunt acceptați ca membri ai familiei de către 64% dintre intervievați.

Tabelul 2.3: Distanța socială manifestată de populația generală față de grupuri minoritare. Distribuția procentuală pe nivele de acceptare, N=1033.

	Valoarea medie	Valoarea mediană	Membru al familiei, %	Prieten, %	Vecin, %	Coleg de muncă, %	Cetățean al RM, %	Vizitator al RM, %	Ar exclude din RM, %
Distanța socială medie	2,40	2,15							
LGBT	4,43	5,00	3	8	15	16	24	47	46
Persoane care trăiesc cu HIV	3,25	4,00	7	17	33	30	49	65	28
Romi	2,93	4,00	15	29	36	38	62	82	35
Persoane care au fost deținute	2,90	3,00	15	26	36	36	58	70	29
Persoane de religie musulmană	2,86	3,00	17	31	42	45	45	78	32
Persoane provenite din țările africane	2,82	2,00	14	31	43	44	49	85	27
Persoane cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale	2,59	2,00	12	27	48	30	69	81	22
Evrei	2,17	2,00	26	43	57	55	64	89	22
Alte minorități religioase	1,87	1,00	29	49	60	59	73	88	27
Persoane cu dizabilități fizice	1,72	1,00	27	52	67	55	77	88	20
Persoane străine fără cetățenia RM	1,70	1,00	39	54	59	59	63	88	23
Persoanele care nu vorbesc limba de stat	1,18	0,00	56	64	68	66	67	90	20
Ruși	0,72	0,00	64	79	81	75	82	94	25

Datele arată că 89% dintre respondenții cu distanța socială mare au puțină încredere în oameni sau deloc, pe când persoanele cu distanța socială mică manifestă același nivel de încredere în proporție de 77%.

Figura 2.2: Relația dintre nivelul de încredere în oameni și IDS mediu manifestată de către populație generală.

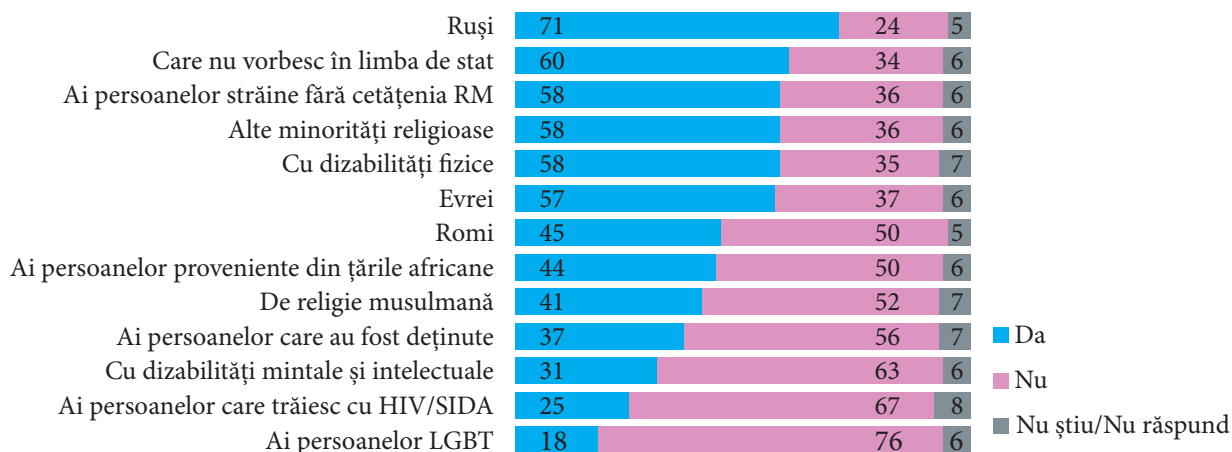
Corelat cu IDS, se observă o dependență puternică între distanța socială și nivelul de relaționare cu persoane din grupurile respective, distanța fiind mai mică dacă persoana dispune de experiență de relaționare. În mediu, respondenții care cunosc din vedere reprezentanții grupurilor studiate înregistrează valori ai IDS cu 9% mai reduse față de persoanele care nu cunosc reprezentanții grupurilor (caloarea IDS de 2,25 puncte se reduce la 2,30 puncte, rezultând o reducere de 9% a IDS). De la nivelul „cunosc din vedere” (IDS mediu egal cu 2,30) spre „prieteni/colegi” (IDS mediu egal cu 1,12) este înregistrată o reducere cu 51%. Respondenții care nu cunosc reprezentanții ai grupurilor studiate înregistrează valori ai IDS cu 66 p.p. mai mari față de respondenții care comunică zilnic cu asemenea persoane, adică IDS de 2,52 versus IDS de 0,86.

Tabelul 2.4: Variația IDS în funcție de cunoaștere a reprezentanților grupului. Populație generală.

	IDS în funcție de cunoaștere a reprezentanților grupului				Rata de reducere a IDS în funcție de cunoaștere a reprezentanților grupului			
	Comunică zilnic	Prieteni/colegi	Cunosc din vedere	Nu cunosc	Comunică zilnic VS prieteni/colegi, %	Prieteni/colegi VS cunoscuți din vedere, %	Cunoscuți din vedere VS nu cunosc, %	Comunică zilnic VS nu cunosc, %
Total (media)	0,86	1,12	2,30	2,52	-23	-51	-9	-66
LGBT	1,16	1,11	4,33	4,46	+4	-74	-3	-74
Persoane care trăiesc cu HIV	0,72	1,79	3,08	3,26	-60	-42	-6	-78
Romi	0,80	1,34	2,91	3,05	-40	-54	-4	-74
Persoane care au fost deținute	1,09	1,66	2,88	2,87	-34	-42	0	-62
Persoane de religie musulmană	0,99	0,91	2,58	3,23	+9	-65	-20	-69
Persoane proveniente din țările africane	1,46	1,31	2,70	3,07	+12	-52	-12	-52
Persoane cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale	1,51	1,94	2,57	2,65	-22	-25	-3	-43
Evrei	0,42	0,89	2,03	2,28	-53	-56	-11	-82
Alte minorități religioase	0,81	0,95	1,80	1,96	-14	-47	-8	-59
Persoane cu dizabilități fizice	0,88	0,98	1,60	2,37	-10	-39	-33	-63
Persoane străine fără cetățenia RM	0,84	0,82	1,50	1,78	+2	-45	-16	-53
Persoane care nu vorbesc limba de stat	0,23	0,49	1,19	1,16	-54	-59	+3	-80
Ruși	0,29	0,37	0,75	0,66	-23	-51	+14	-56

Populația generală interviuată, în proporție de 71% ar accepta ca copiii lor să fie colegi de clasă cu copii ruși iar 60% – cu copiii ai persoanelor care nu vorbesc limba de stat. Mai puțin de jumătate (45%) din respondenți ar accepta ca în clasă cu copiii lor să fie și copiii de etnie romă.

Figura 2.3: Acceptarea părinților ca copii să învețe în clase cu copii ce aparțin grupurilor marginalizate. Populația generală: „Q4.3: Ați permite copilului/copiilor Dvs. Să învețe într-o clasă unde sunt copiii: ... ?”

Mai mult de jumătate dintre respondenții agnostici/atei acceptă ca copiii lor să învețe în clasă cu copii din grupurile marginalizate studiate. Ponderi de 5% dintre respondenții de etnie găgăuză și 7% dintre respondenții romi ar permite copiilor să învețe în clasă cu copiii ai persoanelor LGBT.

Tabelul 2.5: Acceptarea părinților ca copii să învețe în clase cu copii ce aparțin grupurilor marginalizate. Grupurile minoritare: „Q4.3: Ați permite copilului/copiilor Dvs. Să învețe într-o clasă unde sunt copiii: ... ?”

	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
Ruși	74	96	97	82	93	85	91
Care nu vorbesc în limba de stat	70	95	97	65	84	77	89
Ai persoanelor străine fără cetățenia RM	65	85	81	66	88	89	89
Alte minorități religioase	77	84	82	70	96	81	77
Cu dizabilități fizice	84	78	80	63	86	81	66
Evrei	73	76	75	66	85	89	83
Romi	55	57	66	99	77	74	75
Ai persoanelor proveniente din țările africane	50	70	66	67	85	77	91
De religie musulmană	37	79	68	63	77	74	92
Ai persoanelor care au fost deținute	41	18	52	34	64	62	45
Cu dizabilități mintale și intelectuale	63	34	54	41	47	62	36
Ai persoanelor care trăiesc cu HIV	34	30	34	11	44	53	32
Ai persoanelor LGBT	20	5	13	7	27	51	40

Diferențele dintre oameni, criterii

Opinia populației generale

Vorbind de modalitățile de a face diferențe între persoane, respondenții au explicat că fiecare persoană este diferită în felul său. Astfel, se fac diferențe între oameni pe criterii fizice, comportamentale, atribuire la grup social, atribuirea unui rol social, statut financiar („om bogat și om sărac, așa e la noi în țară”), mediul de reședință („dacă omul e de la țară, are nivel de la țară”).

„Cum diferențiem? Eu cred că, în primul rând, fizic, pentru că dacă ne uităm la o persoană și o vedem, de exemplu, mai smolită, deodată ne gândim că el e străin sau altfel se diferențiază față de noi, deodată ne gândim că el nu-i ca noi.”

Cu referire la apartenența etnică, mai mulți intervieuați susțin că nu fac diferențe între persoanele de diferite etnii și mai mult se axează pe calitățile personale ale fiecăruia.

Opinia grupurilor minoritare

În *opinia vârstnicilor*, în societatea de azi se fac diferențe între oameni, pornind de la considerente financiare sau statut social, vârstă și înfățișare. Se consideră că persoanele de o vârstă mai înaintată sunt mai experimentate decât ceilalți: „Dacă este mai în vârstă, înseamnă că mai multe a văzut, mai multe cunoaște și cred că știe mai bine”, a declarat unul dintre intervieuați. În același context, se observă tendințe de diferențiere a persoanelor în dependență de dizabilitățile fizice sau dificultățile locomotorii. Potrivit intervieuaților, minoritățile religioase se diferențiază de societate prin comportamentul lor: „Ei au așa o atitudine negativă față de alți oameni care sunt creștini ortodocși (...), privesc rece la cei din jur”. Totodată, un participant la discuție consideră că în societate se fac diferențe și între persoanele care vorbesc limba de stat și limba rusă și apar conflicte între persoanele care vorbesc în limbi diferite.

Persoanele care nu vorbesc limba de stat

Părerea respondenților care nu vorbesc limba de stat este similară cu cea a populației generale. Participanții au menționat că diferențiază persoanele după calitățile personale (comportament, comunicare, acțiuni), după factorul economic (bunuri materiale), după inteligență (IQ).

Etnicii bulgari

Persoanele de etnie bulgară au declarat că diferențiază oamenii după limba vorbită și maniera în care discută, după comportament și după modul cum sunt îmbrăcați: *”În Moldova oamenii sunt un pic patetici”*.

Felul în care arată o persoană, de asemenea, este perceput de respondenți drept un indicator de diferențiere: *”Uneori este așa un lucru: înfățișarea nu predis pune la încredere. Iată vorbești cu el, iar el cumva ascunde ceva de la tine”*.

Etnicii romi

Etnicii romi fac diferențe între oameni după aspectul fizic, după modul de comunicare și după nivelul intelectual: *”Nu are importanță naționalitatea, ci dacă omul arată bine și, cum se spune, are 7 ani de-acasă”*. Apartenența etnică nu este considerată un criteriu relevant de diferențiere, în opinia respondenților.

Percepția termenului de normalitate

În timpul discuțiilor în grup au fost explorate opiniile cetățenilor despre normalitate, iar în contextul când se discuta anumite grupuri minoritare se făcea referire la anormalitatea comportamentului acestora.

Opinia populației generale

În general, termenul de normalitate este definit ca respectarea normelor impuse de societate și respectarea legilor statului. În același timp se observă echivalarea normalității cu o situație medie, în care nu este nici bine dar nici rău. Au fost expuse următoarele explicații ale normalității:

- Normal este atunci *„când totul este aranjat la locul lui”*, *„salarii la timp, mai puțini șomer”*;
- *„(normalitatea) se egalează cu bine, normal înseamnă că nu e rău, e bine”*;
- *„Normal este ceva mediu între ce e bine și ce nu e bine”*;
- *„Normalitatea este o regulă, o dogmă, o normă”*.

A fost abordată ideea conform căreia conceptul de normalitate diferă de la om la om, deoarece fiecare persoană își are stabilite propriile limite, iar cei ce nu se încadrează în limitele date sunt percepuți drept anormali: *„Mie-mi place așa și pentru mine așa e normal, iar pentru altcineva asta nu e normal”*.

Normalitatea a fost echivalată cu *„cei 7 ani de acasă”* de către mai mulți intervievați. Se observă tendința de a fi considerate normale acele persoane care respectă normele impuse de societate: *„Există reguli în societate, pe care, dacă tu le respecti, este normal, dacă tu nu le respecti, lumea te va trata ca nenormal”*.

În același timp, limitele normalității variază de la o situație la alta și de la om la om: *„De exemplu, pe stadion se poate de strigat, dar dacă o persoană strigă aici, acum, ar fi foarte nenormal. Undeva e o activitate normală și undeva e total nenormală”*.

În timp ce unii intervievați au definit normalitatea ca o stare în societate sau respectarea unor reguli, alții au făcut o paralelă între normalitate și situația din societate: *„să fie liniște între oameni”*, între normalitate și situația financiară: *„e normal ca omul să-și poată permite o bucată de pâine”* sau între normalitate și situația familială și starea de sănătate.

Se observă că o persoană este percepută normală în baza calităților pe care le posedă. Au fost expuse caracteristicile unei persoane normale: cumsecade, educată, cultă și erudită.

În contextul subiectului despre normalitate s-a evidențiat și tema **”supranormalității”**. Se observă că supranormalitatea este concepută drept posedarea calităților percepute ca fiind valoroase pentru societate. În acest sens, a fost abordată supranormalitatea ca posedarea geniului, ca înțelepciune și generozitate.

Drept persoane supranormale au fost numiți oamenii care au milă față de bătrâni: *„Cel care nu a trecut indiferent când l-a văzut că stă cu mâna întinsă sau l-a ajutat cu ceva”*.

Potrivit unui respondent, persoanele supranormale sunt acei oameni la care poți apela oricând pentru un sfat și poți fi sigur că vei primi un sfat de care poți ține cont: „*Ne apropiem pentru un sfat, pentru că noi cât de cât credem că ei sunt mai deștepți, mai mult cunosc, au mai multă experiență, spre exemplu*”.

Majoritatea participanților la discuție consideră că nu există persoane supranormale, dar sunt persoane care se consideră supranormale, făcând referire la persoanele politice: „*În politică, ei se consideră mai presus decât toți în orice*”, „*ei se consideră, dar suntem egali*”, „*ei consideră că noi suntem ca niște furnicuțe, dar ei Dumnezeu*”, „*elita societății*”.

Opinia grupurilor minoritare

Când au fost întrebați despre percepția asupra termenului de normalitate, **vârșnicii** au făcut referire la oameni normali. În general, persoanele în etate care au participat la discuție, au declarat că un om normal trăiește conform normelor sociale și religioase:

- „*Un om normal trebuie să îndeplinească toate regulile care sunt numite normale, cum ar fi: să nu fure, să nu vorbească prostii, să nu spună minciuni*”;
- „*(un om normal este) deștept, capabil, cu o ținută bună, cărturar, liniștit*”;
- „*(un om normal e acela) care e adecvat societății în care trăiește*”;
- „*om normal este acela care își îndeplinește toate funcțiile (se face referire la funcțiile/sarcinile pe care le are la serviciu)*”;
- normal este omul care „*este cinstit, are un comportament decent, atitudine pozitivă, este încadrat în câmpul muncii (...), lucrează, își educă copiii, ajută nu doar părinții, dar și pe cineva care este nefericit: un invalid, o mătușică, un bătrânel*”.
- Doi dintre respondenți au egalat normalitatea cu sănătatea fizică și psihologică.

Spre deosebire de persoanele în etate, majoritatea **participanților care nu vorbesc limba de stat** au specificat că normal înseamnă mediu: nici bine, nici rău. Două persoane au indicat că o persoană normală este persoana pe care nu o cunoști bine: „*Dacă să luăm un vecin – îl cunoști, comuniciți, vă salutați. (...) El trăiește lângă tine, dar nu cunoști nimic despre el*”.

Persoanele în etate au fost confuze la întrebarea despre persoane sau grupuri de persoane care sunt anormale. În rândul persoanelor în etate se observă o reținere în legătură cu acest subiect, un respondent spunând că „*parcă ar fi și un păcat să spui..., dar oamenii bolnavi, omul bolnav este numit nenormal sau cu alte cuvinte*”. Alt intervievat declară că nenormale sau anormale „*sunt persoanele care sunt bolnave, e clar*”, făcând referire la persoanele bolnave mintal. Respectiv, mai mulți participanți la discuție au spus că anormale sunt persoanele cu dizabilități fizice sau psihice, „*dar noi nu putem să le spunem acestor oameni în față că ei sunt anormali*”.

Persoanele în etate consideră că tinerii au un comportament anormal când nu oferă vârstnicilor locul în transportul public. În același timp, persoanele care consumă alcool în exces sunt considerate atât de către persoanele în etate, cât și de participanții care nu vorbesc limba de stat drept grup anormal.

Potrivit unui intervievat, în societatea din Moldova sunt persoane supranormale și aceste persoane se diferențiază „*prin muncă, prin vorbire, prin comportări*”. Respondentul a explicat că pentru el, persoanele supranormale sunt acelea care sunt înțelepte, dau sfaturi bune și „*întâi o să se gândească dacă să ți le dea*”.

În cadrul discuției cu cei care **nu vorbesc limba de stat**, participanții nu au avut o opinie clară asupra persoanelor supranormale. O respondentă a afirmat că persoanele supranormale sunt acei care din copilărie au fost educate să facă în viață doar ceea ce este corect, chiar dacă este în detrimentul propriu. Un participant a adăugat că în societatea din Moldova nu se găsesc persoane supranormale.

Etnicii bulgari

Participanții de etnie bulgară percep termenul de ”normalitate” drept ceva „mediu” și „bine”, iar termenul ”normă” a fost asociat cu existența unor limite și reguli: „*Este normă în mâncare, în băutură, în îmbrăcăminte, în comportament, în comunicare*”. S-a accentuat că nivelul de normalitate a lucrurilor diferă de la o persoană la alta: „*Soțul își bate soția. Aceasta e normal? Depinde de situație, dar în general nu este normal... fiecare cum percepe*”.

Comportamentul în societate al persoanelor care bruschează verbal, agresează fizic sau nu cedează locul în transportul public persoanelor în etate și femeilor însărcinate este considerat drept anormal de către respondenți.

Alți participanți s-au referit la atitudinea unor persoane care activează în domeniul serviciilor publice: *”Când mergi într-o instituție de stat și acolo completezi vreun act, de exemplu și atunci când nu știi, întrebi și ei așa se revoltă: ce, chiar nu știți, ce prima dată completați?”*. În opinia respondenților, astfel de comportament este manifestat față de mai multe persoane, indiferent de apartenența etnică. Iar o persoană a adăugat: *conduita colaboratorilor structurilor de stat este generată de ”puterea” pe care aceștia o dețin*.

Apartenența la anumite grupuri, care se îmbracă diferit sau sunt devotate unor valori pe care încearcă să le impună și altor oameni, este considerată de respondenți drept anormală: *”Sunt grupuri care propovăduiesc Biblia și care sunt prea obraznici, vor să te atragă prea tare în credința lor”*. În acest context, au fost menționați etnicii romi, drept persoane foarte insistente în vânzarea unor produse și grup în care respondenții nu au încredere: *”Posibil că și acolo sunt oameni buni și cinstiți, dar iată părerea dată s-a format de către societate cu anii”*. Iar o participantă a adăugat că neîncrederea față de romi a fost generată de percepția, formată din copilărie, precum că această etnie răpește copiii.

Obligarea studenților de către profesori de a participa la mitinguri, de asemenea, a fost numită drept acțiune anormală. În opinia etnicilor bulgari, următoarele categorii de persoane sunt considerate stranii de către societate: skinheaderii, reprezentanții stilului Emo, persoanele cu piercing, această percepție fiind condiționată de neînțelegerea scopurilor și acțiunilor acestor grupuri.

Minoritățile sexuale, de asemenea, au fost numite drept grupuri care încearcă să se diferențieze și pe care societatea nu-i acceptă. Unii respondenți au declarat că nu acceptă minoritățile sexuale, deoarece nu le înțeleg și îi consideră anormali. S-a observat tendința de a agreea persoanele LGBT, dacă acestea nu-și manifestă sentimentele în public și nu organizează mitinguri: *”Noi nu organizăm mitinguri pentru că suntem heterosexuali! Nu ieșim să anunțăm pe toți că suntem normali sexual. Așa ar trebui să fie și ei. Pentru ce le trebuie asta?”*. Totodată, au fost persoane care consideră o astfel de atitudine drept discriminatorie, menționând că reprezentanții minorităților sexuale pot fi mai corecți în comportament și atitudine decât persoanele heterosexuale, de aceea nu trebuie percepuți atât de categoric.

Fiind întrebați despre alte grupuri pe care societatea moldovenească le consideră anormale, respondenții au afirmat că ceea ce nu este pe placul și în beneficiul unei persoane, este considerat drept anormal. De asemenea, s-au exemplificat cazuri când limba vorbită determină o anumită atitudine: *”Atunci când vorbeam la serviciu în rusă, nu mă luau în seamă, dar când vorbeam în română, eram totalmente a lor”; ”aș spune că uneori și rușii nu stimează româna. Când vânzătoarea vorbea în rusă, iar cumpărătorul vorbea în română, ea nicidecum nu voia să vorbească cu el în română”*.

Etnicii romi

Pentru respondenții de etnie romă, termenul ”normal” se asociază cu persoanele educate, cu studii și care nu au vicii: *”Să fie o persoană în rând cu societatea, să fie egal cu toate persoanele”; ”să se implice în viața societății, să facă ceva pentru societate...”*. De asemenea, etnicii romi îi percep drept normali pe oamenii care sunt sănătoși mintal, care se stimează pe sine și pe cei din jur. Iar calificativul „supranormal” a fost atribuit persoanelor săritoare la nevoie. În opinia participanților, persoanele anormale sunt cele cu dizabilități și care au un comportament anormal.

Nivelul de deschidere a societății din Moldova față de persoanele care sunt percepute ca și diferite

Opinia populației generale

Pentru unii participanți la studiu o societate închisă este una indiferentă și neutră față de alte persoane.

În acest context, respondenții consideră că societatea din Moldova este închisă față de persoanele mai diferite, adică denotă indiferență față de ele, nu se ajută unul pe altul și fiecare este individualist. „*Noi ne gândim doar la noi, nu ne gândim la persoana care merge alături, îi place că eu fumez sau o deranjează*”.

De asemenea, o societate închisă a fost abordată ca una care nu acceptă persoanele diferite și care ignoră astfel de persoane: „*Cel mai des societatea este închisă și nu acceptă ceva ce nu corespunde normei personale*”.

Potrivit respondenților, societatea este închisă față de persoanele cu dizabilități, față de romi, LGBT, familiile poli-game, minoritățile religioase. Totodată, respondenții consideră că aceste grupuri de persoane sunt acceptate în societate. Unii respondenți consideră că majoritatea oamenilor din Moldova nu acceptă persoanele de etnie romă și asta începe încă din copilărie, când părinții sperie copiii și le spun că: „*o să vină romii și o să te ia*”.

Se observă că societatea din Republica Moldova este închisă față de minoritățile religioase, evitând contactul cu reprezentanții acestora: „*Am mulți cunoscuți care le interzic copiilor să vorbească cu alte familii, pentru că acestea sunt de altă religie*”.

Unii intervievați au declarat că în Republica Moldova este o societate deschisă față de anumite grupuri de persoane și au făcut referire la normele legislative, și anume la faptul că fiecare are aceleași drepturi, sunt și școli pentru vorbitori de limbă rusă, copiii romi merg la școală împreună cu celelalte etnii: „*Să fi fost închisă, li se interziceau multe lucruri romilor, dar ei trăiesc în țară ca și moldovenii, rușii*”; „*chiar și la aceeași școală merg diferite etnii, și romi*”.

Opinia grupurilor minoritare

Vârstnicii au perceput incorect societatea deschisă sau închisă. Pentru început respondenții au declarat că în Republica Moldova societatea este deschisă față de persoanele în etate și au argumentat opinia prin aceea că persoanele, în mod deschis îi ofensează pe cei care sunt diferiți.

Similar cu respondenții în etate, participanții focus grupului **care nu vorbesc limba de stat** percep incorect societatea deschisă/inchisă. Câteva persoane s-au referit la societatea din Moldova ca închisă, din perspectiva lipsei de transparență în activitățile politice. Un respondent a menționat că moldovenii sunt „*deschiși*”, având în vedere „*ospitalieri*” – „*moldovenii vă primesc cu suflet, iată aceasta eu numesc deschidere*”.

Etnicii bulgari

Etnicii bulgari au avut păreri diferite în privința atitudinii societății față de oamenii diferiți. Respondenții care consideră că societatea moldovenească este deschisă față de oamenii diferiți au evidențiat că în localitatea lor nu se simte o separare a populației în funcție de etnie, deoarece oamenii se cunosc. Totodată, a fost expusă părerea conform căreia atitudinea față de alte persoane depinde de educația, studiile și nivelul de inteligență al persoanei: „*Dacă omul este cu studii, el îi înțelege pe oameni, fie homosexuali, fie de altă religie, de ce limbă vorbește. Trebuie să poți să comunici cu toți*”.

Pe de altă parte, unii participanți au relatat că societatea moldovenească este mai degrabă închisă față de oamenii diferiți, exemplificând atitudinea față de persoanele LGBT: „*Față de minoritățile sexuale, în satul nostru oamenii precis nu sunt deschiși. Poate în Europa, undeva în orașe subiectul dat cumva ajunge la normă, să zicem așa, dar aici la noi, nu*”. În opinia unui respondent, din cauza decalajului social-economic, societatea a devenit mai închisă: „*Cineva e sărac, dar cineva e bogat... Cum credeți, cel bogat îi va povesti celui sărac ce are?*”.

Participanții de etnie bulgară au avut păreri diferite cu privire la schimbarea atitudinii societății. Unii consideră că nivelul de viață va genera o atitudine mai închisă a persoanelor cu venit mai mare față de persoanele sărace. Contrar acestei opinii, un respondent a remarcat că predispunerea părinților de a discuta și de a le explica copiilor subiecte personale, care nu erau tratate anterior, va facilita dezvoltarea unei societăți deschise.

Romi

În opinia mai multor participanți de etnie romă, societatea este mai degrabă închisă față de oamenii diferiți, menționând că diferențierea în funcție de religie este cea mai evidențiată: *”Se face prin școală între ortodocși, bapțiști...”*. În timp ce unii respondenți au spus că nu obișnuiesc să facă diferență, în funcție de apartenența religioasă, alții au relatat despre cazuri când în societate și în instituțiile de învățământ au observat o atitudine neglijentă și închisă față de adepții bapțismului. Potrivit unor participanți, populația comunică cu persoanele de altă religie doar atunci când au un beneficiu material: *”Este așa la ei că aduc ceva de peste hotare. Și când se aude că vine ceva ajutor, toți deodată vin. Dar cum se termină, gata, toți se întorc”*.

Mai mulți respondenții de etnie romă au afirmat că societatea este închisă față de ei și că simt o atitudine mai deschisă în comunitatea unde locuiesc. O persoană din cele prezente la discuție a spus că simte o atitudine binevoitoare din partea societății: *”Eu cu orice om găsesc limbă comună, toată lumea e deschisă, oriunde mă voi duce, e deschisă calea”*. Respondenții de etnie romă consideră că din cauza lipsei de încredere între oameni, societatea devine mai închisă: *”Când e greu, nu se ajută, fiecare pentru dânsul”*.

Percepția discriminării

Opinia populației generale

În cadrul focus grupurilor s-a discutat despre discriminare. Se consideră că discriminarea este tratarea inechitabilă a unei persoane în raport cu alta, încălcarea drepturilor, lipsa de respect, umilirea.

În același timp, discriminarea poate fi din partea unei persoane față de alta, atunci *„când te consideri mai presus decât cineva”* sau din partea unei instituții care tratează inegal două persoane. Totodată, discriminarea poate fi verbală și fizică.

Cu referire la grupurile cele mai discriminate în Moldova, respondenții au specificat următoarele grupuri de persoane:

- Romii – majoritatea respondenților au indicat acest grup drept cel mai discriminat;
- Persoanele care reprezintă minorități religioase;
- Persoanele cu dizabilități;
- Persoanele mai în vârstă de 36-40 de ani;
- Pensionarii;
- Rușii;
- Persoanele care trăiesc cu HIV;
- Alcoolicii;
- Boschetarii;
- LGBT;
- Femeile.

Potrivit unui respondent, în Republica Moldova bugetarii sunt discriminați, deoarece ei *„achită impozite și-i hrănesc pe cei din penitenciar”*.

După părerea participanților la focus grup, persoanele cu dizabilități sunt discriminate în ceea ce privește asistența medicală, accesul la transportul public și de către stat în general. Persoanele cu dizabilități psihice sunt discriminate de cetățeni: *„Atunci când trece cineva pe lângă ei și râd de ei”*.

Referitor la discriminarea persoanelor mai în vârstă de 35-40 de ani, mai mulți intervievați au afirmat că persoanele de peste 35 de ani nu sunt angajate în câmpul muncii.

În cadrul unei discuții, majoritatea participanților au menționat că, la fel, există discriminare din partea persoanelor din oraș față de persoanele din mediul rural (*„dacă să luăm școlile și universitățile, toți cunosc că cei de la oraș întotdeauna caută cum să-și bată joc de cei de la sat”*, *„stai în satul tău și nu încurca”*).

Se consideră că persoanele sunt discriminate după factorul economic în instituțiile medicale, iar de servicii medicale adecvate beneficiază acele persoane care au mai mulți bani.

Unul din respondenți susține că s-a simțit discriminat când a vrut să meargă să voteze în altă țară și a aflat că sunt puține secții de vot deschise, raportat la numărul de moldoveni din acea țară. Respectiv, s-a simțit discriminat din partea statului. Altcineva s-a simțit discriminat când a fost mințit.

Opinia grupurilor minoritare

Persoanele în etate

Vârșnicii percep discriminarea ca umilirea unor persoane, nerespectarea drepturilor. Toți participanții la focus grup din rândul persoanelor în etate s-au simțit discriminați cel puțin o dată. Majoritatea consideră că sunt discriminați din partea angajatorilor, nefiind acceptați la serviciu din cauza vârstei; sunt discriminați și din partea generației tinere, care nu manifestă respect și grijă față de ei. În același timp, vârstnicii se plâng că odată cu împlinirea vârstei de pensionare sunt concediați sau impuși să se concedieze. Totodată, persoanele în etate au o pensie mică, ceea ce duce la o viață însoțită de lipsuri: „Statul își bate joc de pensionari”. Fiind întrebați de ce angajatorii concediază persoanele în etate, un respondent a spus că aceștia consideră că „mai au apropiați, rude, cumetri”, iar altă persoană a adăugat: „Când îi spui câți ani ai, ei deodată îți răspund că n-au locuri”. În opinia unui interviuat, „conducerea, șeful nu vrea să ia pe cineva care să fie mai hâtru ca dânsul, adică deștept, pentru că ai experiență și poți undeva să-l pui la punct pe șef (...). El mai bine va lua pe cineva pe care să-l amăgească”.

În opinia vârstnicilor, cele mai discriminate grupuri de persoane sunt oamenii în etate, boschetarii, persoanele care consumă în exces alcool, romii, veteranii de război și ex-deținuții. Cu referire la ex-deținuții, respondenții consideră că statul discriminează aceste persoane, deoarece anterior ex-deținuții erau susținuți, angajați în câmpul muncii, dar acum nu pot să obțină un loc de muncă, astfel nu se pot integra în societate și societatea nu-i acceptă. Acest lucru le provoacă pe persoanele care au fost în pușcărie să încalce legea din nou, pentru a se întoarce în penitenciar, unde sunt hrăniți și au un loc de dormit. În legătură cu discriminarea persoanelor de etnie romă, un participant la discuție a declarat că atitudinea negativă din partea societății față de ei este alimentată de comportamentul unor persoane din această categorie, care fură, cerșesc și fac diferite șmecherii.

Persoanele care nu vorbesc limba de stat

După părerea persoanelor care nu vorbesc limba de stat, cei mai discriminați sunt considerați invalizii, pensionarii, copiii, fumătorii, persoanele vorbitoare de limba rusă, funcționarii publici (poliția). Un respondent a specificat că invalizii sunt discriminați prin lipsa rampelor pentru scaune cu rotile la instituțiile publice – „invalizilor le este dificil să iasă afară, să meargă undeva”. Un alt participant a adăugat că a văzut de două ori șoferi de troleibuz cărora „le este lenă” să deschidă rampa pentru o persoană în scaun cu rotile. Mai mulți participanți au comunicat că pensionarii sunt discriminați prin pensiile mici și din partea asistenței medicale („dacă o persoană este în etate, atunci nici un medic nu va veni la ea, uneori nici urgența nu vine”). În ceea ce privește discriminarea copiilor, o respondentă a afirmat că cei mici sunt discriminați de maturi, care strigă la ei sau îi înjură în transport sau pe terenuri de joacă. Mai mult de jumătate dintre participanții care nu vorbesc limba de stat au exprimat părerea că fumătorii sunt discriminați prin lipsa în spații publice a unui loc amenajat pentru fumat, iar o respondentă a adăugat: „este vinovat guvernul; dacă a fost aprobată legea (anti-fumat), atunci trebuie plasate cabine unde se fumează”. Câteva persoane au specificat că vorbitorii de limba rusă sunt discriminați de către guvern – „conducerea a închis toate canalele TV ruse. (...) Eu consider că aceasta este discriminare; înainte puteai să privești un canal rus, să ascuți știrile ruse – acum nimic”. Respondentul care a indicat că poliția este discriminată, a explicat: „Consider că ar trebui să primesc un salariu adecvat”. În timp ce s-a menționat de către participanții la interviu că persoanele LGBT sunt discriminate, majoritatea au afirmat că este corect ca grupul LGBT să fie discriminat.

Etnicii bulgari

Participanții de etnie bulgară au asociat termenul ”discriminare” cu respingerea, neacceptarea, neîncrederea din partea societății și cu impunerea restricțiilor în defavoarea unor persoane, precum și atunci când o persoană este amenințată.

Fiind întrebați despre situațiile în care s-au simțit discriminați, o respondentă a exemplificat încercarea autorităților de a lichida o școală bulgară din cauza numărului mic de copii. Un alt participant a relatat că, deși nu se simte

discriminat în calitate de etnic bulgar, totuși a întâlnit cazuri când unele persoane, fiind supărate din varii motive, au făcut referire la apartenența sa etnică: *”Aceasta chiar și copiii în școală spun unui altuia. De exemplu: copilul învățată în școală moldovenească. Aceasta nu înseamnă că moldovenii îl percep ca pe al lor. Ei îi spun: tu ești bulgar”*. În acest context, s-a menționat că în instituțiile de învățământ, limba vorbită distanțează copiii: *”Anume clasele ruse și moldovenești. Dar în clasele ruse sunt bulgarii, în mare majoritate”*.

În privința discriminării în funcție de limba vorbită, o respondentă a relatat că, apelând la ambulanța de la Chișinău în limba rusă, a fost refuzată pe motiv că nu a fost înțeleasă: *”Ne-au spus că nu ne înțeleg; doar în limba română”*.

Potrivit unor persoane, în instituția de învățământ în care activează nu li se permite să prezinte activități în limba rusă, deși copiii studiază în această limbă: *”Mi s-a spus: dacă vrei să petreceți, organizați în bulgară, numai nu în rusă”*; *”avem preîntâmpinare: nu uitați că totul trebuie să fie în română”*. Iar o respondentă a declarat că s-a simțit discriminată la locul de muncă, când i s-a comunicat indirect că nu poate aspira la o altă funcție: *”Mi-au explicat frumos că deocamdată nu e timpul meu”*.

În cadrul discuției au fost și persoane care au spus că nu s-au simțit discriminate pe motiv că sunt etnici bulgari. Participanții și-au spus părerea și despre grupurile care sunt cele mai discriminate în societate, enumerând: romii, consumatorii de droguri, *”alcoolicii”*, persoanele cu dizabilități, persoanele în etate, minoritățile sexuale. Potrivit respondenților, atitudinea discriminatorie este cauzată de lipsa încrederii și de indiferență.

Etnicii bulgari consideră că atitudinea discriminatorie față de minoritățile sexuale este condiționată de perceperea lor drept persoane anormale: *”E ceva psihologic neînțeles de oameni”*, iar în cazul romilor, discriminarea este cauzată de stereotipuri.

Respondenții au relatat că persoanele în etate sunt discriminate de către medici și au exemplificat cazuri când buneii lor s-au adresat pentru asistență medicală și personalul medical a avut o atitudine sceptică și neglijentă: *”Și pe ea n-au primit-o la spital: da ce să facem cu ea la 83-84 de ani?”*; *”La noi, la fel, a fost cu bunica și ambulanța. Ea are 92 de ani. Ei mă întrebă data nașterii, eu le spun data și aud: da ce, pentru ea încă mai chemați salvarea?”*.

Fiind întrebați dacă cred că femeile sunt discriminate, respondenții au avut păreri divizate. Unii au declarat că, în prezent, femeile nu sunt discriminate, deoarece au obținut succese în mai multe domenii. Pe de altă parte, s-a relatat că femeile se confruntă cu atitudini discriminatorii în domeniul politic, în familie – când sunt agresate de către soți și atunci când conduc un autoturism: *”Uneori femeia conduce mai bine decât bărbatul..., pur și simplu, fac mai multă practică și sunt mai atente”*. Contrar acestei opinii, o respondentă a evidențiat că bărbații au mai multă experiență și sunt mai statornici: *”Așa e de la natură”*, de aceea consideră că bărbații conduc mai bine decât femeile: *”Femeile sunt mai emotive”*.

Etnicii romi

Etnicii romi au definit termenul ”discriminare” drept o acțiune de înjosire și au enumerat mai multe cazuri când s-au simțit discriminați. Unii au declarat că se simt discriminați din cauza stereotipurilor: *”Ne ciocnim cu diferite probleme începând de la grădiniță, copiii noștri sunt respinși, la școală e aceeași discriminare”*. Totodată, s-a remarcat că etnicii romi sunt respectați mai mult în alte țări decât în Moldova, iar o participantă a relatat despre situațiile de discriminare a copiilor romi: *”Am o fiică ce învață la școală, are diplome și a venit ieri acasă și plângea: mămică, toată clasa a vrut să mă voteze să fiu șefa clasei, dar diriginta n-a vrut... Nu contează cum învață, numai faptul că e de etnie romă, îl face să fie respins și nu este văzut ca personalitate.”*

În timp ce unii participanți au spus că nu se simt discriminați în comunitatea în care locuiesc, alții au relatat că cel mai frecvent au fost discriminați în instituțiile de învățământ: *”Învățătorul de educație fizică m-a numit romă... Pe de o parte, e și obijduitor, dar pe de altă parte, lor li-i totuna.”*; *”eu am patru copii în școală și îi numesc romi, romi”*; *”la lecția de muzică era gălăgie și profesorul zice: of! ce gălăgie, de parcă sunteți romi la piață”*.

În contextul acestui subiect, o persoană a spus că a fost discriminată atunci când a apelat la oficiul stării civile și s-a confruntat cu o atitudine dură din partea funcționarilor: *”Ei, dacă sunteți romi... Ați fost prin Rusia și veniți aici să-mi faceți probleme”*. Iar un alt participant a evidențiat că etnicii romi sunt discriminați în toate sferile și a exemplificat cazul când s-a simțit discriminat la bursa muncii: *”Am dat diploma și au început a râde: iată au învățat și romii”*.

Potrivit respondenților, persoanele de etnie romă sunt discriminate indiferent de comportament: *”Să te porțezi cât de bine, oricum te discriminează”*.

Percepția intimidării

Opinia populației generale

La capitolul percepției termenului de „intimidare”, mai mulți respondenții au menționat cuvântul „amenințare” – *„amenințarea cu o decizie – dacă nu este o decizie, atunci noi vom face astfel”, „dacă nu faci așa, vom veni și te vom ucide”*. Alte asocieri cu intimidarea, indicate de către persoanele respondente, au fost – frică, stres, discriminare, șoc.

Cu referire la diferențele în contextul intimidării, mai mulți respondenți au constatat că există diferențe între Chișinău, alte orașe și mediul rural. Un respondent a menționat că *„la sat, sunt lideri și conducători, [care spun] dacă nu faci asta – nu vei primi ceva”*, astfel fiind intimidați oamenii de la sat.

Opinia grupurilor minoritare

Persoanele în etate

În opinia vârstnicilor, „intimidare” este atunci când o persoană e pusă într-o situație neconfortabilă, fiindu-i adreseate anumite cuvinte care o pot deranja. Se observă că respondenții echivalează termenul „intimidare” cu „discriminare”, aducând aceleași exemple întâlnite de către ei. Se consideră că persoanele cu dizabilități sunt intimidare de către societate, prin comportamentul pe care îl au oamenii din jur față de ele. Totodată, persoanele din acest grup sunt intimidare prin faptul că nu au acces în instituțiile de stat (spitale), deoarece scările nu sunt prevăzute pentru accesul în scaune cu rotile.

În cadrul discuției, majoritatea **participanților care nu vorbesc limba de stat** s-au referit la intimidarea din partea guvernului, partidelor politice. Un respondent a adăugat că în Moldova există intimidare activă legată de Rusia și Transnistria: *„Că va fi război, că Transnistria se va separa”, „(ne sperie) că iată-iată intră tancurile și Putin îi va aresta pe toți”*. Câțiva respondenți au afirmat că, în contextul discriminării, în Moldova are loc mai mult discriminarea activă, prin intermediul surselor mass-media. Doi respondenți au menționat că este diferență dintre Chișinău și sate din punct de vedere a intimidării, întrucât persoanele din mediul rural sunt mai credule și de aceea mai ușor manipulate.

Etnicii bulgari

Etnicii bulgari percep intimidarea drept o acțiune de creare a unei stări de teamă și de dictare a unor acțiuni care nu erau planificate inițial. Respondenții au enumerat următoarele acțiuni de intimidare a persoanelor: prezența reprezentanților bisericii la mitingurile minorităților sexuale (*”Și biserica strigă de-ale sale, iar ei merg liniștit pe drum, iar biserica agresiv îi atacă”*) și închiderea claselor de elevi care studiază în limba rusă.

Participanții la interviu se consideră intimidați când sunt nevoiți să comunice în limba de stat sau rusă, dar nu în limba bulgară. Iar o persoană a numit aceste acțiuni drept intimidare pasivă: *”Copiii mei mai mici merg în clasa română, deși noi suntem ambii bulgari. Suntem nevoiți să-i dăm în clasă română, pentru ca lor să le fie mai ușor să trăiască”*.

Etnicii romi

Pentru respondenții de etnie romă, intimidarea reprezintă acțiunea de înjosire și luare în derâdere, precum și ezitarea de a realiza ceva din cauza fricii de a fi înjosit sau refuzat. Participanții au spus că percep dureros astfel de acțiuni, iar unii romi au tendința de a-și ascunde apartenența etnică pentru a nu fi discriminați: *”Foarte multe persoane de etnie romă ajunse la universitate, își ascund proveniența numai ca să fie acceptați de societate”*.

Percepția egalității

Opinia populației generale

Pentru mai mulți respondenți, egalitatea reprezintă aceleași drepturi pentru oameni. În opinia unui respondent, egalitatea este atunci când nu se fac diferențe între oameni săraci și bogați, persoane cu dizabilități.

„Egal, iată, de exemplu, o persoană e mai slabă ca tine, s-o ajuți să fie la un nivel cu tine. Să n-o intimidezi, să n-o înjosești. Asta cred că-i egal.” „Drepturi și responsabilități la același nivel pentru orice persoană la noi în Republică.”

„Pentru mine egalitatea înseamnă aceleași posibilități, aceleași cerințe, aceleași drepturi, indiferent că ești fiu de procuror sau un om simplu.”

„Pentru mine egalitate este cum am trăit înainte, cum era pe vremea sovietică. Era totul în ordine, nu erau granițe, toate naționalitățile, așa cum eram, ne duceam unul la altul.”

Respondenții consideră că ar trebui să fie egalitate între toate persoanele, indiferent de grupul social din care fac parte. Egalitatea trebuie să fie „între soț și soție, între copiii de la grădiniță, între colegii de serviciu, între lucrători și șomeri.”

Mai mulți respondenți consideră că în Republica Moldova nu există egalitate între oameni și nici egalitate în fața legii: „Nu putem să fim la egal președintele țării și un lucrător”.

„Și chiar, egali nu sunt, sunt oameni bolnavi, sunt oameni normali, care iarăși nu pot să fie toți egali.”

Au fost enumerate câteva grupuri pentru care, potrivit respondenților, nu poate fi egalitate în Republica Moldova.

- Romii;
- Persoanele LGBT;
- Persoanele care reprezintă religii minoritare.

Opinia grupurilor minoritare

Persoanele în etate

Persoanele în etate au vorbit despre egalitate în contextul egalității de gen și consideră că în Republica Moldova nu sunt tratate echitabil femeile în raport cu bărbații, „cu toate că multe s-au făcut în timpul de față, multe s-au egalat, drepturile femeilor și ale bărbaților, dar încă mai sunt multe inegalități”. În opinia acestui respondent, femeile din Republica Moldova sunt discriminate de soții lor, prin agresivitate, care apare cel mai des din cauza neajunsurilor financiare și a alcoolului. Totodată, în Moldova nu există egalitate între persoane de diferite etnii, chiar dacă dispun de aceleași drepturi. Conform unui respondent, romii sunt persoanele care nu se încadrează în societate, care nu se egaleză cu ceilalți cetățeni. Același respondent a declarat că în Republica Moldova au reușit să se integreze persoanele de origine africană: „unii chiar rămân la noi, lucrează, probleme nu au, dacă sunt oameni, sunt oameni. Dar aceștia, romii, de când locuiesc aici la noi și poftim... așa au apucat-o să umble lăturile, cum s-ar spune”.

Potrivit unui respondent, nu există egalitate între oameni: „Adică, unu-i director, primește un salariu foarte bun, dar altul este profesor și lucrează din zi până-n noapte, dar nu are ceea ce are, de pildă, directorul”. În opinia persoanei intervievate, nu există egalitate nici între persoanele tinere sau mai în vârstă: „Cum pot eu să fiu egal?! Eu am lucrat o sumedenie de ani”.

Conceptul de egalitate a fost perceput de către **participanții care nu vorbesc limba de stat** ca egalitatea între sexe, între persoane din diferite pătri sociale. Aproape toți respondenții nu cred că poate să existe egalitate în Moldova, iar o participantă a adăugat: „Nu poate fi egalitate, (deoarece) oamenii întotdeauna s-au divizat după criteriul social, financiar”.

Etnicii bulgari

În opinia respondenților de etnie bulgară, egalitatea se manifestă prin accesul la șanse egale, enumerând următoarele cuvinte care se asociază cu termenul ”egalitate”: comunicare, înțelegere reciprocă, drepturi egale, posibilitatea de exprimare a părerii la egal, drepturile egale dintre soți, alb și negru. Participanții au declarat că între grupurile din

Moldova există drepturi egale conform legii, dar în practică, acestea nu sunt respectate. Printre grupurile care au mai puține drepturi, de facto, s-au numit: persoanele care nu-și cunosc drepturile, *”care se rușinează, se tem, închiși în sine, emoționali”*, romii.

Persoanele care consideră că romii au mai puține drepturi, au relatat că această etnie este asociată cu *”furt, murdărie, aroganță”* și nu este acceptată de societate: *”eu consider că noi suntem mai sus decât ei”*.

Toți respondenții au declarat că nu cred în existența egalității, evidențiind că nu o percep și nu o simt în societatea moldovenească. Potrivit participanților, cel mai frecvent, oamenii se comportă incorect față de persoanele în etate, față de copii și față de tineri. În opinia etnicilor bulgari, atitudinea incorectă față de persoanele în etate se manifestă în decalajul dintre valoarea pensiilor: *”De ce un om care a lucrat 45 de ani trebuie să tacă în sat și să supraviețuiască? Chiar și pensionariiăștia care lucrează în Parlament și cel care lucrează ca profesor, și care lucrează în câmp. Unde e egalitatea? Acel din Parlament mai are și unele privilegii pe viață. Pentru ce?”*.

Iar atitudinea incorectă față de tineri a fost explicată prin ezitarea de a le oferi șanse egale pentru creșterea profesională: *”Nu se grăbesc să-l promoveze și să-l onoreze: tu încă ești tânăr. Haideți să-i dăm diplomă aceluia, pentru că el mai are 2 ani până la pensie și el va pleca, și apoi (vei veni) tu”*.

Etnicii romi

Respondenții de etnie romă consideră că egalitatea se manifestă prin stima reciprocă și lipsa diferenței în funcție de sex, vârstă, etnie sau religie. În cadrul discuției, participanții s-au contrazis în privința egalității între sexe – în timp ce unii consideră că nu trebuie să existe egalitate între un bărbat și o femeie, alții au evidențiat că atunci când există respect, toți sunt egali. Potrivit etnicilor romi, în societatea moldovenească, nu toți oamenii au aceleași posibilități, iar persoanele sărace și femeile sunt tratate într-un mod inegal.

CAPITOLUL III:

Percepții și atitudini față de unele grupuri de persoane

Acest capitol conține informații despre percepțiile și atitudinile celor intervievați față de grupurile de persoane, care sunt subiectul studiului dat.

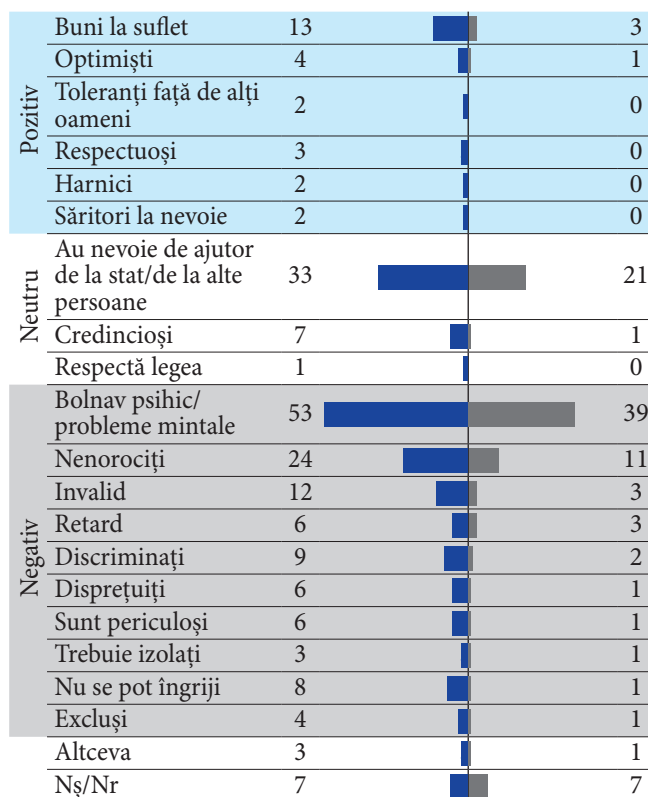
În subcapitolele care urmează sunt analizate percepțiile și atitudinile populației generale și a grupurilor minoritare față de fiecare grup de persoane în parte.

Subcapitolul 3.1: Percepții și atitudini față de persoane cu dizabilități psiho-sociale (mentale) și intelectuale

Pentru grupul de persoane cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale, sintagma „bolnav psihic/cu probleme mintale” a fost specificată de către 39% din populația generală la prima mențiune, iar 53% – în total. În proporție de 21% (prima mențiune) și 33% (în total), respondenții au afirmat că persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale au nevoie de ajutor de la stat/de la alte persoane. Mai mult respondenții de sex feminin (27%), decât cei de sex masculin (19%) au asociat persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale cu „nenorociți”. 44% dintre respondenții din Chișinău au menționat că persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale au nevoie de ajutor de la stat/de la alte persoane. Aceeași opinie o au 28% dintre respondenții din Nordul Moldovei.

Figura 3.1.1: Asocieri ale populației generale a persoanelor cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. Populație generală. „S1. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoană cu dizabilități mentale și intelectuale”?”, N=1033

■ Total
■ Prima mențiune

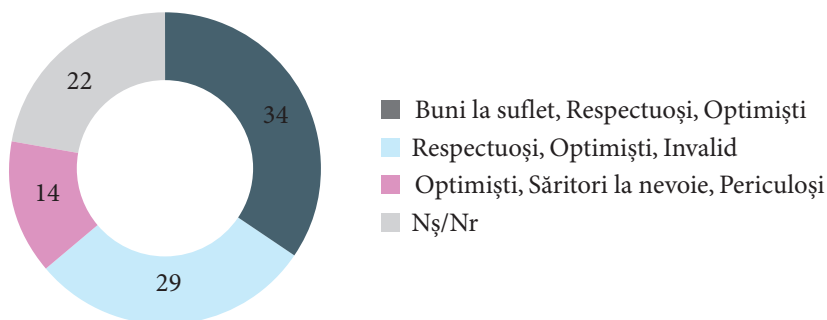
O pondere de 74% din bulgarii intervievați au afirmat că persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale nu se pot îngriji. Majoritatea respondenților romi (70%) au susținut că grupul persoanelor cu dizabilități psiho-sociale se asociază cu bolnav psihic/probleme mintale. Persoanele cu dizabilități, în proporție de 45%, au asociat persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale cu cuvintele „bolnav psihic/probleme mintale”.

Tablelul 3.1.1: Asocieri ale grupurilor minoritare a persoanelor cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. „S1. Ce cuvinte vă vin în gând în primul rând atunci când auziți „persoană cu dizabilități mintale și intelectuale”?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ordocși	Agnostici/atei	Refugiați
Bolnav psihic/probleme mintale	45	14	29	70	51	36	17
Au nevoie de ajutor de la stat/alte persoane	21	33	52	42	54	34	30
Nenorociți	19	39	60	4	18	17	36
Buni la suflet	8	16	42	5	21	17	0
Invalid	8	21	25	13	12	13	0
Retard	6	27	26	9	18	15	0
Discriminați	16	16	10	7	20	13	2
Credincioși	7	18	32	0	10	9	0
Disprețuiți	10	10	5	5	12	15	2
Sunt periculoși	5	13	19	13	10	6	4
Optimiști	4	2	2	7	7	4	2
Trebuie izolați	3	3	7	8	2	0	0
Nu se pot îngriji	6	53	74	4	8	4	4
Excluși	3	9	5	7	5	9	0
Toleranți față de alți oameni	3	9	6	1	6	11	0
Respectuoși	3	13	17	0	9	9	0
Harnici	2	24	38	0	5	4	2
Săritori la nevoie	5	22	20	0	4	8	0
Respectă legea	3	9	15	0	5	4	2
Altceva	0	0	0	1	0	0	0
Nș/Nr	3	1	0	5	1	2	15

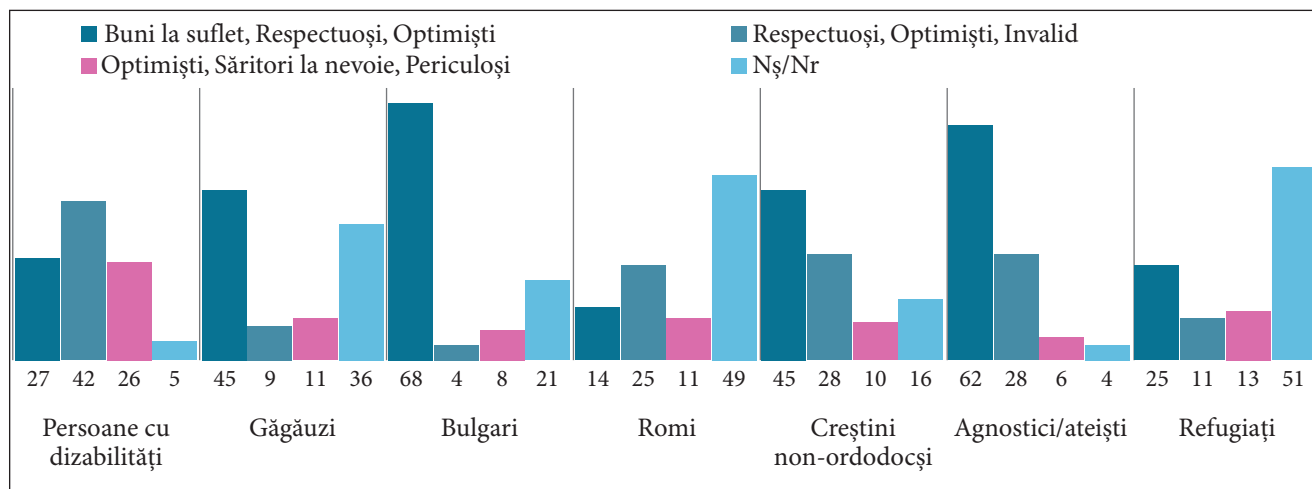
Aproximativ o treime (34%) din participanți din populația generală au exprimat că grupul de afirmații „Buni la suflet, Respectuoși, Optimiști” caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. Mai mulți respondenți cu distanța socială mică (34%) au selectat grupul de afirmații „buni la suflet, respectuoși, optimiști” pentru a caracteriza persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. Pe de altă parte, mai mulți respondenți cu distanța socială mare (39%) au selectat afirmațiile „respectuoși, optimiști, invalid” pentru persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale.

Figura 3.1.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale, în opinia populației generale. „S2. Care din următoarele grupuri de afirmații caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale?”, N=1033

Majoritatea (68%) respondenților de etnie bulgară au indicat că afirmațiile Buni la suflet, Respectuoși, Optimiști caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. Aproximativ jumătate din romi și refugiații care au participat la sondaj nu au putut alege care grup de afirmații descrie cel mai bine persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale.

Figura 3.1.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale, în opinia grupurilor minoritare. „S2. Care din următoarele grupuri de afirmații caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități mintale și intelectuale?”

Circa 47% din populația generală consideră că afirmațiile „Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați” și „Au o boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții” caracterizează în egală măsură persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. Puțin peste un sfert din populație crede că acest grup de persoane trebuie plasat într-o instituție specializată (28%) și că aceste persoane nu pot gândi logic (27%). Iar circa un sfert (26%) a opinat pentru integrarea în societate a persoanelor cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. Respondenții de la Nord consideră într-o proporție mai mare (36%) că persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale nu pot gândi logic, comparativ cu respondenții de la Sud (22%). 39% dintre respondenții cu distanța socială mare consideră că persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale trebuie plasate într-o instituție specializată, aceeași opinie fiind împărtășită de 19% dintre respondenții cu distanța socială mică și 27% dintre cei cu distanța socială medie.

Figura 3.1.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. „S3. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

	Trebuie plasate într-o instituție specializată	Nu pot gândi logic	Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați
Mai mult prima	28	27	16
Oarecum prima	17	16	8
Oarecum a doua	13	13	8
Mai mult a doua	26	20	15

	Trebuie integrate în societate	Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios	Au o boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții
Ambele	11	17	47
Niciuna	1	1	1
Nș/Refuz	4	6	5

Peste o jumătate (56%) din etnicii bulgari susțin mai mult opinia că persoanele cu dizabilități fizice și intelectuale au o boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții. 42% dintre romii intervievați și cu 2 p.p. mai puțini refugiați sunt mai mult de acord cu afirmația că persoanele cu dizabilități psiho-sociale nu pot gândi logic.

Tablelul 3.1.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a grupurilor minoritare privind persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale. „S3. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ordodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Nu pot gândi logic	Mai mult prima	30	30	37	42	10	26	40
	Oarecum prima	10	5	1	33	16	17	6
2 Gândesc bine, au o logică bună doar că nimeni nu-i ia în serios	Oarecum a doua	11	10	9	13	10	9	8
	Mai mult a doua	25	28	40	5	26	34	15
	Ambele	18	8	4	7	29	13	9
	Niciuna	1	2	1	0	1	0	0
	Nu știu/Refuz	4	17	7	1	8	0	23
1 Trebuie plasate într-o instituție specializată	Mai mult prima	12	30	37	40	10	15	26
	Oarecum prima	4	3	3	22	9	9	13
2 Trebuie integrate în societate	Oarecum a doua	15	14	7	22	16	13	15
	Mai mult a doua	40	38	41	9	42	36	15
	Ambele	19	4	2	6	18	19	15
	Niciuna	3	2	1	1	0	6	0
	Nu știu/Refuz	6	11	9	1	5	2	15
1 Sunt persoane bolnave din naștere unde părinții sunt vinovați	Mai mult prima	14	16	27	31	9	4	6
	Oarecum prima	8	2	3	18	4	17	4
2 Au o boală care apare în urma traumelor fizice sau psihice pe parcursul vieții	Oarecum a doua	12	15	4	20	8	23	4
	Mai mult a doua	36	47	56	6	20	25	19
	Ambele	20	2	1	25	52	26	47
	Niciuna	6	2	1	0	2	2	2
	Nu știu/Refuz	4	15	8	0	5	4	19

Opinia populației generale

În timpul discuțiilor în grup, **populația generală** a asociat persoanele cu dizabilități psiho-sociale (mentale) și intelectuale cu:

- Cerințe educaționale speciale, trebuie ajutați, neajutorat;
- Durere, haos, probleme, vulnerabilitate, speriat, fără noroc, fără școală, fără studii, persoane care nu sunt necesare statului;
- Neadecvați, periculoși, anormali, lăsați în umbră, frică „niciodată nu știi la ce te poți aștepta de la așa om”;
- Oameni ca toți oamenii;
- Vis, „deoarece el visează să aibă tot ce are un om”.

Se observă că persoanele cu dizabilități psihice sunt considerate anormale de mai mulți respondenți.

Pe de altă parte, a fost expusă ideea că persoanele cu dizabilități psihice nu sunt anormale, „deoarece ei nu pot să aleagă să fie așa sau altfel. Adică, ei așa s-au născut sau au rămas în urma unui accident, dar ei cred că duc o viață normală, adică, așa cum pot”.

„Nu contează, sănătos sau bolnav, depinde cum se comportă. Poate să fie un om cu o boală severă sau psihică, dar să se comporte normal.”

Persoanele cu dizabilități trezesc milă respondenților în etate. Similar cu aceștia, participanții care nu vorbesc limba de stat au specificat sentimentul de milă față de persoanele cu dizabilități fizice și persoanele cu dizabilități psiho-sociale. Câteva persoane au menționat cuvintele „invalidi”, „boală”, „cerșetori” în legătură cu persoanele cu dizabilități fizice.

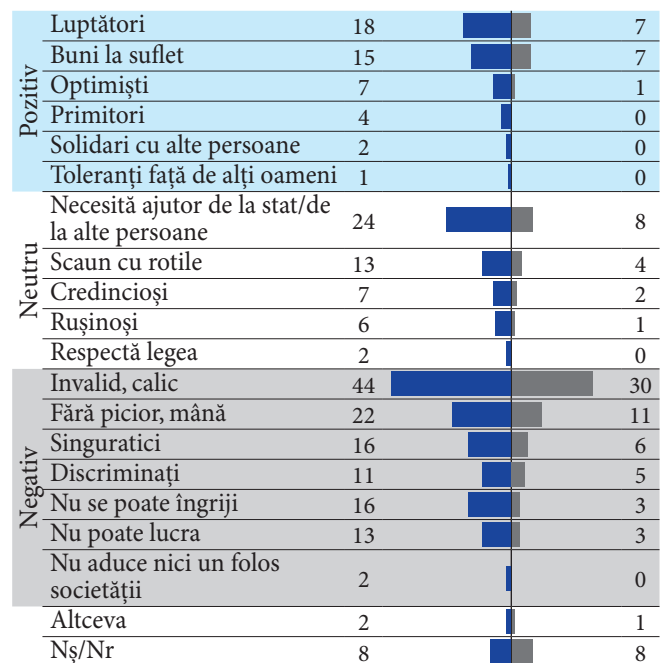
Etnicii romi au numit următoarele sintagme/cuvinte pentru a caracteriza persoanele cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale: „priviri abătute, gânduri în altă parte”, „abatere de la normal”, „diferiți”, „inchiși”, „om bolnav, care nu judecă normal”. În același timp, unii respondenți consideră că persoanele cu dizabilități au nevoie de ajutor și îngrijire: „Ei nu sunt bucuroși de viață și trebuie ajutați”, alții au spus că aceste persoane sunt imprezvizibile în acțiuni și nu pot avea încredere în ei: „Poți să te aștepți la orice... Sunt bolnavi care pot să te lovească, sunt care gândesc mai bine”; „sunt violenți, tipă”. Iar un participant a remarcat că acest grup de persoane nu comunică cu nimeni și nu este luat în considerare.

Subcapitolul 3.2: Percepții și atitudini față de persoane cu dizabilități fizice

44% din segmentul populației generale au specificat cuvintele „Invalid, calic” referitor la persoanele cu dizabilități fizice. O pondere de 11% a indicat la prima mențiune „fără picior, mână” în legătură cu persoanele cu dizabilități fizice. Aproape fiecare al patrulea respondent a răspuns că persoanele cu dizabilități fizice necesită ajutor de la stat/ de la alte persoane. 14% dintre respondenții cu vârsta cuprinsă între 18-29 de ani au asociat persoanele cu dizabilități fizice cu termenul „discriminați”. Aceeași asociere au făcut-o cu 5 p.p mai puțini respondenți cu vârsta de 60+ ani.

Figura 3.2.1: Asocieri ale populației generale a persoanelor cu dizabilități fizice. „S4. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem persoană cu dizabilități fizice?”, N=1033

■ Total
■ Prima mențiune

71% dintre bulgari au spus că persoanele cu dizabilități fizice nu se pot îngriji. O pondere de 43% dintre respondenții refugiați au asociat persoanele cu dizabilități fizice cu luptători.

Tablelul 3.2.1: Asocieri ale grupurilor minoritare a persoanelor cu dizabilități fizice. „S4. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem persoană cu dizabilități fizice?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ordodocși	Agnostici/atei	Refugiați
Invalid, calic	26	26	30	21	38	51	19
Fără picior, mână	15	13	17	52	19	42	6
Necesită ajutor de la stat/de la alte persoane	21	35	50	5	54	32	15
Luptători	19	11	14	26	27	17	43
Buni la suflet	3	26	44	7	16	6	4
Singuratici	11	24	33	22	18	19	0
Discriminați	16	14	16	19	30	21	0
Scaun cu roțile	4	20	30	34	14	15	0
Nu se poate îngriji	9	56	71	1	12	6	4
Nu poate lucra	8	49	68	2	12	4	2
Credincioși	2	9	39	3	11	4	2
Optimiști	14	5	7	5	12	8	0
Rușinoși	8	26	25	2	20	8	2
Primitori	2	17	16	1	7	2	2
Nu aduce nici un folos societății	3	12	18	1	3	4	0
Solidari cu alte persoane	1	8	7	3	6	2	0
Respectă legea	3	16	24	0	7	0	0
Toleranți față de alți oameni	2	3	1	0	4	8	0
Altceva	0	0	0	1	0	0	2
Nș/Nr	7	1	0	0	1	0	38

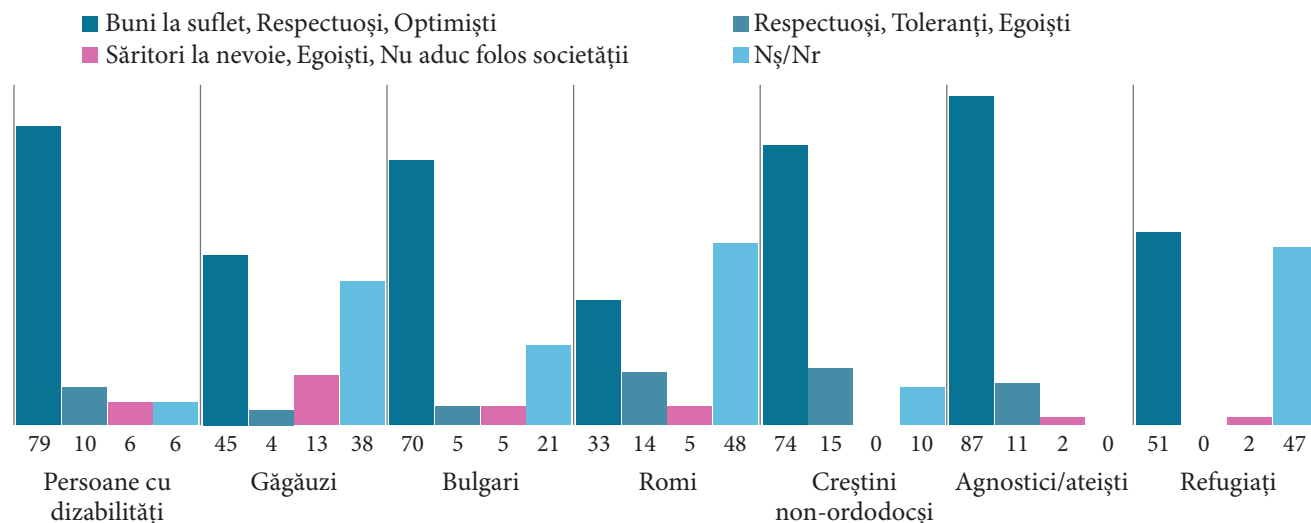
Majoritatea (66%) participanților la sondajul cu populația generală au comunicat că grupul „Buni la suflet, Respectuoși, Optimiști” caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități fizice. 72% dintre respondenții cu distanța socială mică au selectat afirmația „Buni la suflet, respectuoși, optimiști” pentru a caracteriza persoanele cu dizabilități fizice. Același răspuns l-au oferit 54% dintre respondenții cu distanța socială mare.

Figura 3.2.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități fizice, potrivit populației generale. „S5. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități fizice?”, N=1033

În segmentul de respondenți bulgari, 70% au exprimat că afirmațiile „Buni la suflet, Respectuoși, Optimiști” descriu cel mai bine persoanele cu dizabilități fizice. Același răspuns a fost oferit de către 79% dintre respondenții cu dizabilități.

Figura 3.2.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități fizice în opinia grupurilor minoritare. „S5. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele cu dizabilități fizice?”

Respondenții din populația generală, în proporție de 68%, sunt de părerea că fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut și că angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice. Circa 40% dintre respondenți susțin mărirea impozitelor, pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice. Puțin peste o treime (36%) din populația generală s-a pronunțat în favoarea educării copiilor cu dizabilități fizice în clase obișnuite. Respondenții din regiunea Nord, în proporție de 72% consideră că angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă persoanelor cu dizabilități fizice. Aceeași opinie o au cu 12 p.p. mai puțini respondenți din Sudul Moldovei. 82% dintre respondenții cu distanța socială mică consideră că fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie. Aceeași opinie o au 54% dintre respondenții cu distanța socială mare. Respondenții cu vârsta cuprinsă între 30-44 de ani consideră, în proporție de 41%, că copiii cu dizabilități ar trebui să fie educați în clase obișnuite, iar 30% dintre respondenții de 18-29 de ani sunt de părerea că copiii cu dizabilități trebuie să fie educați în școli separate.

Figura 3.2.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele cu dizabilități fizice. „S6. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

	Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice	Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice	Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în școli separate	Persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie
Mai mult prima	68	40	25	9
Oarecum prima	16	16	12	2
Oarecum a doua	3	5	16	12
Mai mult a doua	5	6	36	68

	Persoanele cu dizabilități fizice NU sunt capabile de a munci, motiv din care angajatorii nu trebuie să se îngrijoreze	Persoanele cu dizabilități fizice sunt o povară	Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite	Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut
Ambele	3	4	8	5
Niciuna	1	23	0	1
Nș/Refuz	4	6	4	3

Un număr de aproximativ 70% din romii și refugiații intervievați au declarat că sunt mai mult de acord cu ideea conform căreia angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice. Același răspuns l-au indicat 79% dintre respondenții cu dizabilități. Majoritatea (67%) participanților romi susțin mai mult că impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice.

Tabelul 3.2.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele cu dizabilități fizice. „S6. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Persoanele cu dizabilități fizice		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici	Refugiați
1 Angajatorii ar trebui să ofere locuri de muncă speciale pentru persoanele cu dizabilități fizice	Mai mult prima	79	34	33	71	72	60	70
	Oarecum prima	10	3	8	14	13	19	9
2 Persoanele cu dizabilități fizice NU sunt capabile de a munci, motiv din care angajatorii nu trebuie să se îngrijoreze	Oarecum a doua	2	12	5	4	3	8	4
	Mai mult a doua	6	30	42	1	5	6	4
	Ambele	1	0	1	4	3	6	4
	Niciuna	1	2	1	0	1	0	0
	Nu știu/Refuz	2	19	11	6	3	2	9
1 Persoanele cu dizabilități fizice nu pot avea o familie	Mai mult prima	9	24	32	7	3	6	2
	Oarecum prima	2	5	3	2	2	4	0
2 Fiecare persoană are dreptul de a-și întemeia o familie indiferent de statut	Oarecum a doua	12	7	9	14	10	19	23
	Mai mult a doua	68	49	46	45	81	68	58
	Ambele	5	1	1	12	3	4	8
	Niciuna	1	1	0	4	0	0	0
	Nu știu/Refuz	3	14	9	17	2	0	9
1 Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în școli separate	Mai mult prima	25	34	30	19	6	4	21
	Oarecum prima	12	5	3	14	4	9	8
2 Copii cu dizabilități fizice ar trebui să fie educați în clase obișnuite	Oarecum a doua	16	11	8	20	16	15	4
	Mai mult a doua	36	34	45	34	61	45	45
	Ambele	8	2	2	5	8	25	11
	Niciuna	0	1	1	0	1	2	0
	Nu știu/Refuz	4	14	11	7	4	0	11
1 Impozitele ar trebui mărite pentru a oferi pensii potrivite persoanelor cu dizabilități fizice	Mai mult prima	40	26	36	67	60	30	53
	Oarecum prima	16	3	3	11	12	19	11
2 Persoanele cu dizabilități fizice sunt o povară	Oarecum a doua	5	9	7	2	5	9	4
	Mai mult a doua	6	37	40	1	6	8	9
	Ambele	4	1	0	6	1	8	4
	Niciuna	23	6	4	1	10	26	4
	Nu știu/Refuz	6	18	10	11	5	0	15

În timpul Focus Grupurilor cu populația generală, persoanele cu dizabilități fizice au fost asociate cu:

- Durere, putere, jale, milă, susținere;
- Boală, invaliditate, curaj, nevoiași, probleme, „ceva le lipsește, deoarece ei parcă au totul, dar nu le ajunge ceva, așa ca și la un desen. S-a început, ideea este, însă... lipsește.”

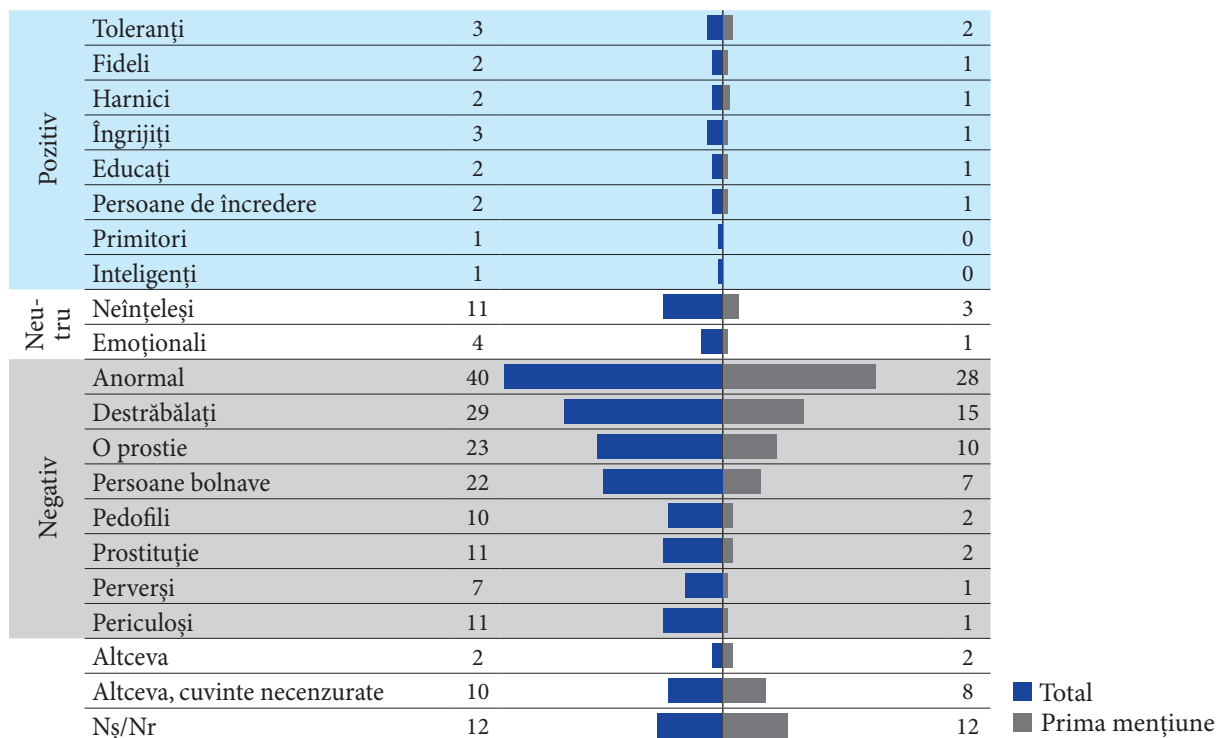
Se observă tendința de a percepe persoanele cu dizabilități fizice drept cerșetori. Un interviuat a declarat că, deși în ultimul timp sunt multe proiecte orientate spre integrarea persoanelor cu dizabilități fizice în societate, societatea nu ajută aceste persoane, „sunt oameni care nici nu se uită la dânsii”.

Respondenții de etnie romă au spus că față de persoanele cu **dizabilități fizice** simt milă, compătimire și le ajută atunci când le văd în stradă: „E grea viața lor, trebuie să-i ajutăm”; „cum poate el să trăiască, cum să muncească?”. În acest context, s-a exemplificat cazul unei fete cu dizabilitate fizică, care este luată în derâdere de către alți oameni: „Toți râd de dânsa din mahala, pur și simplu îi spun: iată tu nu ai mâini, tu nu poți face nimic... chiar mi-i jale de dânsa”. Iar o participantă a remarcat că persoanele cu dizabilități fizice nu merită să fie excluse, deoarece posedă intelect mai dezvoltat decât unii oameni fără dizabilități: „Cred că mai degrabă poți să ai încredere în persoane cu dizabilități, poți vorbi mai bine decât cu o persoană care este sănătoasă”.

Subcapitolul 3.3: Percepții și atitudini față de persoane LGBT (lesbiene, gay, bisexuali, transgender)

Referitor la asocierile cu grupul persoanelor LGBT, 28% dintre respondenți din populația generală au afirmat că le vine în gând, în primul rând, cuvântul „Anormal”. Mai puțin de o treime din participanți (29%) au indicat cuvântul „destrăbălați” pentru homosexual/lesbiană (LGBT). O pondere de 35 % dintre respondenții cu vârsta cuprinsă între 45-59 de ani au asociat persoanele LGBT cu cuvântul „destrăbălați”. Aceeași asociere au făcut-o cu 10 p.p. mai puțini respondenți de 18-29 de ani.

Figura 3.3.1: Asocieri ale populației generale a persoanelor LGBT (lesbiene, gay, bisexuali, transgender). „S7. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem homosexual/lesbiană?”, N=1033

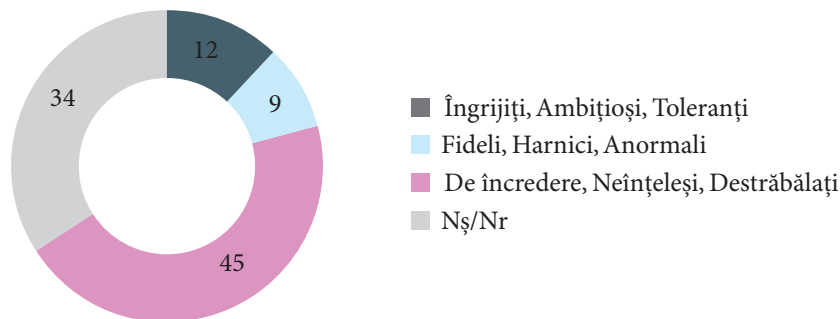
52% dintre respondenții de etnie romă au asociat persoanele LGBT cu pedofili, iar 43% – cu destrăbălați. 56% dintre respondenții gagauzi și 71% dintre bulgari au asociat persoanele LGBT persoane neînțelese. Aproape jumătate dintre intervievații creștini non-ortodocși (48%) și dintre ateii/agnostici (43%) au asociat persoanele LGBT cu anormal.

Tabelul 3.3.1: Asocieri ale grupurilor minoritare a persoanelor LGBT (lesbiene, gay, bisexuali, transgender). „S7. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem homosexual/lesbiană?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
Anormal	19	12	39	29	48	43	17
Destrăbălați	37	3	13	43	40	36	8
O prostie	21	51	68	10	26	23	8
Persoane bolnave	12	25	43	13	27	17	8
Neînțeleși	8	56	71	12	15	23	8
Pedofili	5	2	1	52	25	11	0
Toleranți	6	6	1	1	3	13	4
Prostituție	9	12	5	17	22	2	0
Perverși	14	18	22	20	25	11	0
Fideli	3	11	5	1	2	4	0
Periculoși	4	14	27	25	10	2	11
Harnici	5	16	26	1	5	2	0
Îngrijiți	4	9	10	1	3	6	0
Emoționali	6	10	9	0	5	2	0
Educați	5	9	15	0	3	17	2
Persoane de încredere	1	20	19	1	7	11	2
Primitori	2	19	12	0	4	8	2
Inteligenți	2	4	6	1	2	4	0
Altceva	0	0	1	1	0	0	0
Altceva, cuvinte necenzurate	0	0	0	2	0	0	0
Nș/Nr	3	1	1	1	4	4	42

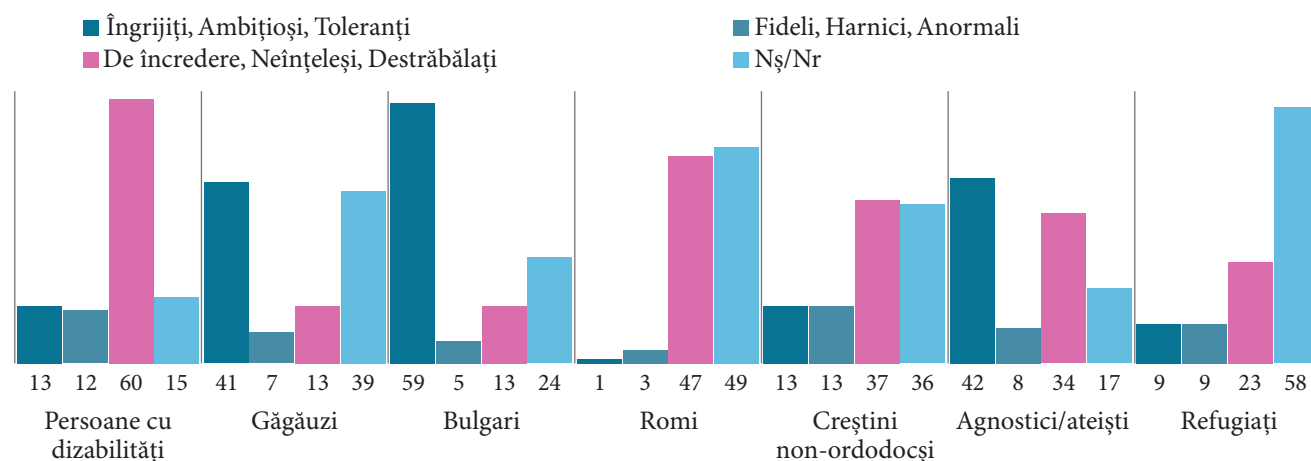
Din populația generală care a participat la sondaj, 45% au indicat că afirmațiile „De încredere”, „Neînțeleși”, „Destrăbălați” caracterizează cel mai bine persoanele LGBT. Aproximativ o treime din respondenți nu a putut alege grupul de afirmații care să descrie grupul LGBT. Respondenții din regiunea Nord, în proporție de 51% au selectat grupul de afirmații „De încredere”, „Neînțeleși”, „Destrăbălați” pentru a caracteriza persoanele homosexuale. Aceeași asociere au făcut-o 48% dintre respondenții din Chișinău și 39% dintre cei de la Sud și Centru. Mai mult respondenții cu distanța socială mare (55%) eu asociat persoanele LGBT cu „De încredere”, „Neînțeleși”, „Destrăbălați”, comparativ cu respondenții cu distanța socială mică (31%).

Figura 3.3.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele homosexual/lesbiană, potrivit populației generale. „S8. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele homosexual/lesbiană?”, N=1033

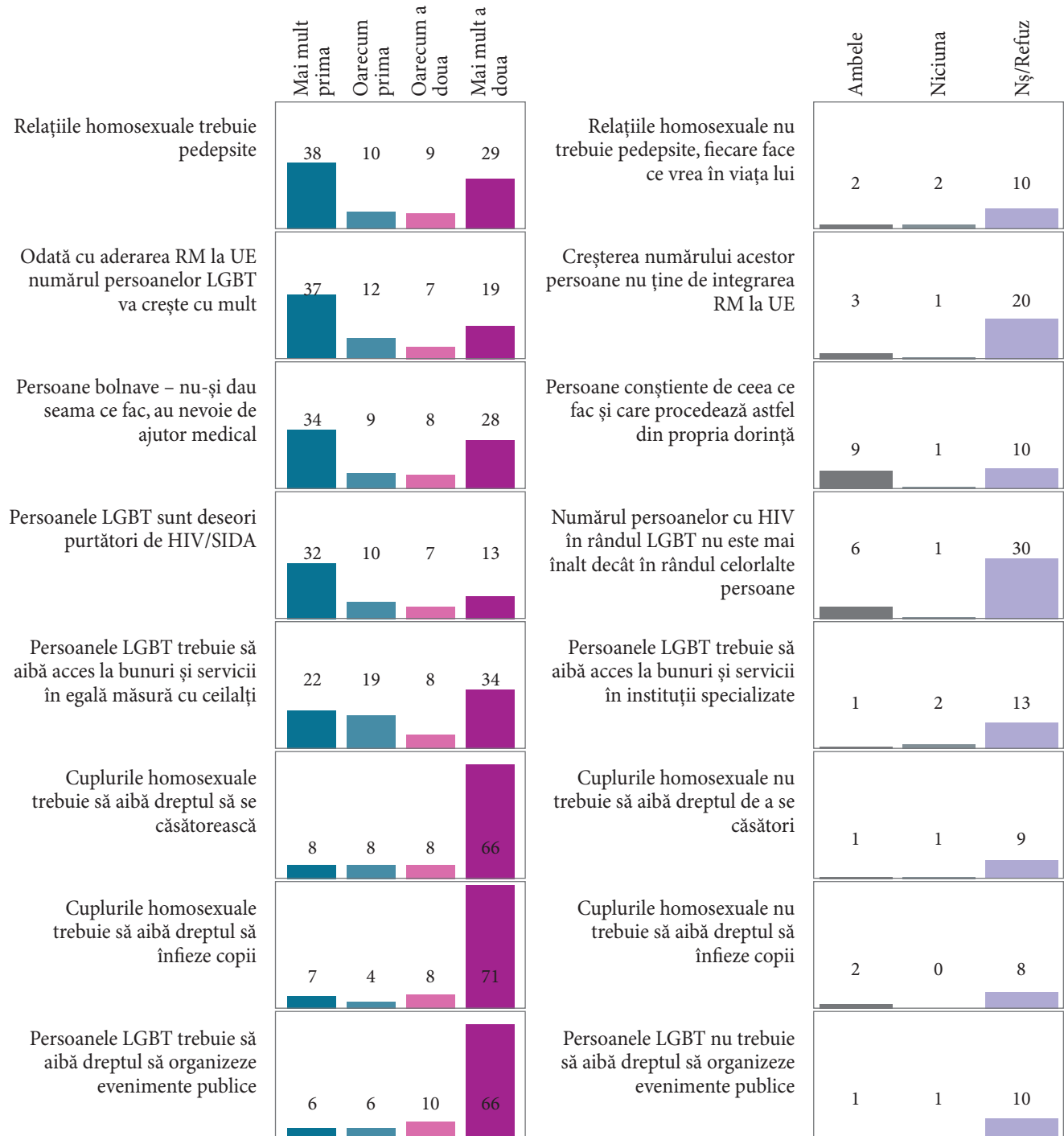
Respondenții bulgari, în proporție de 59%, au constatat că persoanele LGBT sunt caracterizate cel mai bine de grupul de afirmații „Îngrijiți”, „Ambițioși”, „Toleranți”. În segmentul persoanelor de etnie romă, 47% au spus că afirmațiile „De încredere”, „Neînțeleși”, „Destrăbălați” descriu cel mai bine persoanele LGBT. Același răspuns l-au oferit persoanele cu dizabilități în proporție de 60%.

Figura 3.3.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele homosexual/lesbiană, potrivit grupurilor minoritare. „S8. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele homosexual/lesbiană?”

Mai mult de jumătate din populația generală consideră că persoanele LGBT trebuie să fie lipsite de următoarele drepturi: de a înfia un copil (71%), de a se căsători (66%) și de a organiza evenimente publice (66%). Mai puține persoane au declarat că relațiile homosexuale trebuie pedepsite (38%) și odată cu aderarea Republicii Moldova la UE numărul persoanelor LGBT va crește mult (37%). Circa o treime dintre respondenți cred că persoanele LGBT sunt bolnave și au nevoie de ajutor medical, deseori sunt purtători de HIV/bolnave de SIDA și ele trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate. Mai mult bărbații (39%) decât femeile (30%) consideră că persoanele homosexuale sunt bolnave – nu-și dau seama ce fac și au nevoie de ajutor medical. Respondenții cu distanța socială mare, în proporție de 42% consideră că persoanele LGBT sunt bolnave – nu-și dau seama ce fac și au nevoie de ajutor medical. Aceeași opinie o au 24% dintre respondenții cu distanța socială mică. 41% dintre respondenții de sex masculin și 29% dintre respondenții de sex feminin consideră că persoanele LGBT trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate. Aceeași opinie o au 45% dintre respondenții cu distanța socială mare și cu 20 p.p. mai puțini respondenți cu distanța socială mică.

Figura 3.3.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele cu LGBT. „S9. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

Romii care au participat la sondaj, în proporție de 73%, sunt mai mult de acord cu ideea că „Relațiile homosexuale trebuie pedepsite”. Fiecare al doilea respondent cu statut de refugiat mai mult susține că „Persoanele LGBT trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți”. O pondere de 53% dintre agnostici/atei sunt mai mult de acord cu afirmația că persoanele LGBT sunt conștiente de ceea ce fac și procedează astfel din propria dorință.

Tabelul 3.3.2.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele cu LGBT. „S9. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

LGBT		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici	Refugiați
1 Persoane bolnave – nu-și dau seama ce fac, au nevoie de ajutor medical	Mai mult prima	32	23	21	37	25	21	30
	Oarecum prima	5	3	5	10	8	6	0
2 Persoane conștiente de ceea ce fac și care procedează astfel din propria dorință	Oarecum a doua	18	9	9	7	6	15	8
	Mai mult a doua	39	39	48	30	35	53	26
	Ambele	3	5	4	0	13	2	2
	Niciuna	0	0	1	11	0	2	4
	Nu știu/Refuz	3	21	12	5	13	2	30
1 Odată cu aderarea RM la UE numărul persoanelor LGBT va crește cu mult	Mai mult prima	30	29	22	52	13	25	17
	Oarecum prima	6	4	3	1	9	11	6
2 Creșterea numărului acestor persoane nu ține de integrarea RM la UE	Oarecum a doua	6	11	4	3	6	17	6
	Mai mult a doua	34	33	54	1	33	23	30
	Ambele	3	1	2	12	3	9	2
	Niciuna	13	3	1	19	5	6	0
	Nu știu/Refuz	8	19	15	13	31	9	40
1 Persoanele LGBT trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în egală măsură cu ceilalți	Mai mult prima	44	28	32	7	19	53	51
	Oarecum prima	10	3	3	15	28	17	0
2 Persoanele LGBT trebuie să aibă acces la bunuri și servicii în instituții specializate	Oarecum a doua	6	6	6	8	10	6	2
	Mai mult a doua	24	40	44	20	23	17	17
	Ambele	6	0	1	1	6	4	2
	Niciuna	6	3	1	33	2	0	0
	Nu știu/Refuz	4	20	13	17	12	4	28
1 Persoanele LGBT trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	Mai mult prima	10	26	23	1	7	21	32
	Oarecum prima	7	2	3	2	5	9	6
2 Persoanele LGBT nu trebuie să aibă dreptul să organizeze evenimente publice	Oarecum a doua	20	8	8	2	9	11	2
	Mai mult a doua	54	43	56	46	67	49	19
	Ambele	2	1	0	0	1	8	4
	Niciuna	1	1	3	32	2	0	2
	Nu știu/Refuz	6	20	8	16	9	2	36
1 Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să se căsătorească	Mai mult prima	12	22	25	1	4	32	13
	Oarecum prima	3	1	2	0	3	9	4
2 Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul de a se căsători	Oarecum a doua	21	10	5	5	8	9	6
	Mai mult a doua	56	49	53	65	69	42	36
	Ambele	1	0	0	0	1	2	2
	Niciuna	1	1	1	20	3	2	0
	Nu știu/Refuz	6	18	14	8	12	4	40
1 Cuplurile homosexuale trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	Mai mult prima	12	14	11	1	3	17	11
	Oarecum prima	4	3	1	1	2	11	2
2 Cuplurile homosexuale nu trebuie să aibă dreptul să înfieze copii	Oarecum a doua	21	9	13	4	10	15	0
	Mai mult a doua	54	55	62	60	75	45	47
	Ambele	1	1	1	0	1	2	0
	Niciuna	1	0	0	25	2	0	0
	Nu știu/Refuz	6	18	13	10	8	9	40

Tabelul 3.3.2.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele LGBT. „S9. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

LGBT		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/Atei	Refugiați
1 Persoanele LGBT sunt deseori purtători de HIV	Mai mult prima	32	30	30	31	18	30	9
	Oarecum prima	5	4	1	20	5	13	8
2 Numărul persoanelor cu HIV în rândul LGBT nu este mai înalt decât în rândul celorlalte persoane	Oarecum a doua	14	11	8	2	10	17	6
	Mai mult a doua	39	37	44	3	23	25	34
	Ambele	3	2	1	9	7	2	0
	Niciuna	1	1	1	13	6	2	2
	Nu știu/Refuz	6	16	14	22	32	11	42
1 Relațiile homosexuale trebuie pedepsite	Mai mult prima	50	19	29	73	10	21	21
	Oarecum prima	19	4	6	3	7	0	9
2 Relațiile homosexuale nu trebuie pedepsite, fiecare face ce vrea în viața lui	Oarecum a doua	8	10	5	2	12	11	4
	Mai mult a doua	17	47	43	3	49	60	23
	Ambele	2	2	1	1	5	2	6
	Niciuna	0	0	1	12	6	2	0
	Nu știu/Refuz	4	18	15	5	10	4	38

Se observă că există o reticență față de persoanele LGBT, unii chiar îi văd pe acești oameni ca fiind anormali și bolnavi.

Opinia populației generale

În cadrul discuțiilor în grup, populația generală a asociat persoanele LGBT cu boală, vulgaritate, problemă.

Unul din participanții la discuție a asociat persoanele LGBT cu toleranța, „deoarece generația noastră, vârsta mea, noi deja vedem cumva altfel decât părinții noștri și respectiv suntem mai toleranți față de asta. Ceea ce ține de drepturi, ei au tot aceleași drepturi ca și noi toți”. În același timp, unii dintre cei intervievați au declarat că pentru ei este normal să existe homosexuali.

În cadrul focus grupurilor au fost expuse opinii discriminatorii față de acest grup de persoane, unii respondenți susținând că persoanele homosexuale ar trebui izolate de societate: „Ei trebuie duși pe un teritoriu sau pe o insulă și să stea împreună. Sau să le dea o țară aparte; care vrea se duce și trăiește acolo”.

„N-aș vrea să trec cu copil și el să mă întrebe: da de ce tata, bărbații acolo se pupă.”

Potrivit celor intervievați, grupul LGBT nu este acceptat de către societate din motive religioase, deoarece majoritatea populației din Republica Moldova este creștin-ortodoxă, iar creștinismul nu permite relațiile homosexuale: „Dumnezeu ne-a dat pe pământ să ne înmulțim. Dar dacă ei o să trăiască în perechi, pot să nu se înmulțească”; „Dumnezeu ne-a creat să fim soț și soție, nu să fie soție cu soție, soț cu soț”.

Majoritatea respondenților tind să accepte persoanele homosexuale atâta timp cât acestea nu tind să fie prezente în public și cât timp nu organizează manifestații menite să promoveze stilul lor de viață.

„Atâta timp cât nu fac parade, e ok.”

„Eu cred că ei au aceleași drepturi ca și noi, dar nu cred că ar fi nevoie de toate manifestațiile pe care le fac acum.”

Se observă perceperea persoanelor LGBT drept anormale. A fost expusă ideea conform căreia homosexualii sunt anormali pentru heterosexuali, iar heterosexuali sunt anormali pentru homosexuali.

În timp ce majoritatea au prezentat opinii discriminatorii față de homosexuali, respondenții consideră că societatea este deschisă față de acest grup social, altfel nu s-ar explica existența lor în Republica Moldova.

Se consideră că homosexualitatea în Republica Moldova este impusă împreună cu cultura din vest, iar democrația din țară face ca fiecare să posede libertatea alegerii.

Opinia grupurilor minoritare

În rândul *persoanelor în etate* se observă o atitudine discriminatorie față de persoanele LGBT. Chiar dacă unii respondenți sunt de părere că homosexualitatea poate fi o boală, ei declară deschis că nu acceptă astfel de persoane, că reprezentanții grupului LGBT sunt ignorați de societate. În opinia respondenților, oamenii ar avea o atitudine mai pozitivă sau indiferentă, dacă reprezentanții grupului LGBT ar fi mai reținuți și nu s-ar manifesta în locuri publice. Un respondent a declarat că pentru el nu există astfel de persoane. El conștientizează că astfel de persoane sunt în societate, dar totodată spune: „Eu consider că ei nici nu există, pentru mine ei nici nu există, înțelegeți?”. Vârșnicii și-au afirmat deschis atitudinea negativă față de acest grup de oameni, principalul argument fiind faptul că religia nu permite să existe astfel de căsnicii și relații. Totuși, s-a concluzionat că persoanele LGBT nu sunt și nu vor fi acceptate de societate.

Similar cu atitudinea persoanelor în etate, *participanții care nu vorbesc limba de stat* au exprimat o atitudine negativă față de persoanele LGBT. Un respondent a adăugat că „personal mi-i totuna de ce se ocupă (persoanele LGBT), principalul ca acesta să nu fie văzut de copiii mei”, la care un participant a adăugat că „are loc propaganda persoanelor LGBT”.

Persoanele LGBT sunt percepute diferit de către etnicii romi. În timp ce unii respondenți au spus că nu au întâlnit astfel de oameni și nu sunt interesați să discute cu ei: „Cum să comunic cu așa om?”, „da ce poți să vorbești cu dânsul?”, alți participanți au manifestat o atitudine neutră, considerând că orientarea sexuală este o alegere: „Sunt oameni normali, foarte normali, nici nu înțelegi că-s de-aceștia..., fiecare își alege viața lui”.

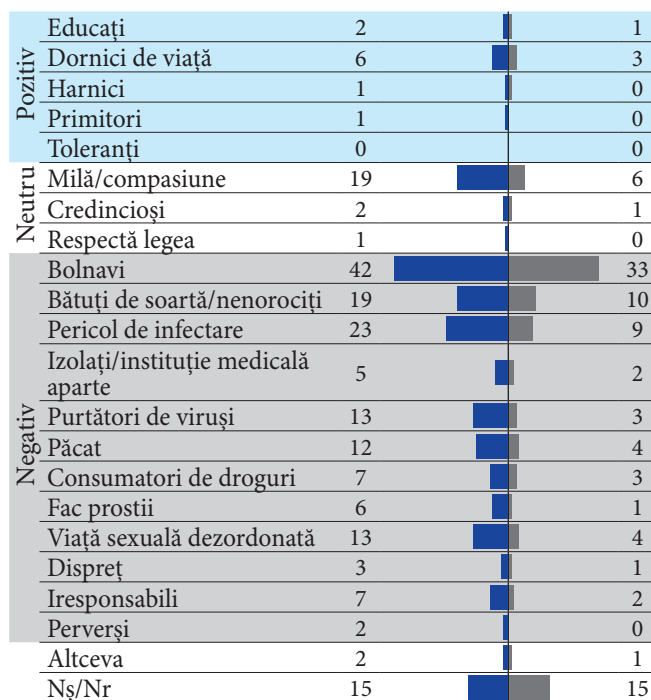
Mai mulți respondenți au declarat că persoanele LGBT nu sunt acceptate în societatea moldovenească, deoarece sunt diferite și nu contribuie la perpetuarea omenirii: „Eu m-am uitat pe internet și s-au luat de vorbă și au spus că acestor oameni trebuie să li se dea foc cu benzină. Ei ne distrug și pe noi, și copiii, și duc țara la râpă. Țara noastră are nevoie de oameni, noi avem nevoie să se nască copiii”.

Subcapitolul 3.4: Percepții și atitudini față de persoane care trăiesc cu HIV

În general, au fost oferite mai multe calificative negative persoanelor care trăiesc cu HIV, care și cumulează o pondere mai mare decât calificativele neutre și pozitive. O pondere de 42% din populația generală interviuată a indicat cuvântul bolnavi pentru persoanele HIV pozitive. 15% din respondenți nu au putut oferi o asociere a persoanelor HIV pozitive. O pondere de 34% dintre respondenții de la Sudul Moldovei au asociat persoanele HIV pozitive cu pericol de infecție. Aceeași asociere au făcut-o 20% dintre respondenții de la Nord și 17% dintre cei din Centrul Moldovei.

Figura 3.4.1: Asocieri ale populației generale a persoanelor care trăiesc cu HIV. „S10. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem persoană HIV pozitivă?”, N=1033

■ Total
■ Prima mențiune

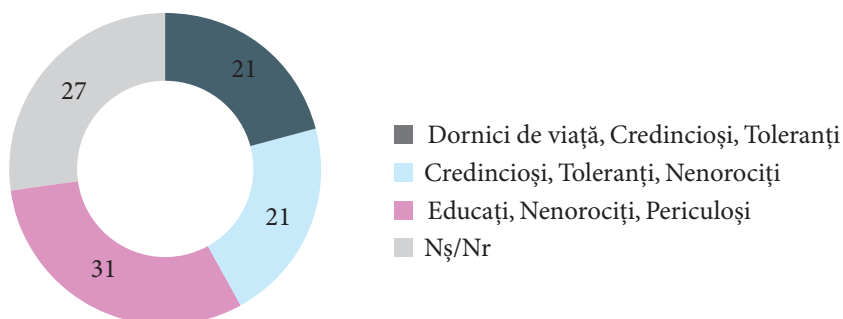
O pondere de 44% dintre respondenții bulgari consideră că persoanele care trăiesc cu HIV trebuie să fie izolate și/sau să se trateze în instituții medicale separate. Iar 50% dintre bulgari au asociat persoanele HIV pozitive cu persoane care consumă droguri. Ateii/agnosticii, în proporție de 42%, au asociat persoanele HIV+ cu milă/compasiune.

Tablelul 3.4.1: Asocieri ale grupurilor minoritare a persoanelor care trăiesc cu HIV. „S10. Ce cuvinte vă vin în gând atunci când spunem persoană HIV pozitivă?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodoxi	Agnostici/atei	Refugiați
Bolnavi	22	22	49	59	55	40	11
Bătuți de soartă/nenorociți	37	26	43	6	22	40	15
Pericol de infectare	15	21	24	28	31	15	6
Milă/compasiune	8	13	11	4	27	42	23
Păcat	1	3	2	10	16	9	0
Viață sexuală dezordonată	8	4	3	8	19	21	4
Purtători de virusi	12	14	15	13	22	9	2
Consumatori de droguri	17	25	50	5	13	15	0
Dornici de viață	11	18	12	2	11	9	4
Iresponsabili	8	23	25	4	18	17	2
Izolați/instituție medicala aparte	7	33	44	2	3	4	11
Fac prostii	5	23	38	14	18	6	2
Dispreț	3	15	9	20	3	4	0
Educați	3	28	19	0	5	4	0
Credincioși	6	13	11	0	5	6	0
Primitori	0	17	15	1	6	4	2
Perversi	4	9	20	17	11	2	0
Respectă legea	1	10	3	0	1	2	0
Harnici	3	12	25	0	3	2	2
Toleranți	1	4	3	0	3	6	0
Altceva	0	0	0	1	0	0	0
Nș/Nr	1	0	0	0	3	2	28

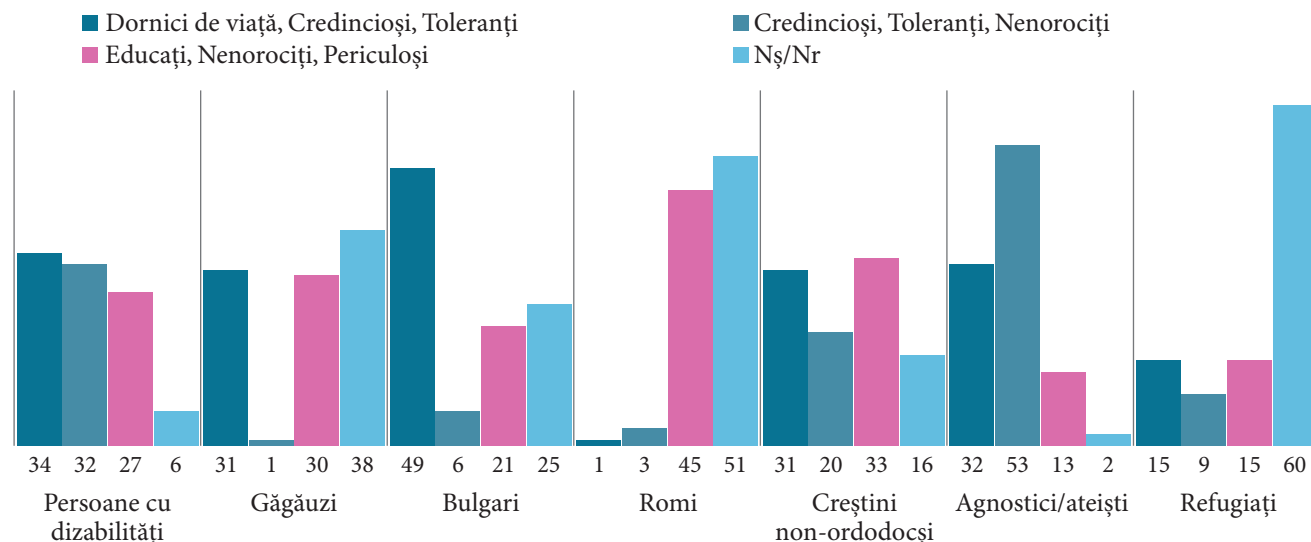
În rândul populației generale intervievate, 31% au indicat că grupul de afirmații „Educați”, „Nenorociți”, „Periculoși” poate caracteriza cel mai bine persoanele HIV pozitive. Respondenții cu distanța socială mică, în proporție de 29% au asociat persoanele HIV pozitive cu „Dornici de viață”, „Credincioși”, „Toleranți”. Aceeași asociere au făcut-o 17% dintre respondenții cu scala socială medie și 8% dintre cei cu scala socială mare.

Figura 3.4.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele HIV pozitive, potrivit populației generale. „S11. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele HIV pozitive?”, N=1033

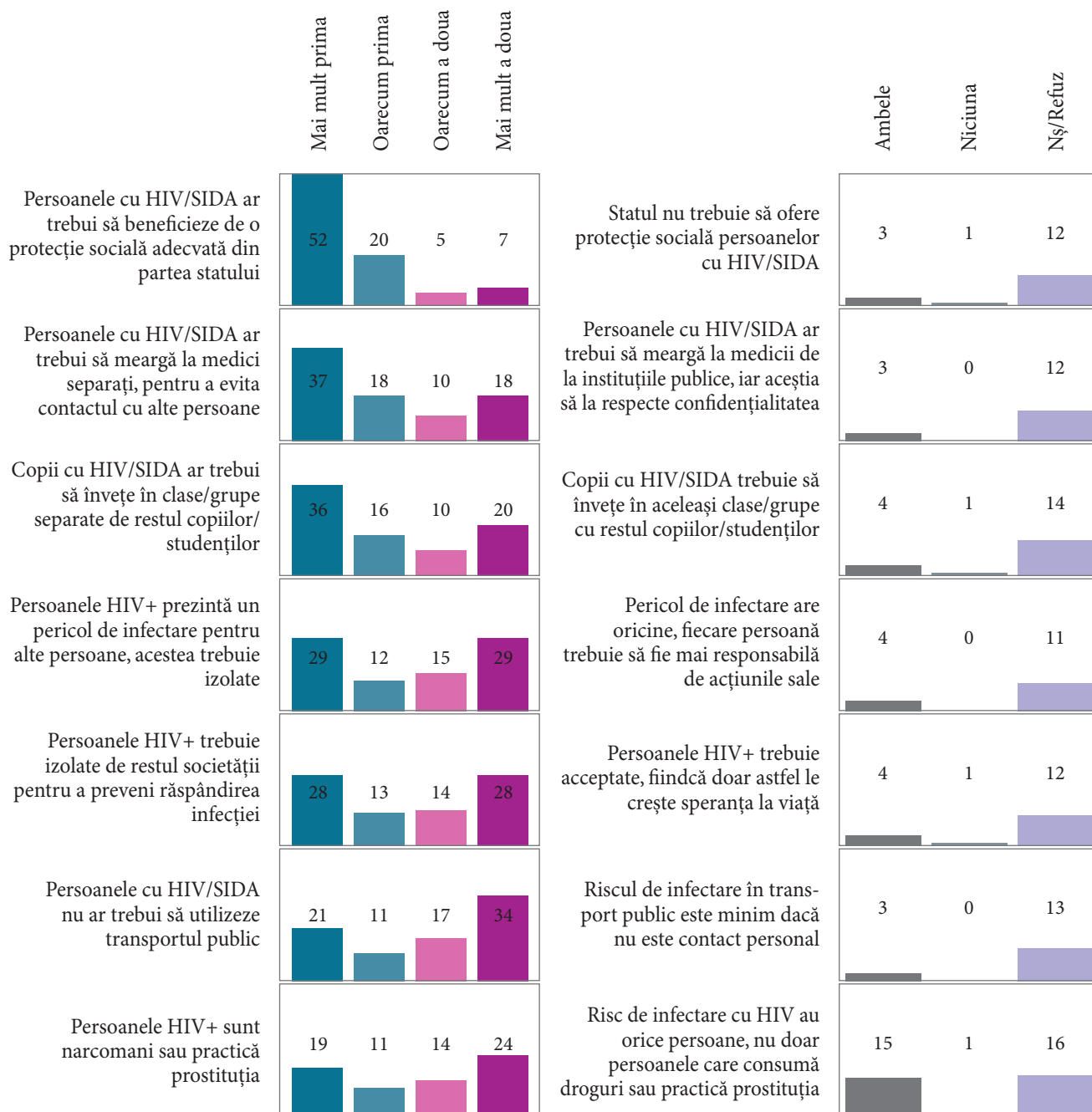
49% din bulgarii chestionați au ales grupul de afirmații „Dornici de viață”, „Credincioși”, „Toleranți” pentru caracterizarea persoanelor HIV pozitive. Majoritatea (60%) refugiaților intervievați nu au știut care grup de afirmații descrie cel mai bine persoanele HIV pozitive.

Figura 3.4.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele HIV pozitive, potrivit grupurilor minoritare. „S11. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele HIV pozitive?”, N=1033

Puțin peste jumătate din populația generală (52%) crede că persoanele care trăiesc cu HIV trebuie să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului. Mai puțini respondenți sunt de părerea că persoanele care trăiesc cu HIV trebuie să meargă la medici separat, pentru a evita contactul cu alte persoane (37%), copiii HIV+ trebuie să învețe în clase/grupe separate (36%) și riscul de infectare în transportul public este minim, dacă nu este contact personal (34%). 41% dintre respondenții de sex masculin consideră că copiii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase separate de restul copiilor. Aceeași opinie este împărtășită de 32% dintre respondenții de sex feminin. Peste jumătate din intervievații cu distanța socială mare (54%) consideră că copiii care trăiesc cu HIV ar trebui să învețe în clase separate de restul copiilor, pe când respondenții cu distanța socială mică susțin această opinie în proporție de 27%. O pondere de 42% dintre respondenții de sex masculin și 33% dintre respondenții de sex feminin consideră că persoanele HIV+ ar trebui să meargă la medici separați, pentru a evita contactul cu alte persoane. Respondenții cu distanța socială mare, în proporție de 37%, consideră că persoanele HIV pozitive prezintă un pericol de infectare pentru alte persoane și trebuie izolate. Aceeași opinie au manifestat-o 17% dintre respondenții cu distanța socială mică și 23% dintre respondenții cu distanța socială medie.

Figura 3.4.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele cu HIV pozitive. „S12. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

Refugiații care au participat la sondaj, în proporție de 53%, au exprimat opinia că persoanele care trăiesc cu HIV ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului. 52% dintre participanții bulgari susțin mai mult afirmația că persoanele HIV+ trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață. Respondenții romi, în proporție de 80% sunt oarecum sau mai mult de acord cu afirmația că persoanele HIV+ trebuie izolate de restul societății pentru a preveni răspândirea infecției.

Tabelul 3.4.2.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele cu HIV pozitive. „S12. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Persoane care trăiesc cu HIV		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Copii cu HIV/SIDA ar trebui să învețe în clase/grupe separate de restul copiilor/studentilor	Mai mult prima	22	32	30	31	32	21	34
	Oarecum prima	4	3	5	45	14	15	4
2 Copii cu HIV/SIDA trebuie să învețe în aceleași clase /grupe cu restul copiilor/studentilor	Oarecum a doua	9	7	7	14	12	6	15
	Mai mult a doua	58	34	46	1	22	36	13
	Ambele	1	2	0	1	10	19	0
	Niciuna	0	1	0	1	1	0	2
	Nu știu/Refuz	6	20	12	8	10	4	32
1 Persoanele cu HIV/SIDA ar trebui să beneficieze de o protecție socială adecvată din partea statului	Mai mult prima	61	27	30	25	45	55	53
	Oarecum prima	10	5	3	31	25	23	8
2 Statul nu trebuie să ofere protecție socială persoanelor cu HIV/SIDA	Oarecum a doua	2	11	11	13	7	2	0
	Mai mult a doua	19	38	39	4	10	9	6
	Ambele	1	1	1	2	2	6	0
	Niciuna	2	1	1	2	1	0	0
	Nu știu/Refuz	3	18	15	24	11	6	34
1 Persoanele cu HIV/SIDA nu ar trebui să utilizeze transportul public	Mai mult prima	16	27	31	27	10	6	19
	Oarecum prima	3	2	3	46	7	9	9
2 Riscul de infectare în transport public este minim dacă nu este contact personal	Oarecum a doua	11	7	7	9	12	11	8
	Mai mult a doua	63	37	46	1	47	49	30
	Ambele	3	0	1	2	10	15	2
	Niciuna	1	1	1	1	3	2	2
	Nu știu/Refuz	3	26	9	13	12	8	30
1 Persoanele cu HIV/SIDA ar trebui să meargă la medici separați, pentru a evita contactul cu alte persoane	Mai mult prima	26	24	34	42	38	23	38
	Oarecum prima	4	8	4	46	18	9	2
2 Persoanele cu HIV/SIDA ar trebui să meargă la medicii de la instituțiile publice, iar aceștia să respecte confidențialitatea	Oarecum a doua	9	8	11	4	10	11	6
	Mai mult a doua	37	41	41	1	24	32	19
	Ambele	15	1	1	1	5	17	2
	Niciuna	1	1	2	0	1	0	2
	Nu știu/Refuz	8	17	8	6	5	8	32

Tabelul 3.4.2.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele HIV pozitive. „S12. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Persoane care trăiesc cu HIV		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Persoanele HIV+ sunt narcomani sau practică prostituția	Mai mult prima	17	31	27	28	13	15	13
	Oarecum prima	6	3	2	37	5	8	2
2 Risc de infectare cu HIV are orice persoană, nu doar persoanele care consumă droguri sau practică prostituția	Oarecum a doua	8	14	11	2	12	13	2
	Mai mult a doua	51	36	43	1	34	43	23
	Ambele	5	1	3	13	13	15	8
	Niciuna	2	0	1	2	6	0	2
	Nu știu/Refuz	12	15	13	17	18	6	51
1 Persoanele HIV+ prezintă un pericol de infectare pentru alte persoane, acestea trebuie izolate	Mai mult prima	19	26	27	39	14	11	21
	Oarecum prima	3	1	3	43	5	19	4
2 Pericol de infectare are oricine, fiecare persoană trebuie să fie mai responsabilă de acțiunile sale	Oarecum a doua	10	6	11	5	10	15	4
	Mai mult a doua	50	43	47	1	49	36	19
	Ambele	7	1	0	3	7	15	2
	Niciuna	1	1	0	0	5	0	8
	Nu știu/Refuz	10	22	13	9	11	4	43
1 Persoanele HIV+ trebuie izolate de restul societății pentru a preveni răspândirea infecției	Mai mult prima	14	25	28	34	11	15	26
	Oarecum prima	4	5	3	46	6	8	4
2 Persoanele HIV+ trebuie acceptate, fiindcă doar astfel le crește speranța la viață	Oarecum a doua	10	7	5	4	15	15	2
	Mai mult a doua	56	43	52	1	55	45	13
	Ambele	4	1	0	2	2	11	2
	Niciuna	1	1	0	1	2	2	9
	Nu știu/Refuz	10	18	11	12	8	4	43

Opinia populației generale

În cadrul discuțiilor în grup au fost expuse opinii contradictorii vizavi de persoanele care trăiesc cu HIV. În timp ce majoritatea respondenților cunosc că aceste persoane nu prezintă pericol dacă se respectă anumite reguli, alți intervievați susțin că aceste persoane trebuie izolate de societate. În același timp s-a manifestat o stare de frică față de persoanele care trăiesc cu HIV, unii declarând că s-ar feri de ei dacă i-ar cunoaște.

Persoanele care trăiesc cu HIV au fost asociate cu:

- Boală, infecție, durere, jale, compătămire, nevinovăție;
- Neprotejare, seringi, persoane nenormale, prostie, oameni neresponsabili.

Se observă tendința de a percepe persoanele HIV pozitive ca prezentând pericol în instituțiile medicale; unii au făcut referire la situațiile când prin intermediul unei intervenții chirurgicale medicul se poate infecta.

Majoritatea preferă să mențină distanța față de persoanele HIV pozitive, susținând că cu ele „poți să vorbești, dar numai să nu ajungi la o relație sexuală”.

Opinia grupurilor de minorități

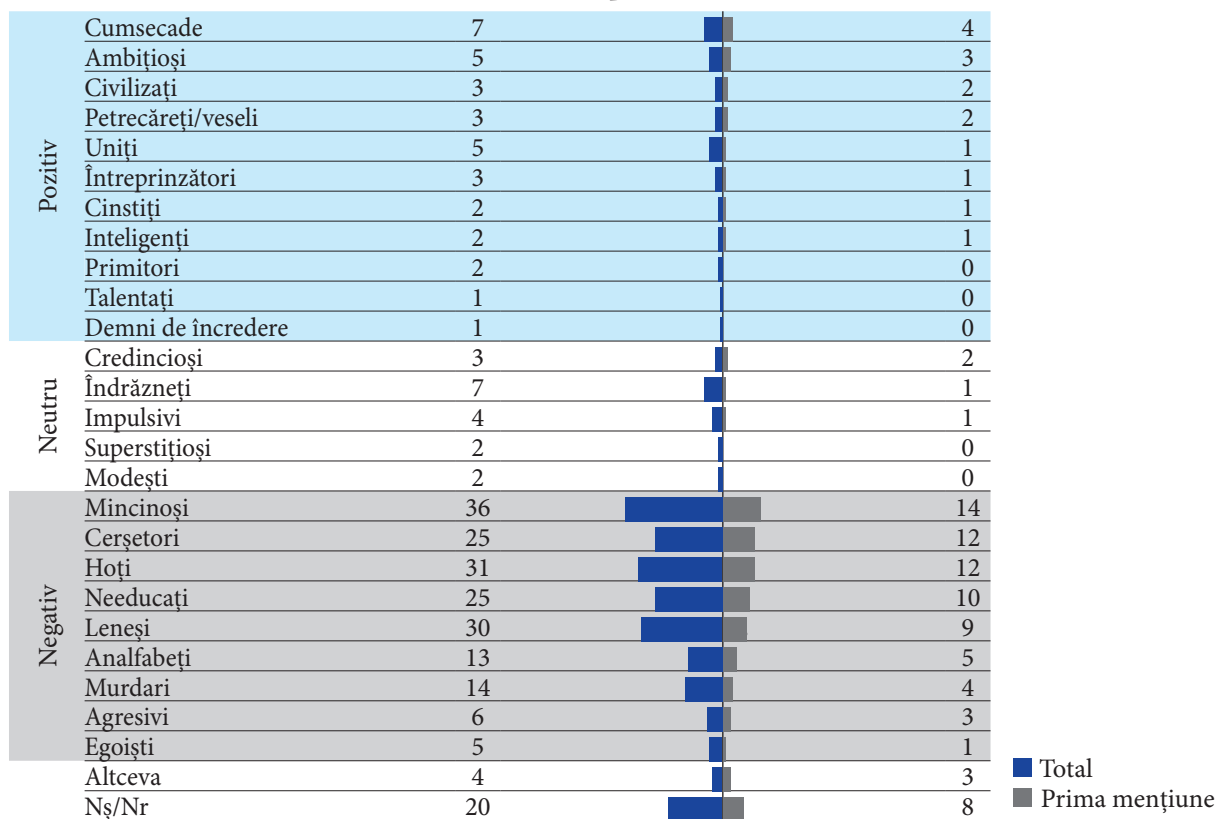
Cu referire la persoanele care trăiesc cu **HIV**, persoanele în etate consideră că, de cele mai multe ori, cei care au fost infectați cu această boală nu poartă nici o vină, de aceea aceste persoane trebuie ajutate și nicidecum ignorate. Câțiva participanți care nu vorbesc limba de stat au menționat că le este milă de persoanele care trăiesc cu HIV. Un participant a asociat cu persoanele care trăiesc cu HIV cuvântul „homosexualitate”, iar două persoane – cuvântul „narcomanie”.

În privința persoanelor care trăiesc cu **HIV**, etnicii romi au manifestat atitudini diferite. Respondenții care cunosc căile de transmitere a virusului, au fost de părere că acest grup de persoane nu trebuie să fie respins și izolat, ci mai degrabă susținut moral: *”Noi ne naștem egali și de aceea ei trebuie susținuți sufletește, poate nici nu știu cum au ajuns la asta”*. Totodată, participanții care nu cunosc despre metodele de transmitere, au relatat că preferă să nu interacționeze cu aceste persoane din cauza fricii de a se îmbolnăvi: *”Cred că dacă cunoști o asemenea persoană, cel mai bun lucru e să fugi cât mai departe”; ”cred că trebuie să ne ferim de ei”*.

Subcapitolul 3.5: Percepții și atitudini față de persoane de etnie romă

Populația generală a oferit mai multe calificative negative decât neutre sau pozitive persoanelor de etnie romă. 14% dintre respondenți din populația generală au specificat calificativul Mincinoși în calitate de prima mențiune pentru persoanele de etnie romă. În general, mai mult de o treime dintre respondenți (36%) au asociat persoanele de etnie romă cu Mincinoși, iar 31% – au menționat Hoți și 30% – Leneși. Mai mult respondenți din mediul rural (40%) decât cei din mediul urban (31%) au caracterizat etnicii romi drept mincinoși. Persoanele de etnie romă au fost caracterizate ca hoți de către 35% dintre respondenții de la Nord și de către 27% dintre respondenții de la Sud.

Figura 3.5.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă potrivit populației generale. „S13. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă?”, N=1033

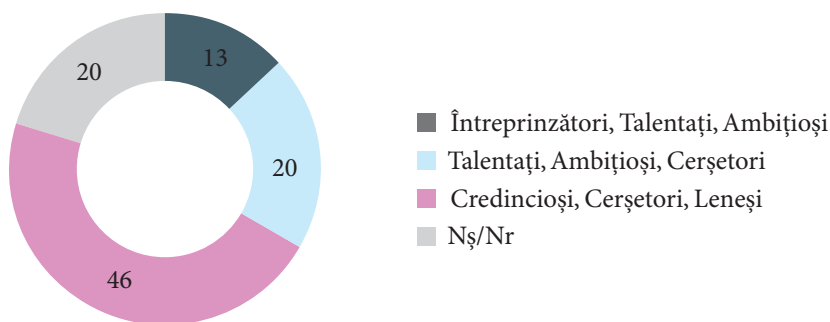
40% dintre respondenții romi s-au caracterizat drept uniți, asociere pe care nu a făcut-o nimeni din celelalte grupuri minoritare. 66% dintre respondenții bulgari și 44% dintre găgăuzi au asociat persoanele de etnie romă cu cerșetori.

Tabelul 3.5.1: Calități ce caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă potrivit grupurilor minoritare.
„S13. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
Mincinoși	13	31	38	2	23	36	2
Cerșetori	23	44	66	1	30	43	6
Hoți	23	23	33	0	14	28	8
Needucați	8	29	35	2	15	11	6
Leneși	10	39	56	1	13	28	6
Analfabeți	6	30	53	3	17	17	2
Cumsecade	13	29	54	8	16	6	4
Murdari	9	18	17	0	9	15	0
Agresivi	7	2	2	1	9	15	0
Ambițioși	9	1	0	8	10	6	2
Civilizați	6	15	9	2	8	4	15
Petrecăreți/veseli	8	18	39	26	15	11	8
Credincioși	6	13	23	7	5	6	0
Uniți	3	0	0	40	20	2	0
Îndrăzneți	10	4	2	13	26	17	8
Întreprinzători	4	15	19	28	9	2	4
Egoiști	3	3	5	0	6	8	0
Cinstiți	2	23	17	4	5	6	0
Impulsivi	2	1	6	2	13	15	8
Inteligenți	0	9	14	1	2	4	2
Primitori	4	13	9	34	3	0	0
Superstițioși	2	13	7	5	6	8	0
Talentați	6	3	1	43	3	0	0
Demni de încredere	1	14	22	4	5	0	11
Modești	1	9	25	13	15	2	0
Altceva	0	1	0	1	0	0	4
Nș/Nr	3	0	0	1	3	2	34

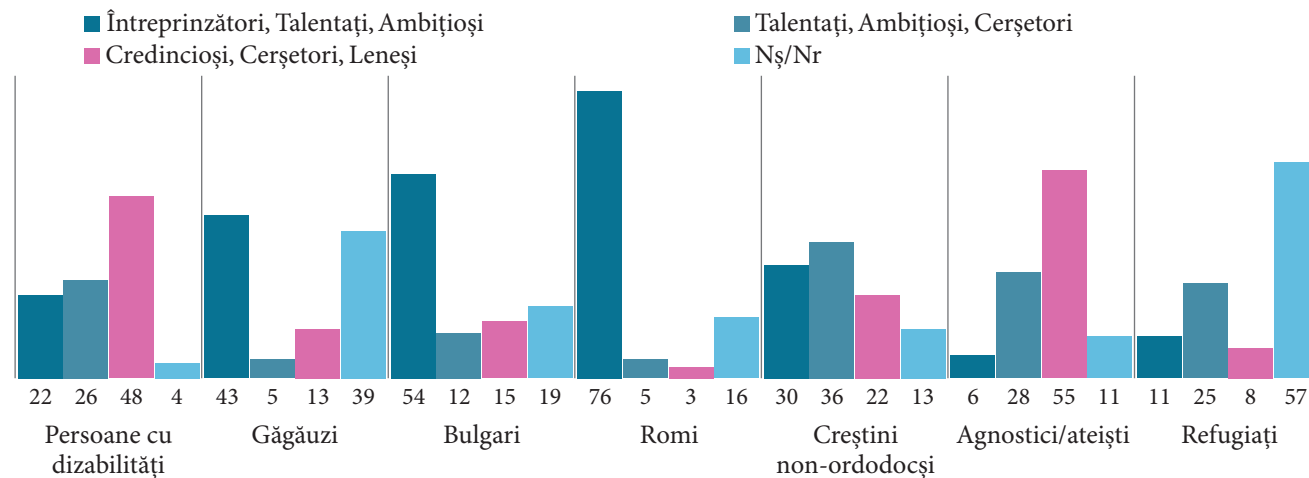
Mai puțin de jumătate (46%) dintre respondenții din populația generală au declarat că afirmațiile „Credincioși, Cerșetori, Leneși” descriu cel mai bine persoanele de etnie romă. O pondere de 56% dintre respondenții din Chișinău au caracterizat etnicii romi drept „Credincioși, Cerșetori, Leneși”. Aceeași asociere au făcut-o ponderi a câte 47% dintre respondenții de la Nord și Centru, și 33% dintre respondenții de la Sud.

Figura 3.5.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă, potrivit populației generale. „S14. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă?”, N=1033

Printre respondenții romi, 76% au specificat că afirmațiile „Întreprinzători, Talentați, Ambițioși” descriu cel mai bine persoanele rome, iar 54% dintre participanții bulgari au susținut același lucru. Agnosticii/ateii, în proporție de 55% au indicat afirmațiile „Credincioși, Ambițioși, Leneși” pentru a caracteriza persoanele de etnie romă.

Figura 3.5.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă, potrivit grupurilor minoritare. „S14. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de etnie romă?”, N=1033

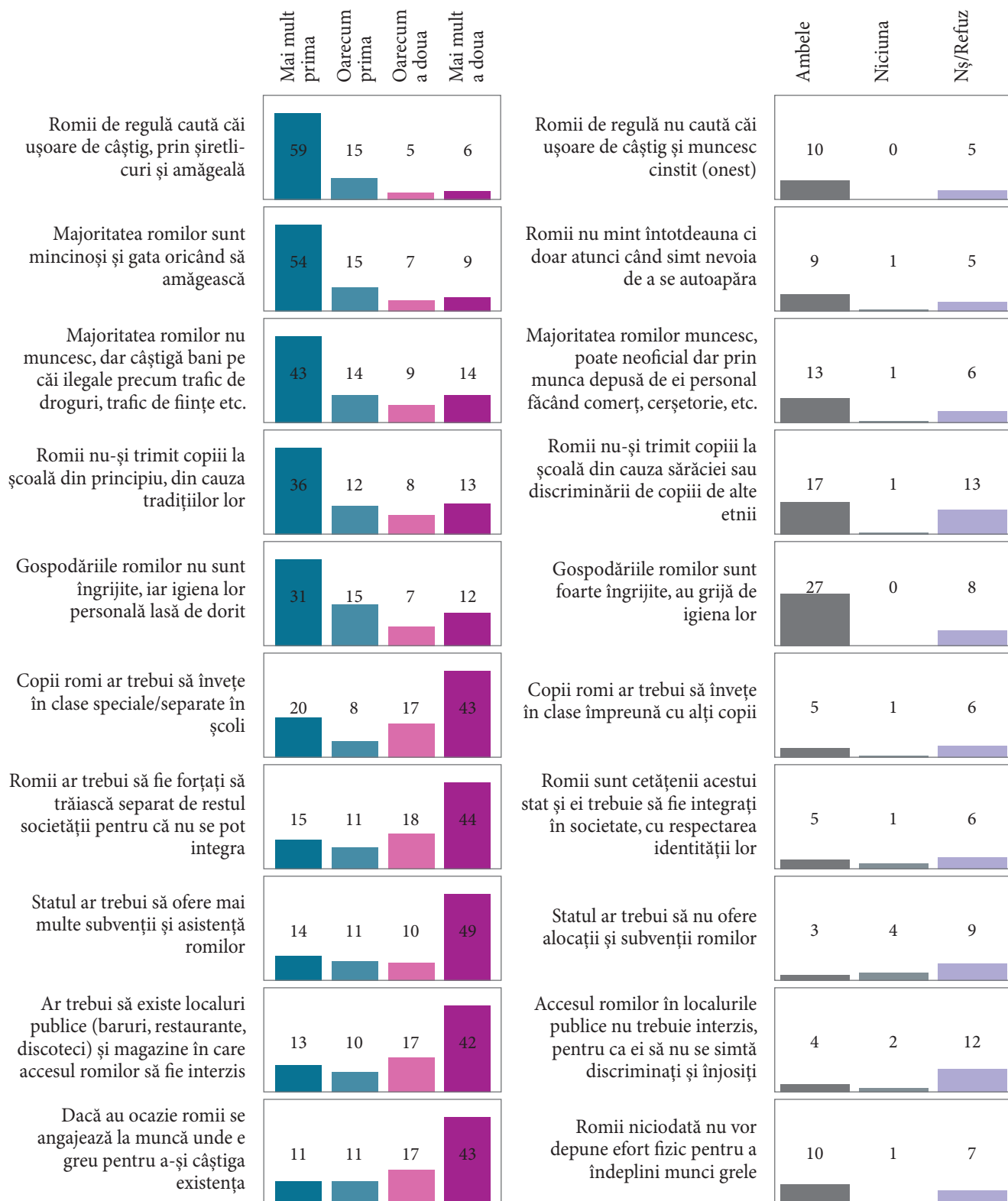

Mai mult de jumătate din populația generală este de părerea că romii caută căi ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală (59%) și majoritatea romilor sunt mincinoși (54%). Circa 49% dintre respondenți consideră că statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor. De asemenea, au fost înregistrate ponderi a câte 42-44% pentru următoarele afirmații despre persoanele de etnie romă:

- majoritatea romilor nu muncesc, dar câștigă bani pe căi ilegale precum trafic de droguri, trafic de ființe umane, arme etc.;
- romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele;
- copiii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii;
- romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor;
- accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți.

Respondenții cu distanța socială mică, în proporție de 60% consideră că romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor. Aceeași opinie o au 24% dintre respondenții cu distanța socială medie și 28% dintre cei cu distanță socială mică. 60% dintre respondenții cu distanța socială mică consideră că accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți. Respondenții cu distanța socială mare susțin aceeași idee în proporție de 20%.

Figura 3.5.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele de etnie romă. „S15. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

Fiecare al doilea participant la sondaj de etnie bulgară mai mult a susținut că romii nu-și trimit copiii la școală din cauza sărăciei sau a discriminării de către copiii de alte etnii. Respondenții de etnie găgăuză și bulgară, care au fost intervievați, în proporție de 42%, au exprimat mai mult părerea că statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor.

Tabelul 3.5.2.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a grupurilor minoritare privind persoanele de etnie romă. „S15. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Romi		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Romii ar trebui să fie forțați să trăiască separat de restul societății pentru că nu se pot integra	Mai mult prima	11	22	23	1	5	11	11
	Oarecum prima	4	8	5	0	5	9	0
2 Romii sunt cetățenii acestui stat și ei trebuie să fie integrați în societate, cu respectarea identității lor	Oarecum a doua	12	9	9	4	15	15	23
	Mai mult a doua	67	41	46	93	65	55	30
	Ambele	2	2	1	1	2	4	8
	Niciuna	1	1	1	0	1	0	0
	Nu știu/Refuz	3	16	15	1	5	6	28
1 Statul ar trebui să ofere mai multe subvenții și asistență romilor	Mai mult prima	14	20	28	89	18	11	4
	Oarecum prima	6	5	3	8	17	6	4
2 Statul ar trebui să nu ofere alocații și subvenții romilor	Oarecum a doua	6	9	10	0	14	15	11
	Mai mult a doua	66	42	42	1	20	47	30
	Ambele	1	1	3	2	8	8	2
	Niciuna	2	5	4	0	3	8	6
	Nu știu/Refuz	5	18	10	1	21	6	43
1 Ar trebui să existe localuri publice (baruri, restaurante, discoteci) și magazine în care accesul romilor să fie interzis	Mai mult prima	10	26	26	1	4	13	13
	Oarecum prima	6	5	5	1	3	13	2
2 Accesul romilor în localurile publice nu trebuie interzis, pentru ca ei să nu se simtă discriminați și înjosiți	Oarecum a doua	9	11	7	4	13	9	21
	Mai mult a doua	71	41	45	91	70	51	28
	Ambele	1	1	2	1	4	2	6
	Niciuna	0	1	0	1	1	4	2
	Nu știu/Refuz	3	14	15	2	6	8	28
1 Copii romi ar trebui să învețe în clase speciale/separate în școli	Mai mult prima	6	25	30	1	6	9	13
	Oarecum prima	5	5	4	0	5	6	0
2 Copii romi ar trebui să învețe în clase împreună cu alți copii	Oarecum a doua	10	10	8	7	13	13	17
	Mai mult a doua	72	42	41	91	70	58	38
	Ambele	2	2	3	1	2	6	6
	Niciuna	1	2	1	0	1	2	2
	Nu știu/Refuz	4	14	14	1	4	6	25
1 Majoritatea romilor nu muncesc, dar câștigă bani pe căi ilegale precum trafic de droguri, trafic de ființe umane, arme etc.	Mai mult prima	28	34	34	1	13	40	15
	Oarecum prima	10	4	3	0	8	17	2
2 Majoritatea romilor muncesc, poate neoficial dar prin munca depusă de ei personal făcând comerț, cerșetorie, etc.	Oarecum a doua	6	7	8	31	15	11	9
	Mai mult a doua	37	33	38	66	35	15	21
	Ambele	8	2	7	1	15	11	2
	Niciuna	6	2	0	1	3	0	2
	Nu știu/Refuz	6	18	11	0	12	6	49

Tabelul 3.5.2.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele de etnie romă. „S15. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Romi		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Majoritatea romilor sunt mincinoși și gata oricând să amăgească	Mai mult prima	27	24	28	1	16	47	21
	Oarecum prima	8	3	4	1	12	13	6
2 Romii nu mint întotdeauna ci doar atunci când simt nevoia de a se autoapăra	Oarecum a doua	7	9	7	23	12	15	15
	Mai mult a doua	32	39	42	71	20	9	17
	Ambele	18	5	6	3	28	9	8
	Niciuna	3	4	2	0	3	2	4
	Nu știu/Refuz	5	17	11	1	10	4	30
1 Romii nu-și trimit copiii la școală din principiu, din cauza tradițiilor lor	Mai mult prima	26	24	24	0	18	43	19
	Oarecum prima	8	4	2	1	8	17	6
2 Romii nu-și trimit copiii la școală din cauza sărăciei sau a discriminării de către copiii de alte etnii	Oarecum a doua	4	11	7	4	9	11	4
	Mai mult a doua	33	36	50	93	19	9	15
	Ambele	21	0	1	1	13	8	6
	Niciuna	2	3	1	1	15	2	6
	Nu știu/Refuz	6	23	15	0	18	9	45
1 Gospodăriile romilor nu sunt îngrijite, iar igiena lor personală lasă de dorit	Mai mult prima	29	30	28	0	11	32	23
	Oarecum prima	6	3	2	27	11	30	0
2 Gospodăriile romilor sunt foarte îngrijite, au grijă de igiena lor	Oarecum a doua	10	6	7	37	13	8	6
	Mai mult a doua	21	36	46	26	18	11	8
	Ambele	24	6	7	5	19	9	15
	Niciuna	1	1	1	0	3	2	4
	Nu știu/Refuz	9	18	9	5	26	8	45
1 Romii de regulă caută căi ușoare de câștig, prin șiretlicuri și amăgeală	Mai mult prima	34	35	32	2	23	57	28
	Oarecum prima	11	2	4	6	14	23	4
2 Romii de regulă nu caută căi ușoare de câștig și muncesc cinstit (onest)	Oarecum a doua	8	9	7	33	11	8	4
	Mai mult a doua	19	31	43	55	12	6	9
	Ambele	20	3	3	2	24	6	11
	Niciuna	2	1	0	0	2	0	4
	Nu știu/Refuz	6	20	11	1	14	2	40
1 Dacă au ocazie romii se angajează la muncă unde e greu pentru a-și câștiga existența	Mai mult prima	23	31	29	42	14	13	13
	Oarecum prima	6	3	4	35	19	30	13
2 Romii niciodată nu vor depune efort fizic pentru a îndeplini munci grele	Oarecum a doua	10	5	11	17	6	11	4
	Mai mult a doua	41	39	34	4	19	21	19
	Ambele	17	1	7	2	21	17	8
	Niciuna	0	3	1	0	7	0	4
	Nu știu/Refuz	3	17	13	1	15	8	40

În rândul populației generale, se observă un nivel sporit de neîncredere în persoanele de etnie romă. Respondenții au declarat deschis că nu au încredere în etnicii romi, din cauza opiniei negative față de ei creată pe parcursul vieții și din cauza fricii de a nu fi victima unui furt sau a unui șiretlic.

În același timp, au fost expuse mai multe opinii discriminatorii față de etnicia romi, cum ar fi:

- „specificul lor e să fure”;
- „chiar așa e a lor în sânge, să fure, să ia”;
- „dacă romul a devenit prietenul tău, poți să ai încredere în el, dar într-un grup de romi, nu poți să ai încredere”;
- „Nu poți să ai în ei încredere pentru că ei amăgesc omul. Știu numai să fure, să amăgescă”;
- „duceți-vă la piață și o să vedeți cine-s romii”.

Există fenomenul de generalizare a unor trăsături de la persoană la grup, observat în cazul persoanelor de etnie romă. Se observă că intervievații au o opinie negativă față de etnicia romi din cauza unei experiențe neplăcute cu un rom: „A fost o situație în care [o persoană] scotea portmoneul din geanta soției. Dispare dorința de a avea încredere în acest grup”.

În timpul discuțiilor s-au observat câteva stereotipuri legate de persoanele de etnie romă, unul dintre ele fiind acela că etnicia romi nu sunt obișnuiți să lucreze: „Ei nu prea lucrează; la lucru nu prea-i atragi”; „unde ai văzut un rom să lucreze?”.

În cadrul discuțiilor în grup, populația generală a asociat etnicia romi cu: Soroca, șireți, vicleni, hoți, actori de circ, leneși, iresponsabilitate morală, murdări, neglijenți, ghicit în cărți sau palmă, atenție („de a nu fi dus de nas de ei, să nu-ți sustragă ceva, să nu te mintă”), „trebuie să te păzești, să-i ocolești”.

În societate există stereotipul conform căruia romii sunt hoți și își câștigă existența doar prin șiretlicuri. Mai mulți respondenți eu declarat că la vederea unei persoane de etnie romă pun mâna la buzunar, pentru a verifica dacă sunt lucrurile la loc. Un interviuat declară că „dacă e vorba de un rom bogat”, el se comportă bine, dar dacă e sărac, atunci fură și face diferite șiretlicuri.

Se consideră că etnicia romi au un comportament anormal: „Ei țipă, fac mizerie, amăgesc”.

Potrivit respondenților, cel mai discriminat grup din Moldova sunt persoanele de **etnie romă**.

„Îi privesc cu ură, cu o teamă, cu o spaimă. Toată lumea se dă într-o parte de ei”, declară unul din intervievați.

„Dacă se aude ceartă undeva pe stradă, la piață: a, acesta-i un grup de romi. Trebuie să te păzești, că aceștia-s romi.”

Câțiva participanți au menționat că grupul persoanelor de etnie romă este discriminat la angajare, deoarece „(angajatorul) presupune deodată furtul”.

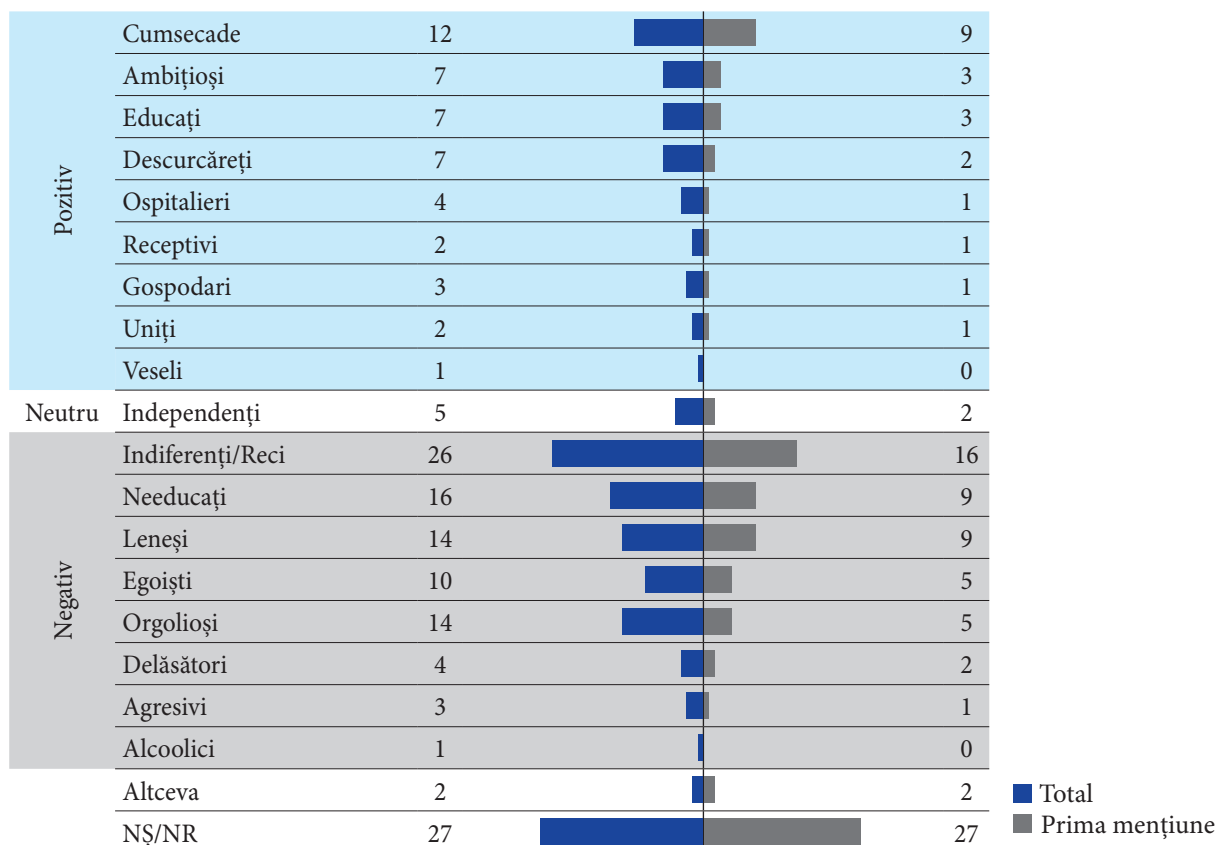
De asemenea, s-a afirmat că „populația obișnuită” tratează persoanele rome cu neîncredere și lipsă de respect, iar această atitudine vine din comportamentul etnicilor romi.

Pentru persoanele de etnie romă, 2 **participanți care nu vorbesc limba de stat au indicat** șatra, dansuri, iar un respondent a menționat furtul și copiii-cerșetori. Un alt participant a relatat despre colegul său de clasă: „A fost rom, dintr-o familie destul de cumsecade, iar acum este maestru în sport la biliard”.

Subcapitolul 3.6: Percepții și atitudini față de persoane care nu vorbesc limba de stat

Aproximativ fiecare al patrulea (27%) respondent nu a asociat cu un cuvânt persoanele din Moldova care nu vorbesc limba de stat. 16% din populația generală care a participat la sondaj au indicat Indiferenți/Reci drept prima mențiune pentru persoanele care nu vorbesc limba de stat. Respondenții vorbitori de limba rusă, în proporție de 32%, au caracterizat persoanele care nu vorbesc limba de stat cu cuvântul „cumsecade”, aceeași caracterizare fiind făcută de către 9% dintre vorbitorii de limba de stat.

Figura 3.6.1: Calități ce caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat, potrivit populației generale. „S16. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat?”, N=1033

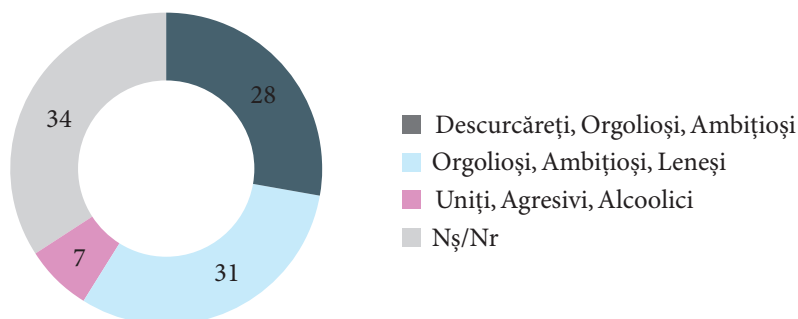
O pondere de 37% dintre bulgarii chestionați au oferit asociația de Independenți referitor la persoanele care nu vorbesc limba de stat. 33% dintre respondenții de etnie romă au asociat cu calificativul Indiferenți/Reci persoanele din Moldova care nu vorbesc limba de stat, iar 29% au indicat cuvântul Leneși.

Tabelul 3.6.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat, potrivit grupurilor minoritare. „S16. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuți	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
Indiferenți/Reci	13	4	16	33	28	45	6
Needucați	7	12	25	10	15	21	13
Cumsecade	11	18	32	8	26	8	19
Leneși	10	12	24	29	11	21	8
Egoiști	26	4	3	8	20	15	4
Orgolioși	17	11	9	18	13	19	0
Ambțioși	14	5	3	8	15	6	0
Educați	11	16	19	5	13	6	4
Descurcăreți	10	12	11	11	25	9	4
Delăsători	3	13	5	8	11	11	0
Independenți	10	21	37	6	17	11	2
Agresivi	10	3	5	3	1	6	0
Ospitalieri	3	20	12	5	8	2	0
Receptivi	4	13	5	6	9	8	0
Gospodari	4	8	8	4	6	0	0
Uniți	5	5	3	1	4	2	0
Alcoolici	3	3	7	1	0	2	0
Veseli	2	1	0	2	1	0	0
Altceva	0	0	0	1	0	0	0
Nș/Nr	2	34	27	14	8	15	47

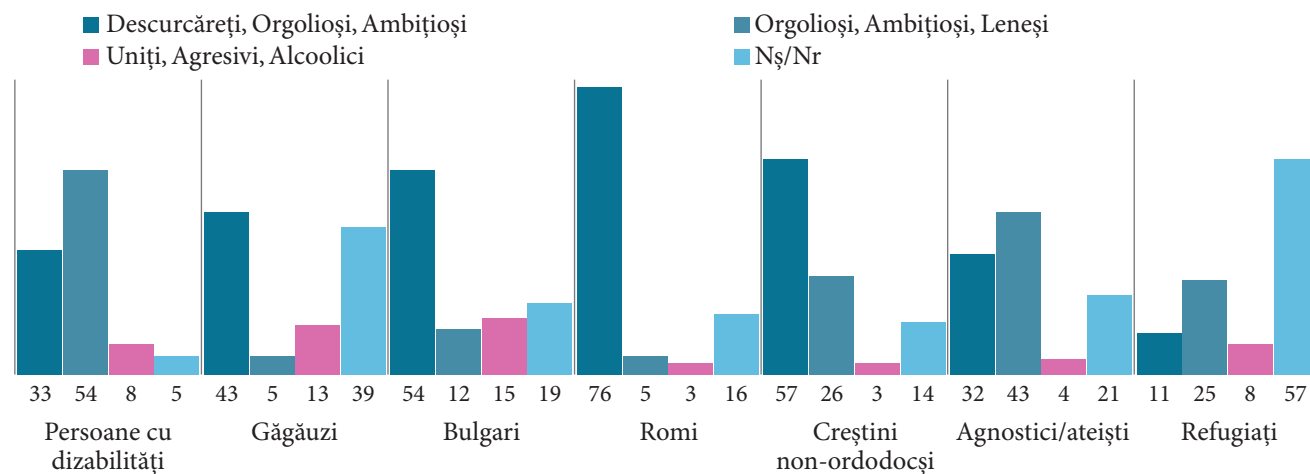
Aproximativ o treime (34%) din segmentul populației generale nu a putut alege un grup de afirmații care să caracterizeze cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat. 31% din respondenți au indicat că „Orgolioși, Ambițioși, Leneși” sunt calitățile care descriu cel mai bine persoanele care nu vorbesc limba de stat. 42% dintre respondenții din Chișinău au selectat grupul de afirmații „descurcăreți, orgolioși, ambițioși” pentru a caracteriza persoanele care nu vorbesc limba de stat. Aceeași afirmație a fost selectată de către 28% dintre respondenții de la Nord, 22% dintre respondenții de la Sud și 21% – Centru.

Figura 3.6.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele care nu vorbesc limba de stat, potrivit populației generale. „S17. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat?”, N=1033

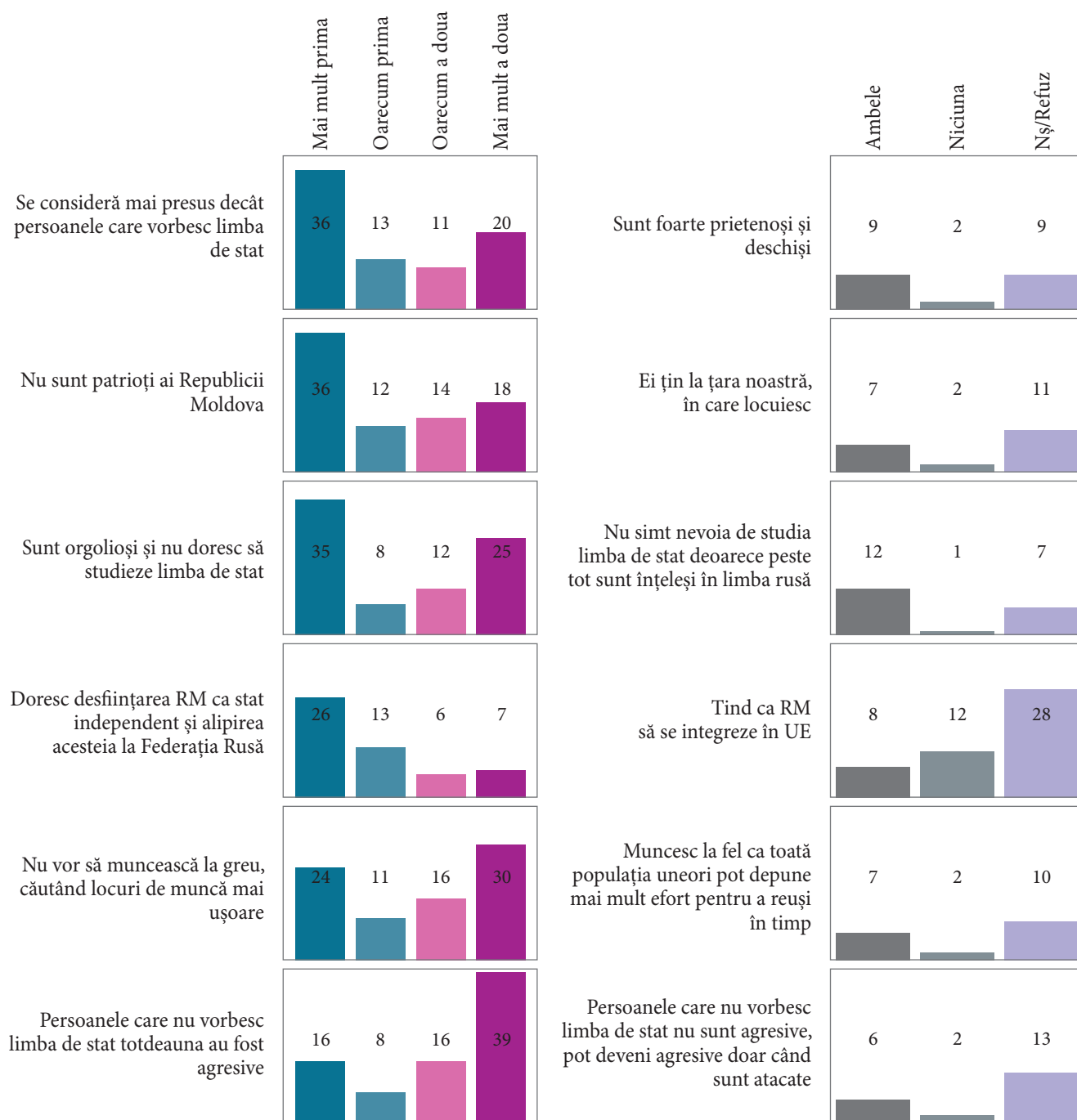
Trei din patru participanți romi au spus că grupul de afirmații Descurcăreți, Orgolioși, Ambițioși caracterizează cel mai bine persoanele din Republica Moldova care nu vorbesc limba de stat. Același răspuns a fost indicat de către 57% dintre respondenții care aparțin altor minorități religioase.

Figura 3.6.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele care nu vorbesc limba de stat, potrivit grupurilor minoritare. „S17. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele din RM care nu vorbesc limba de stat?”

Puțin peste o treime din populația generală consideră că persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, dar pot deveni agresive atunci când sunt atacate (39%); se consideră superioare față de persoanele care vorbesc limba de stat (36%); nu sunt patrioți ai Republicii Moldova (36%); sunt orgolioși și nu doresc să învețe limba de stat (35%). Din totalul de respondenți, 30% sunt de părere că persoanele din acest grup muncesc la fel ca toată populația, iar uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp. Respondenții de 18-29 de ani, în proporție de 43%, consideră că persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt patrioți ai Republicii Moldova. Același opinie o au 31% dintre respondenții de +60 ani.

Figura 3.6.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele care nu vorbesc limba de stat. „S18. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

Aproximativ fiecare al doilea (49%) respondent de etnie găgăuză mai mult a afirmat că persoanele care nu vorbesc limba de stat sunt foarte prietenoase. 46% dintre bulgarii care au participat la sondaj au indicat că, „Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, dar acestea pot deveni agresive doar când sunt atacate”.

Tabelul 3.6.2: Perechi de afirmații ce redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele care nu vorbesc limba de stat. „S18. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Persoane care nu vorbesc limba de stat		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Nu sunt patrioți ai Republicii Moldova	Mai mult prima	42	20	21	30	16	25	15
	Oarecum prima	22	2	2	25	4	15	6
2 Ei țin la țara noastră, în care locuiesc	Oarecum a doua	10	6	7	7	13	17	11
	Mai mult a doua	22	45	43	8	38	11	19
	Ambele	1	1	0	8	10	17	8
	Niciuna	1	6	1	3	3	4	8
	Nu știu/Refuz	2	20	26	20	16	11	34
1 Sunt orgolioși și nu doresc să studieze limba de stat	Mai mult prima	39	28	30	13	21	38	13
	Oarecum prima	21	3	1	36	8	17	6
2 Nu simt nevoia de a studia limba de stat deoarece peste tot sunt înțeleși în limba rusă	Oarecum a doua	14	12	3	11	6	4	8
	Mai mult a doua	23	40	34	17	38	25	28
	Ambele	1	0	0	12	18	6	9
	Niciuna	0	5	2	2	1	4	6
	Nu știu/Refuz	3	13	30	9	7	8	30
1 Se consideră mai presus decât persoanele care vorbesc limba de stat	Mai mult prima	41	20	22	19	16	28	25
	Oarecum prima	26	2	1	30	5	23	2
2 Sunt foarte prietenoși și deschiși	Oarecum a doua	8	7	5	17	15	9	8
	Mai mult a doua	21	49	42	8	41	21	19
	Ambele	2	1	0	11	8	4	11
	Niciuna	0	0	2	2	6	0	6
	Nu știu/Refuz	3	20	28	11	10	15	30
1 Doresc desființarea RM ca stat independent și alipirea acesteia la Federația Rusă	Mai mult prima	42	19	26	23	10	23	19
	Oarecum prima	15	2	2	20	9	17	4
2 Tind ca RM să se integreze în UE	Oarecum a doua	10	5	5	5	5	4	8
	Mai mult a doua	18	33	27	5	15	19	19
	Ambele	3	1	1	16	8	13	4
	Niciuna	8	14	4	2	17	11	4
	Nu știu/Refuz	5	26	36	28	36	13	43
1 Persoanele care nu vorbesc limba de stat totdeauna au fost agresive	Mai mult prima	26	23	25	7	9	6	13
	Oarecum prima	11	1	0	17	2	9	0
2 Persoanele care nu vorbesc limba de stat nu sunt agresive, pot deveni agresive doar când sunt atacate	Oarecum a doua	8	9	7	28	13	15	8
	Mai mult a doua	41	41	46	14	36	47	28
	Ambele	6	0	0	9	4	13	9
	Niciuna	4	7	1	5	20	2	8
	Nu știu/Refuz	3	20	21	19	15	8	34
1 Nu vor să muncească la greu, căutând locuri de muncă mai ușoare	Mai mult prima	37	24	23	6	10	15	9
	Oarecum prima	20	2	2	30	4	6	0
2 Muncesc la fel ca toată populația uneori pot depune mai mult efort pentru a reuși în timp	Oarecum a doua	8	8	6	22	10	11	23
	Mai mult a doua	28	45	45	11	50	38	19
	Ambele	3	0	1	15	9	17	11
	Niciuna	3	1	1	2	3	4	2
	Nu știu/Refuz	2	20	21	14	15	9	36

În cadrul Focus Grupurilor respondenții au fost rugați să-și expună opinia în legătură cu persoanele vorbitoare de limbă rusă și rușii care locuiesc în Republica Moldova.

În cadrul discuțiilor cu populația generală, rușii care locuiesc în Republica Moldova au fost caracterizați drept persoane care nu au respect față de țara în care trăiesc și față de moldoveni. Această opinie vine din considerentul că rușii nu vorbesc limba de stat și nici nu tind să o învețe, chiar dacă trăiesc în Republica Moldova de mulți ani.

„Nu pot deloc vorbi româna și, din păcate, nici nu încercă s-o învețe. Cred că tocmai asta provoacă atitudinea negativă față de aceste persoane. Pare că nu au respect față de țară și popor.”

Se consideră că vorbitorii de limba rusă nu sunt motivați să învețe limba de stat a Republicii Moldova, deoarece societatea îi înțelege și comunică cu ei în limba rusă; în afară de aceasta, în Moldova există grupe ruse la universități; școli și grădinițe rusești. Un respondent a exemplificat o situație în care era la un seminar împreună cu alte persoane, dintre care o singură persoană nu înțelegea limba de stat a Republicii Moldova. Ca urmare, întregul seminar s-a desfășurat în limba rusă, întrucât este o limbă înțeleasă de toți.

În timp ce majoritatea respondenților a prezentat opinie negativă față de persoanele vorbitoare de limba rusă din cauza că acestea nu înțeleg limba de stat a Republicii Moldova, unii au declarat că fiecare are dreptul să vorbească în ce limbă îi este comod. Totodată, vorbitorii de limba rusă sunt considerați drept străini pentru Moldova: *„Rușii se comportă ca la ei în țară”*.

Rușii care locuiesc în Republica Moldova au fost caracterizați drept: *„naționaliști, principiali, persoane care se țin mai presus decât moldovenii, nu manifestă respect față de moldovenii”*.

În același timp, unii intervievați declară că rușii sunt „oameni ca toți oamenii” și nu sunt diferențe între ruși și moldoveni.

Participanții la focus grup au manifestat atitudini pozitive față de **românii care locuiesc în Republica Moldova**. Ei au fost asociați cu: vecini, cinstiți, frați, care vorbesc aceeași limbă, accent și dialect, *„frații noștri, același popor, nici o diferență”*. În același timp, unii intervievați au caracterizat românii din Republica Moldova drept romi și vecini invidioși. Majoritatea respondenților **care nu cunosc limba de stat** au menționat că li s-a întâmplat să fie discriminați din cauza limbii vorbite. Respondenții au adus următoarele exemple:

- din sfera profesională (*„am avut probleme mari la lucru – când scriam careva teste sau altceva, îmi dau (testul) în română. Eu spun „doresc (testul) în rusă, dați-mi în rusă” – (mi s-a răspuns) „Unde tu trăiești”*);
- în transport (*„în transport vorbești în rusă, și cineva se apropie și spune – „Unde trăiești, de ce vorbești rusa”, (...)* *uneori ajunge la bătaie”*);
- la instituție medicală (*„am venit la policlinică (la medic), m-am salutat în rusă și m-am așezat. (Medicul) îmi spune „Vorbiți în română”, (la care am spus că) nu pot să vă explic esența, (medicul a spus) „Aduceți traducător”*);
- la instituție de învățământ (*„Când învățam la colegiu, dacă vorbeai rusa, încercai să vorbești în moldovenească, (atunci) copiii râdeau de tine”*).

În opinia persoanelor în etate, cel mai des se întâlnește discriminarea din cauza limbii vorbite. Un interviuat a exemplificat cum a încercat să ajute o doamnă în etate care vorbea limba rusă, însă el s-a adresat în limba de stat a Republicii Moldova și doamna i-a reproșat că nu vorbește în limba rusă: *„Vorbește într-o limbă omenească (зговору человеческим языком)”*.

Potrivit persoanelor în etate, etnicii ruși care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova sunt *„cinstiți, responsabili, lucrează și pot să te ajute la nevoie”*. Un participant care **nu vorbește limba de stat** a specificat că *„dacă persoanele sunt din Rusia, trăiesc bine aici”*.

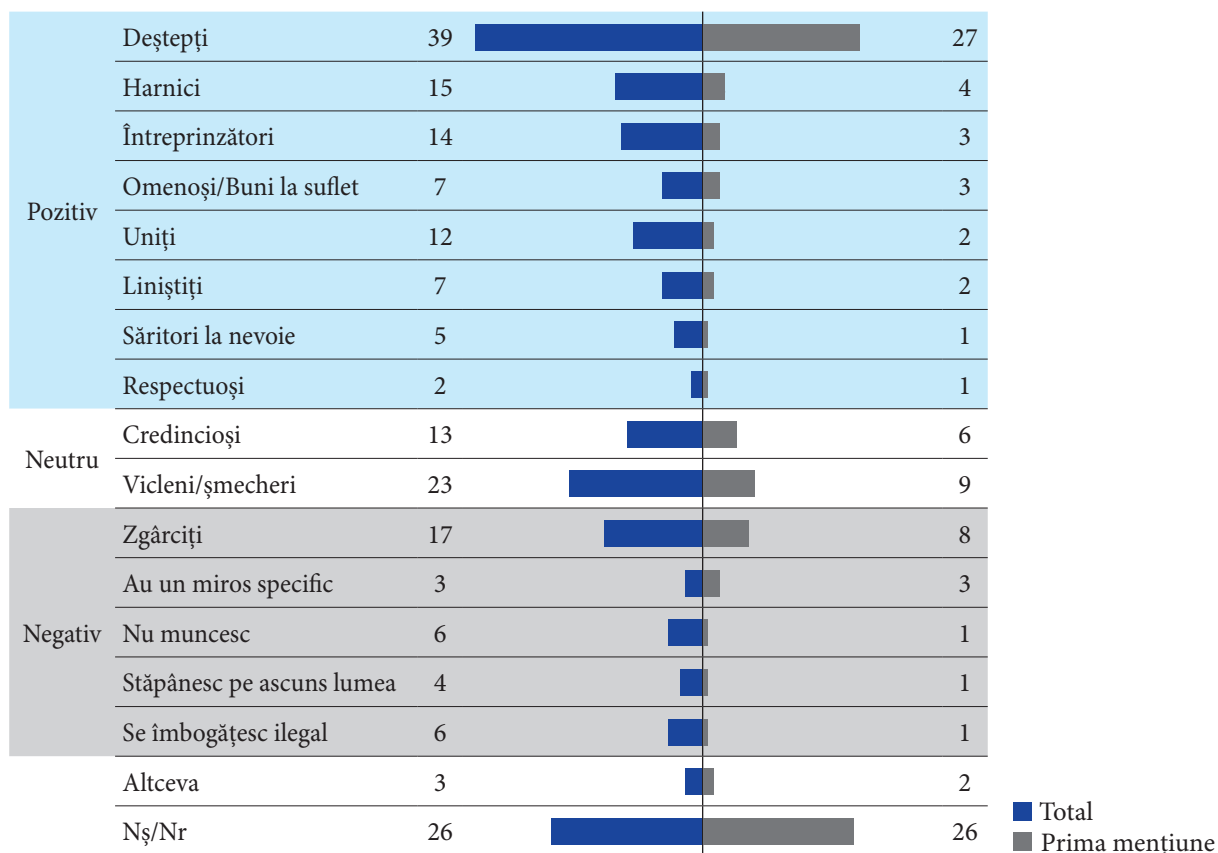
Respondenții care **nu vorbesc limba de stat** au menționat că românii care trăiesc pe teritoriul Republicii Moldova sunt oameni obișnuiți sau turiști.

Referitor la **persoanele vorbitoare de limba rusă**, respondenții care nu vorbesc limba de stat au indicat că acestea sunt rudele sau familia lor. De asemenea, au fost menționate orașele Chișinău și Bălți. O respondentă a adăugat: *„Fiecare persoană vorbitoare de limba rusă încearcă să plece”*.

Subcapitolul 3.7: Percepții și atitudini față de evreii care locuiesc în Republica Moldova

Evreii care locuiesc în Republica Moldova au obținut mai multe calificative pozitive din partea populației generale. 39% dintre populația generală a afirmat că evreii din Republica Moldova sunt deștepți, iar 12% – uniți. În același timp, 23% dintre intervievați au asociat evreii cu persoane viclene/șmechere. 44% dintre respondenții de +60 ani au caracterizat evreii care locuiesc în Republica Moldova cu „deștepți”. Aceeași caracterizare au făcut-o 30% dintre respondenții de 18-29 de ani. Respondenții din regiunea Sud, în proporție de 32% au caracterizat evreii din Republica Moldova drept vicleni/șmecheri, pe când respondenții de la Nord și Centru au oferit același răspuns în proporție de 17% și 21%.

Figura 3.7.1: Calități care caracterizează cel mai bine evreii care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S19. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine evreii din Republica Moldova?”, N=1033

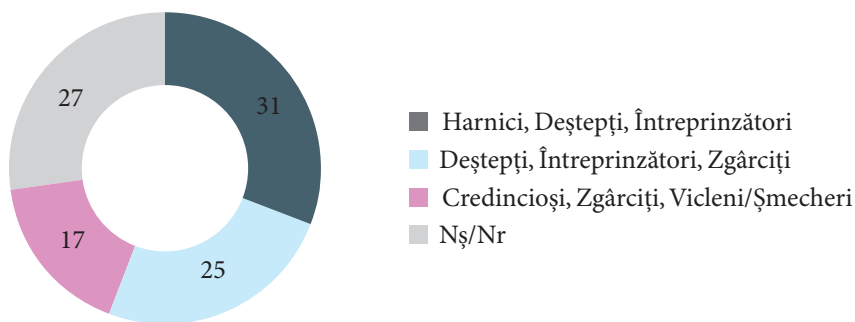
Majoritatea (68%) respondenților de etnie bulgară și 47% dintre găgăuzi au indicat că evreii din Moldova nu muncesc. Calificativul „Săritori la nevoie” a fost atribuit evreilor din Moldova de către 45% dintre participanții bulgari. Peste jumătate dintre respondenții creștini-nonortodocși (58%) și dintre agnostici/atei (51%) au declarat că evreii din RM sunt deștepți.

Tabelul 3.7.1: Calități care caracterizează cel mai bine evreii care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S19. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine evreii din Republica Moldova?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
Deștepți	36	11	7	19	58	51	13
Vicleni/Șmecheri	21	14	23	37	16	17	2
Zgârciți	12	14	13	31	18	25	0
Credincioși	11	11	23	8	36	13	8
Harnici	17	22	42	5	20	25	4
Întreprinzători	19	21	11	10	31	15	4
Au un miros specific	3	6	4	7	4	2	0
Omenoși/Buni la suflet	12	13	16	2	20	8	23
Uniți	10	22	12	20	22	19	4
Liniștiți	9	33	38	5	15	15	2
Nu muncesc	7	47	68	4	6	2	2
Stăpânesc pe ascuns lumea	6	15	12	18	6	6	4
Săritori la nevoie	7	28	45	4	8	11	2
Se îmbogățesc ilegal	5	24	40	19	6	9	4
Respectuoși	5	14	17	0	10	6	2
Altceva	0	0	0	1	0	0	0
Nș/Nr	2	1	1	5	6	9	45

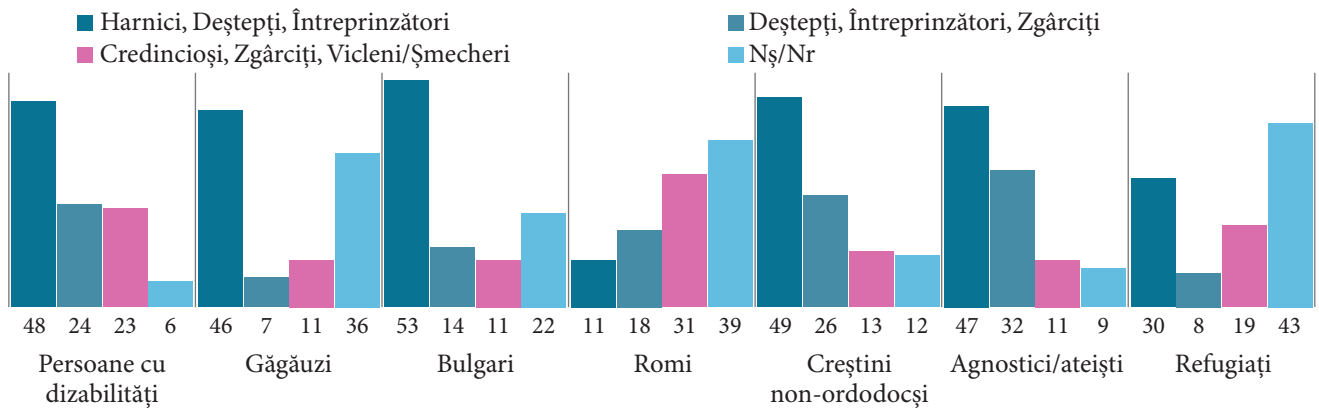
Respondenții din populația generală chestionată, în proporție de 31%, au identificat că grupul de calificative „Harnici”, „Deștepți”, „Întreprinzători” descrie cel mai bine evreii care locuiesc în RM. 32% dintre respondenții din Chișinău au selectat afirmațiile „Deștepți”, „Întreprinzători”, „Zgârciți” pentru a caracteriza evreii care locuiesc în Republica Moldova. Același răspuns l-au oferit 29% dintre respondenții de la Sud, 20% dintre cei de la Nord și 19% – Centru.

Figura 3.7.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine evreii din Republica Moldova, potrivit populației generale. „S20. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine evreii care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033

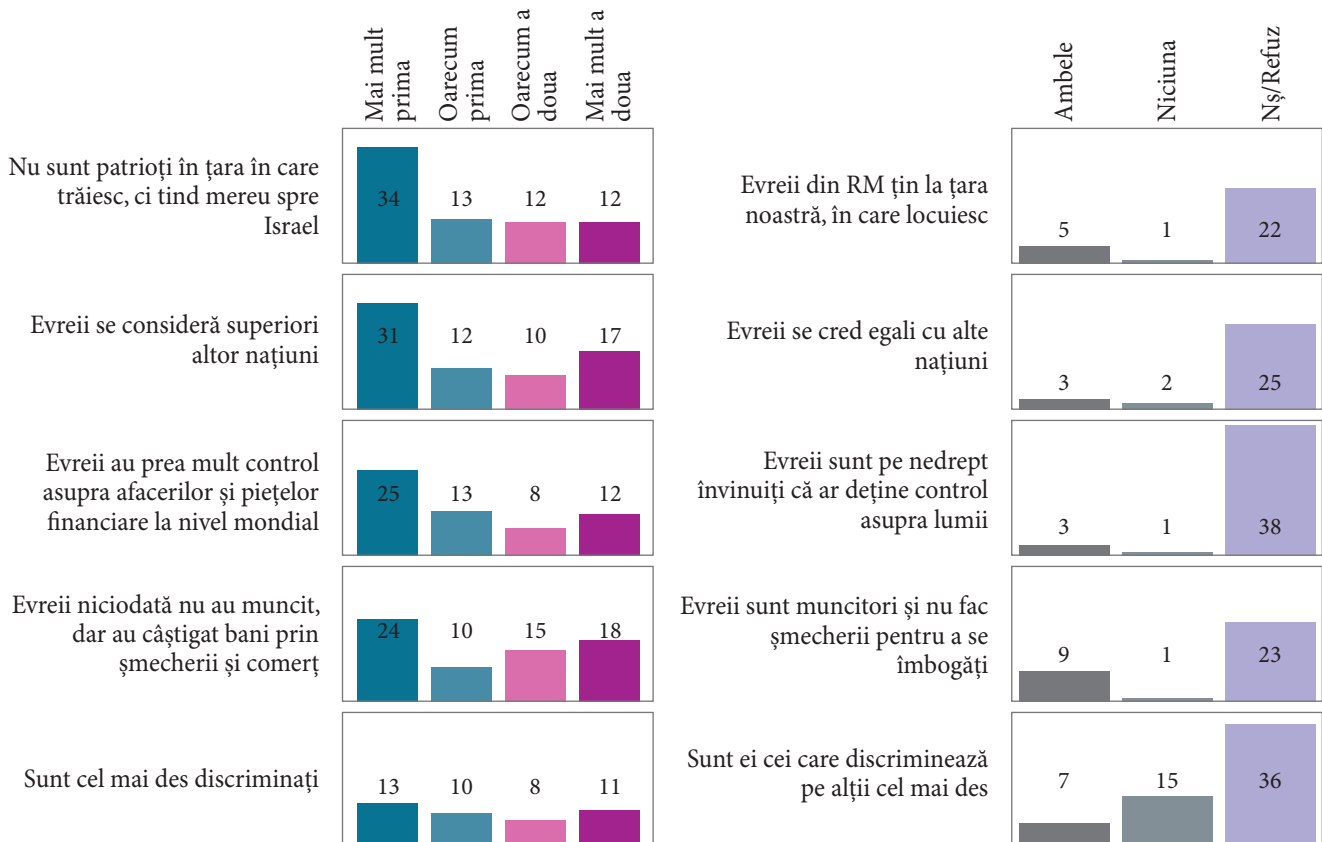
Respondenții bulgari, în proporție de 53%, au exprimat că afirmațiile „Harnici”, „Deștepți”, „Întreprinzători” caracterizează cel mai bine evreii din RM. Aproape o treime (31%) din romii intervievați au susținut că evreii din Moldova sunt „Credincioși”, „Zgârciți”, „Vicleni”/„Șmecheri”.

Figura 3.7.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine evreii din Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S20. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine evreii care locuiesc în Republica Moldova?”

Circa o treime din populația generală este de părerea că evreii care locuiesc în Republica Moldova nu sunt patrioți ai țării, ci tind mereu spre Israel (34%) și se consideră superiori față de reprezentanții altor națiuni (31%). Un sfert dintre respondenți sunt de părere că evreii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare la nivel mondial și niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii și comerț. Respondenții cu distanța socială mare, în proporție de 40%, consideră că evreii se consideră superiori altor națiuni, opinie împărtășită de către 25% dintre respondenții cu distanța socială medie și 26% dintre cei cu distanța socială mică.

Figura 3.7.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a populației generale privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. „S21. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

Aproximativ fiecare al doilea respondent bulgar mai mult a susținut afirmația că „Evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți”. O pondere de 45% dintre participanții romi și 55% dintre persoanele cu dizabilități au afirmat că Evreii din Moldova țin la țara noastră, în care locuiesc.

Tabelul 3.7.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a grupurilor minoritare privind evreii care locuiesc în Republica Moldova. „S21. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Evrei		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre Israel	Mai mult prima	23	31	34	45	13	21	17
	Oarecum prima	10	3	1	28	12	9	4
2 Evreii din RM țin la țara noastră, în care locuiesc	Oarecum a doua	5	12	3	8	13	19	9
	Mai mult a doua	55	36	41	3	31	32	17
	Ambele	3	0	0	6	8	9	4
	Niciuna	0	2	1	0	5	0	0
	Nu știu/Refuz	3	16	19	10	19	9	49
1 Sunt cel mai des discriminați	Mai mult prima	16	28	28	2	36	15	9
	Oarecum prima	13	3	1	8	18	19	0
2 Sunt ei cei care discriminează pe alții cel mai des	Oarecum a doua	8	6	3	31	5	11	11
	Mai mult a doua	14	30	43	14	8	6	13
	Ambele	16	1	0	10	8	17	2
	Niciuna	25	5	1	3	10	19	9
	Nu știu/Refuz	8	26	23	33	17	13	55
1 Evreii se consideră superiori altor națiuni	Mai mult prima	26	28	32	23	14	26	19
	Oarecum prima	21	3	2	33	7	13	6
2 Evreii se cred egali cu alte națiuni	Oarecum a doua	10	7	5	9	11	13	13
	Mai mult a doua	23	34	40	2	43	26	8
	Ambele	9	1	0	13	8	8	4
	Niciuna	5	4	1	1	3	2	0
	Nu știu/Refuz	7	22	20	19	15	11	51
1 Evreii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare la nivel mondial	Mai mult prima	36	28	38	22	8	26	23
	Oarecum prima	9	6	3	41	5	9	8
2 Evreii sunt pe nedrept învinuiți că ar deține control asupra lumii	Oarecum a doua	5	8	9	7	9	9	4
	Mai mult a doua	29	34	34	3	33	38	15
	Ambele	8	0	0	11	6	6	2
	Niciuna	6	2	1	1	11	0	6
	Nu știu/Refuz	8	22	15	14	29	11	43
1 Evreii niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii și comerț	Mai mult prima	17	28	28	11	8	23	6
	Oarecum prima	11	3	1	34	5	0	2
2 Evreii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	Oarecum a doua	9	11	4	10	15	26	15
	Mai mult a doua	44	38	51	4	33	26	15
	Ambele	11	1	1	14	13	15	4
	Niciuna	2	0	0	3	6	0	4
	Nu știu/Refuz	6	18	15	25	20	9	55

În timpul discuțiilor în grup, evreii care locuiesc în Republica Moldova au fost asociați cu:

- Popor ales, deștepți, buni la suflet, jale, intelect, solidaritate (în interiorul grupului), altă religie,
- Tupeu, îndrăzneală, zgârciți, egoiști, oameni vicleni, oameni „chinuiți”, război, experimente.

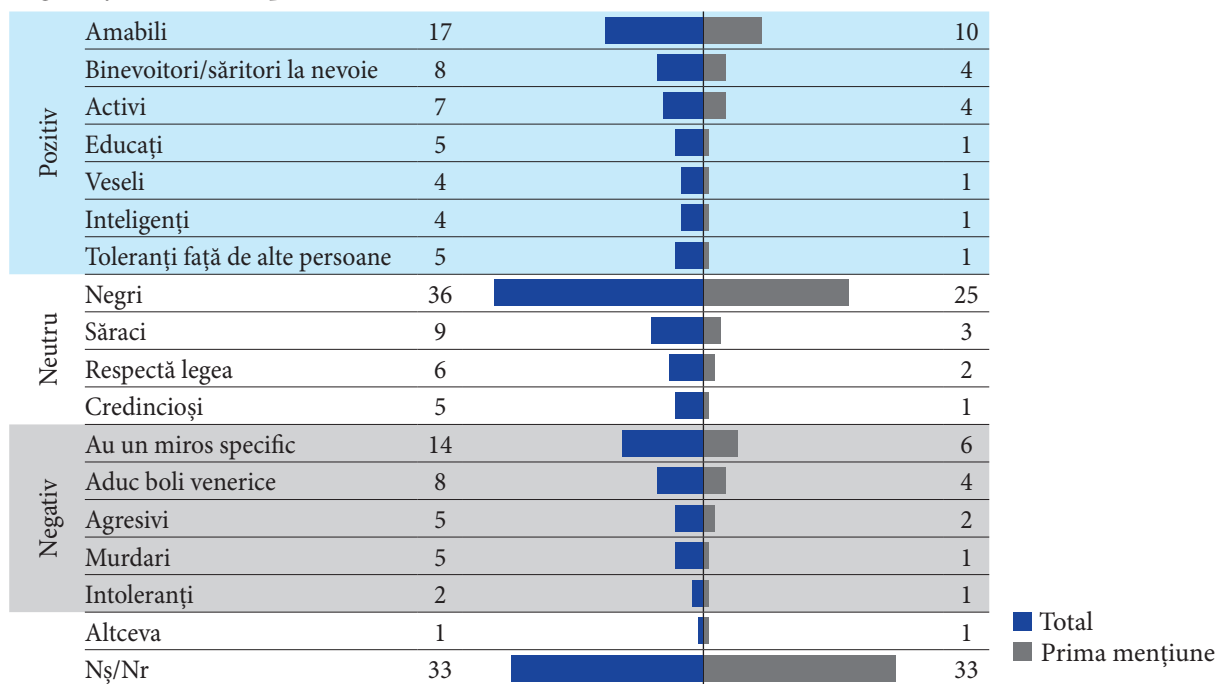
În același timp, unii respondenți au declarat că evreii se consideră mai presus ca ceilalți și „*au impresia că toți din jurul lor trebuie să le acorde lor atenția la maximum*”. „*Ei se fac vizibili și observabili peste tot*”. Un participant la discuție consideră că „*de la evrei se poate învăța foarte multe*”.

Participanții care nu vorbesc limba de stat au menționat medici buni și profesori, pe când un respondent a menționat Holocaustul și alt participant – sinagoga.

Subcapitolul 3.8: Percepții și atitudini față de persoane de origine africană care locuiesc în Republica Moldova

Fiecare al treilea respondent (33%) nu a putut oferi un cuvânt care îi vine în gând pentru a caracteriza persoanele de origine africană care locuiesc în Moldova. O pătrime din populația generală interviuată a specificat în primul rând cuvântul „negri” la caracterizarea persoanelor de origine africană. O pondere mai mare dintre respondenții de sex masculin (43%) decât respondenții de sex feminin (29%) au caracterizat persoanele de origine africană cu cuvântul „negri”.

Figura 3.8.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S22. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană din Republica Moldova?”, N=1033

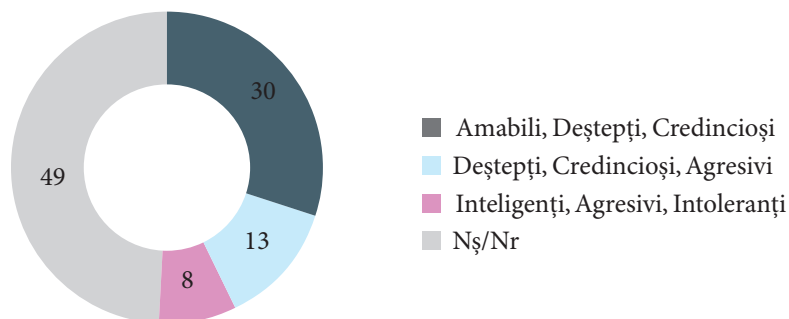
Mai mult de jumătate (55%) din etnicii romi interviuți au indicat cuvântul „Negri” pentru grupul de persoane de origine africană, iar 49% au specificat calificativul „Săraci”. O pondere de 40% din participanții bulgari au asociat persoanele de origine africană care locuiesc în Moldova cu cuvântul „Educați”.

Tabelul 3.8.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S22. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană din Republica Moldova?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
Negri	17	18	17	55	30	40	0
Amabili	12	21	23	12	34	30	8
Au un miros specific	9	20	7	17	8	17	0
Aduc boli venerice	8	13	31	9	4	8	0
Binevoitori/săritori la nevoie	26	13	7	4	15	13	49
Activi	13	7	5	2	18	9	8
Săraci	10	14	9	49	24	13	0
Agresivi	14	9	11	3	6	2	0
Respectă legea	6	25	17	2	13	15	0
Educați	12	18	40	0	17	23	8
Credincioși	3	14	24	4	10	15	6
Murdari	10	7	5	13	3	4	0
Intoleranți	6	7	13	1	6	4	2
Veseli	11	1	1	7	10	13	0
Inteligenți	10	20	34	1	7	6	8
Toleranți față de alte persoane	6	11	6	5	13	17	4
Altceva	0	0	0	0	0	0	0
Nș/Nr	3	14	11	5	16	11	25

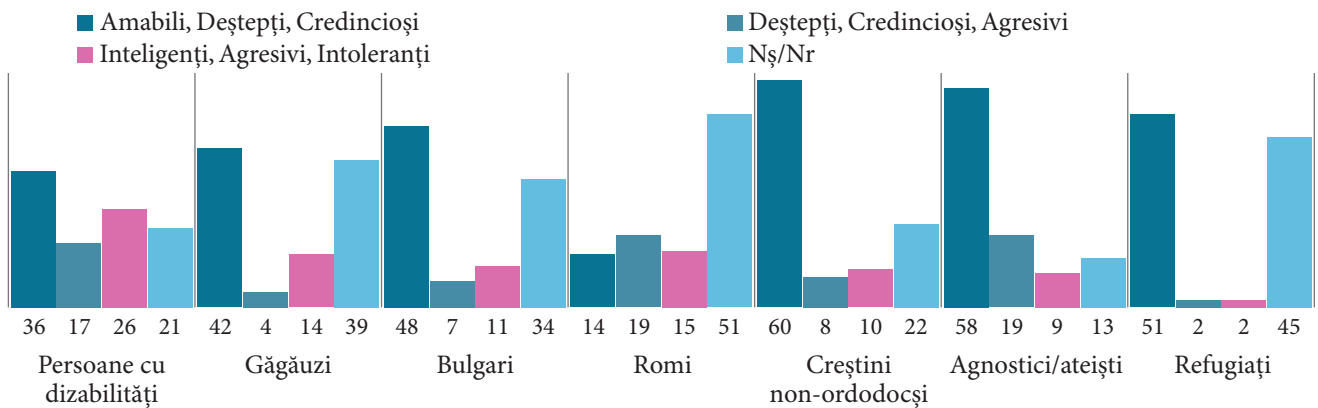
Aproximativ jumătate (49%) din participanții la sondaj din populația generală nu au putut alege afirmațiile care caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Moldova. O pondere de 30% au ales grupul de afirmații Amabili, Deștepți, Credincioși pentru a descrie persoanele de origine africană din RM. Grupul de afirmații Amabili, Deștepți, Credincioși a fost selectat de către 45% dintre respondenții cu vârsta cuprinsă între 18-29 de ani și de ponderi a câte 27% și 26% dintre respondenții de 30-44 de ani și 45-69 de ani. Aceeași idee a fost împărtășită de respondenții cu vârsta +60 ani în proporție de 23%.

Figura 3.8.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S23. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033

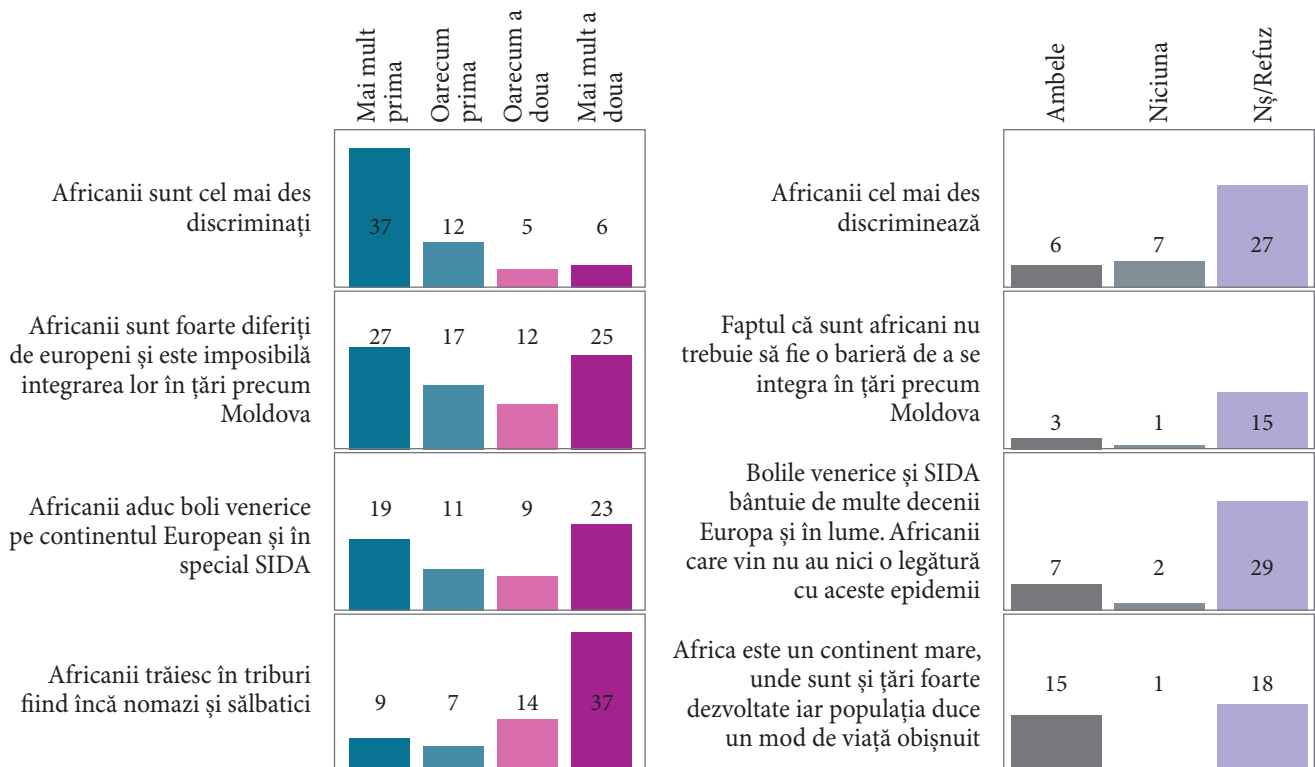
Printre participanții la sondaj, 48% din bulgari și cu 6 p.p. mai puțini găgăuzi au specificat că persoanele de origine africană din Moldova sunt caracterizate cel mai bine de următoarele calități: “Amabili”, “Deștepți”, “Credincioși”.

Figura 3.8.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S23. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova?”

O pondere de 37% din populația generală crede că africanii sunt cel mai des discriminați și Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate. Respondenții de sex masculin, în proporție de 32%, consideră că africanii sunt foarte diferiți de europeni și este imposibilă integrarea lor în țări precum Moldova. Aceeași opinie o au cu 10 p.p. mai puțini respondenți de sex feminin. 51% dintre respondenții cu vârsta cuprinsă între 18-29 de ani consideră că persoanele de origine africană sunt cel mai des discriminate, opinie împărtășită de 28% dintre respondenții cu vârsta de +60 ani.

Figura 3.8.4: Perechi de afirmații ce redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. „S24. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

Respondenții găgăuzi și bulgari, în proporție de 43% fiecare, mai mult au susținut următoarea afirmație: „Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova”. 43% dintre persoanele cu dizabilități participante la sondaj sunt mai mult de acord cu afirmația: „Africanii sunt cel mai des discriminați”. Același răspuns l-au oferit jumătate din creștinii non-ortodocși participanți la studiu.

Tabelul 3.8.2: Perechi de afirmații ce redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova. „S24. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Persoane de origine africană		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Africanii sunt foarte diferiți de europeni și este imposibilă integrarea lor în țări precum Moldova	Mai mult prima	30	24	23	5	10	30	9
	Oarecum prima	9	4	2	14	5	6	6
2 Faptul că sunt africani nu trebuie să fie o barieră de a se integra în țări precum Moldova	Oarecum a doua	10	5	6	23	12	15	11
	Mai mult a doua	38	43	43	14	54	36	45
	Ambele	4	1	1	22	3	2	13
	Niciuna	6	1	0	4	2	6	0
	Nu știu/Refuz	3	22	25	16	16	6	15
1 Africanii aduc boli venerice pe continentul European și în special SIDA	Mai mult prima	19	26	29	7	7	21	8
	Oarecum prima	7	5	2	14	3	6	4
2 Bolile venerice și SIDA bântuie de multe decenii în Europa și în întreaga lume. Africanii care vin nu au nici o legătură cu aceste epidemii	Oarecum a doua	6	7	5	22	11	21	4
	Mai mult a doua	51	35	39	11	60	38	43
	Ambele	2	5	4	27	5	6	0
	Niciuna	9	5	1	2	1	0	9
	Nu știu/Refuz	6	18	19	16	12	9	32
1 Africanii trăiesc în triburi fiind încă nomazi și sălbatici	Mai mult prima	19	24	23	4	2	8	6
	Oarecum prima	2	5	4	7	2	6	0
2 Africa este un continent mare, unde sunt și țări foarte dezvoltate iar populația duce un mod de viață obișnuit	Oarecum a doua	10	9	3	30	17	21	9
	Mai mult a doua	46	32	37	12	67	53	51
	Ambele	10	8	10	23	5	6	11
	Niciuna	10	2	3	2	2	2	2
	Nu știu/Refuz	3	21	20	22	6	6	21
1 Africanii sunt cel mai des discriminați	Mai mult prima	43	24	27	37	50	38	17
	Oarecum prima	17	2	3	13	14	23	8
2 Africanii cel mai des discriminează	Oarecum a doua	2	11	3	7	4	0	2
	Mai mult a doua	15	37	34	1	7	8	17
	Ambele	8	3	1	17	8	17	15
	Niciuna	8	5	1	2	7	8	4
	Nu știu/Refuz	7	20	30	24	10	8	38

În timpul discuțiilor în grup, persoanele de origine africană care locuiesc în Republica Moldova au fost asociate cu:

- Fotbaliști, boxeri, persoane puternice;
- Viață rea, oameni chinuți, oameni slabi, securitate „mai multe boli aduc de acolo”;
- Negri, Africa, nisip, secetă.

A fost expusă ideea că persoanele de origine africană nu au vreun impact negativ asupra societății, atâta timp cât în Republica Moldova este un număr mic de persoane de origine africană, iar dacă numărul lor ar crește, „aceasta ar fi o problemă”; „noi o să ne simțim presați”; „nu cred că am vrea să vedem cam câți sunt în Franța sau în alte țări”.

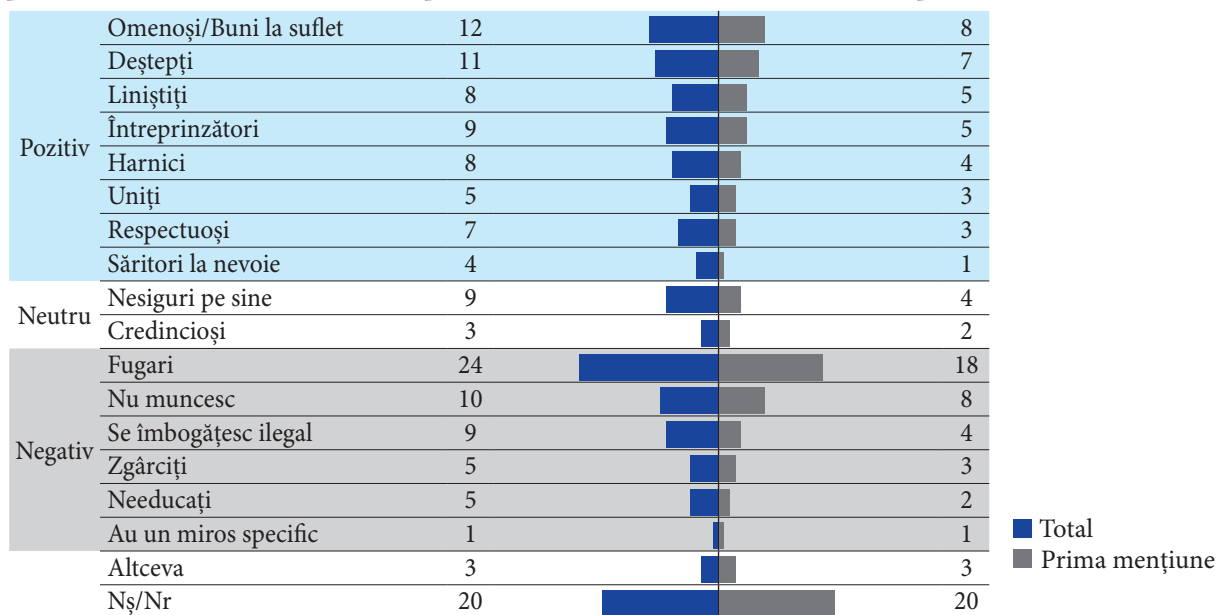
Există părerea că persoanele de origine africană sunt discriminate din cauza rasei și „nimeni nu vrea să ia la muncă persoane de culoare”.

Un participant la discuția cu vârstnici declară că a cunoscut persoane de origine africană care locuiesc în R. Moldova și a rămas impresionat de străduința lor de a învăța limba de stat. „Adică, sunt băieți foarte cumsecade, dar sunt oleacă și obraznici.” Similar cu vârstnicii, un participant care nu vorbește limba de stat a menționat că a fost mirat de un student de origine africană, care a învățat în doi ani limba rusă și limba de stat.

Subcapitolul 3.9: Percepții și atitudini față de persoane care trăiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia țării

20% dintre respondenții din populația generală nu au putut sugera o calitate care să caracterizeze cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Moldova, fără cetățenia RM. O pondere de 24% consideră că persoanele străine care trăiesc în Moldova, dar nu dețin cetățenia RM, sunt Fugari.

Figura 3.9.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia țării, potrivit populației generale. „S25. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova?”, N=1033

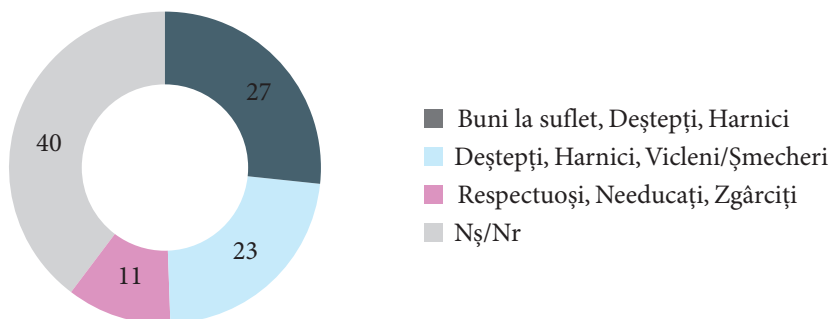
Majoritatea (61%) etnicilor romi care au participat la sondaj au exprimat părerea că persoanele străine care locuiesc în Moldova, dar nu dețin cetățenia Republicii Moldova nu muncesc. 46% din respondenții de etnie bulgară au asociat persoanele străine care locuiesc în Moldova cu calificativul Nesiguri pe sine, iar 40% au indicat că aceștia sunt Harnici.

Tabelul 3.9.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia țării, potrivit grupurilor minoritare. „S25. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățeni Republicii Moldova?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuți	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/Atei	Refugiați
Fugari	21	8	11	31	20	28	0
Nu muncesc	13	22	36	61	4	8	8
Omenoși/Buni la suflet	14	10	18	4	33	17	25
Deștepți	8	9	9	5	20	9	6
Liniștiți	10	23	33	5	25	23	6
Întreprinzători	11	21	15	6	22	23	0
Harnici	12	27	40	0	19	23	2
Nesiguri pe sine	11	30	46	8	20	15	2
Se îmbogățesc ilegal	16	24	13	19	8	8	4
Zgârciți	6	7	4	17	2	0	2
Uniți	7	9	5	2	7	13	0
Respectuoși	4	16	9	4	25	19	2
Credincioși	4	6	17	0	10	0	2
Needucați	17	14	29	2	5	4	21
Săritori la nevoie	3	24	25	3	10	8	2
Au un miros specific	4	7	4	3	1	0	0
Altceva	0	1	1	1	0	0	0
Nș/Nr	6	0	1	0	4	6	32

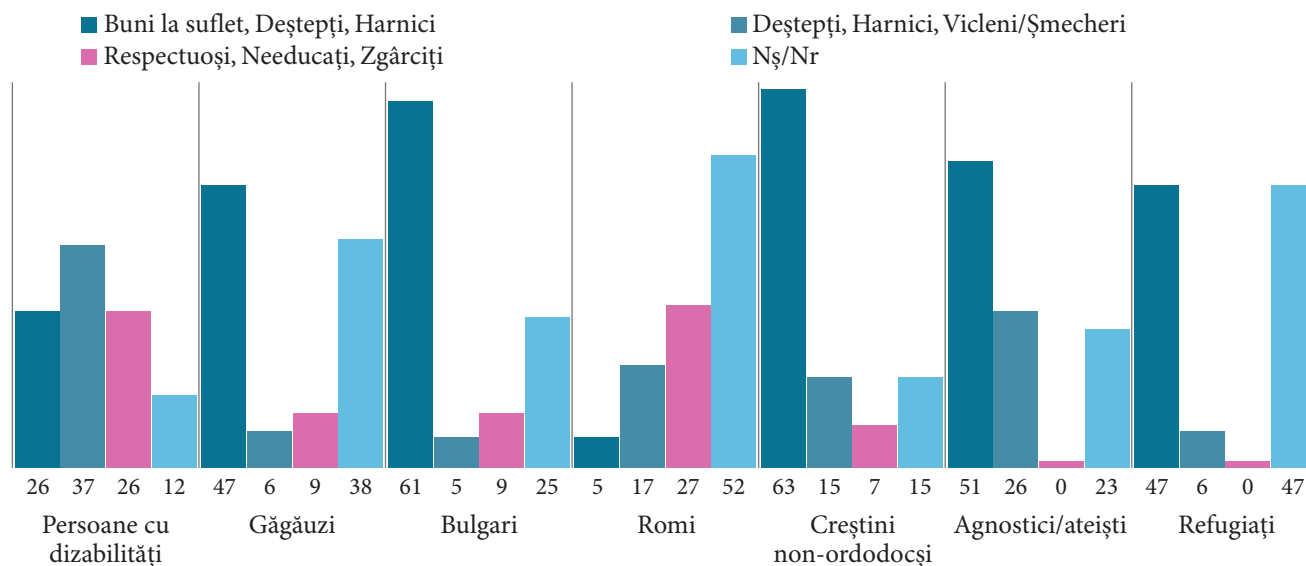
Participanții din populația generală, în proporție de 40%, nu au putut alege afirmațiile ce caracterizează cel mai bine străinii care locuiesc în Moldova. Mai mult de o pătrime (27%) din respondenți au exprimat părerea că afirmațiile „Buni la suflet”, „Deștepți”, „Harnici” descriu cel mai bine persoanele străine ce trăiesc în RM. 34% dintre respondenții cu distanța socială mică și 11% dintre acei cu distanța socială mare au selectat grupul de afirmații „Buni la suflet”, „Deștepți”, „Harnici” pentru a caracteriza persoanele străine care trăiesc în RM.

Figura 3.9.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S26. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine străinii care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033

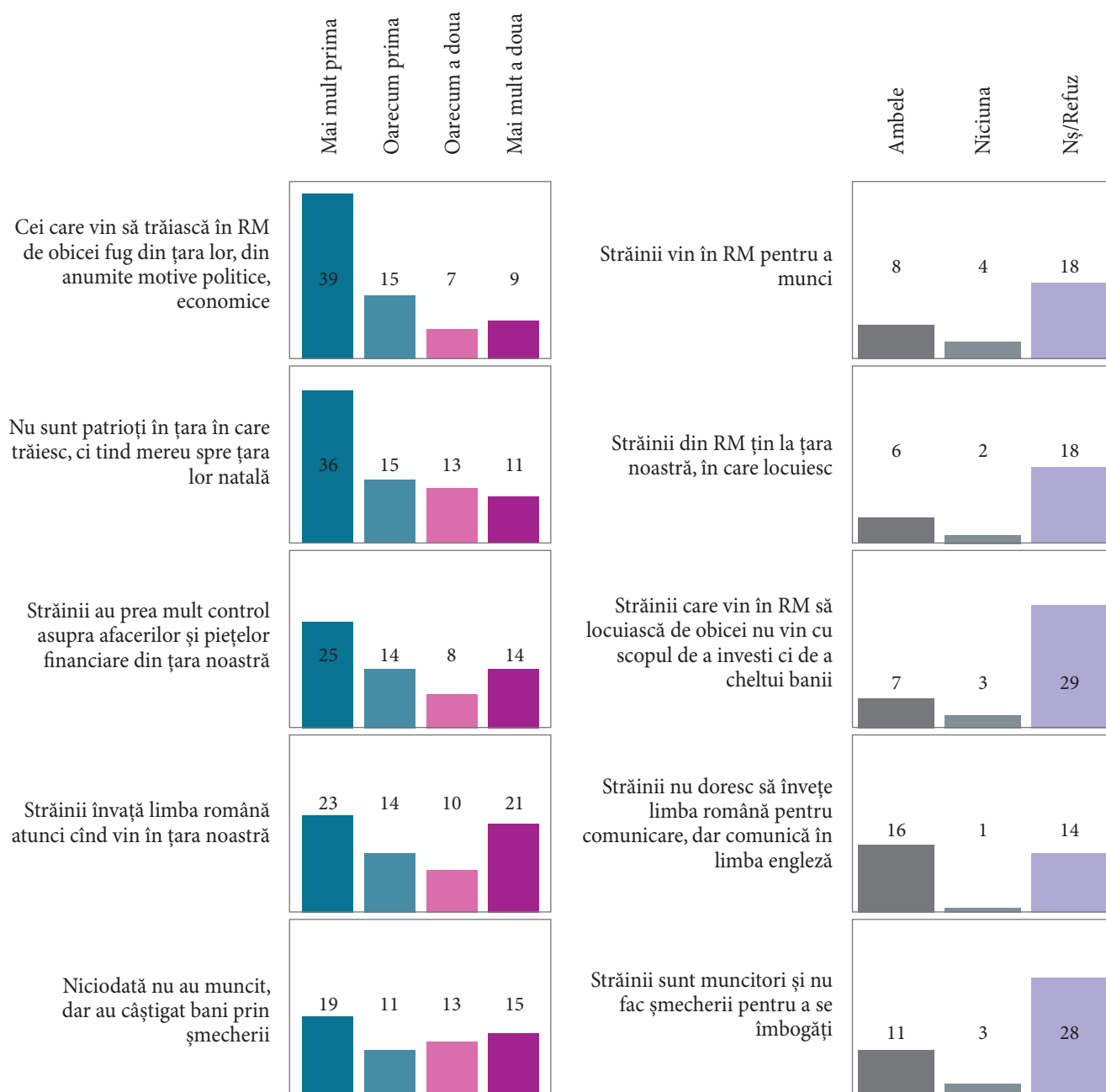
Respondenții bulgari, în proporție de 61%, și 63% dintre creștinii non-ortodocși au fost de părere că persoanele străine care locuiesc în Moldova sunt „Buni la suflet”, „Deștepți”, „Harnici”.

Figura 3.9.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S26. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine străinii care locuiesc în Republica Moldova?”

În privința persoanelor străine care locuiesc în Republica Moldova, majoritatea respondenților au spus că cei care vin să trăiască în Republica Moldova, de obicei, fug din țara lor, din anumite motive politice, economice (39%) și nu sunt patrioți ai țării în care trăiesc, dar mereu tind spre țara lor natală (36%). Totodată, un sfert din populația generală consideră că străinii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare din țara noastră. Aproape jumătate dintre respondenții de la Nord consideră că persoanele străine care locuiesc în RM nu sunt patrioți în țara în care trăiesc și tind mereu spre țara lor natală. Această idee este susținută de către 27% dintre respondenții de la Sud, 30% dintre cei din Centru și de către 38% dintre respondenții din capitală. O pondere de 30% dintre respondenții cu distanța socială mare și ponderi a câte 12% dintre respondenții cu distanța socială mică și medie susțin că străinii din RM sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți.

Figura 3.9.4: Perechi de afirmații ce redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova. „S27. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

O pondere de 42% dintre persoanele de etnie bulgară intervievate au susținut mai mult că „Străinii nu doresc să învețe limba română pentru comunicare, dar comunică în limba engleză”. Printre respondenții de etnie romă, 41% au fost mai mult de acord cu afirmația că „Cei care vin să trăiască în RM de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice”.

Tabelul 3.9.2: Perechi de afirmații ce redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova. „S27. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Persoane străine care locuiesc în RM		Persoane cu dizabilități	Găgăuți	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Nu sunt patrioți în țara în care trăiesc, ci tind mereu spre țara lor natală	Mai mult prima	43	28	33	39	18	23	13
	Oarecum prima	14	3	2	39	9	17	6
2 Străinii din RM țin la țara noastră, în care locuiesc	Oarecum a doua	12	9	5	3	13	23	15
	Mai mult a doua	19	34	39	2	33	19	23
	Ambele	6	1	0	8	8	8	13
	Niciuna	1	3	2	2	3	4	4
	Nu știu/Refuz	5	22	19	8	17	8	26
1 Cei care vin să trăiască în RM de obicei fug din țara lor, din anumite motive politice, economice	Mai mult prima	59	28	36	41	18	32	40
	Oarecum prima	23	3	4	29	14	26	13
2 Străinii vin în RM pentru a munci	Oarecum a doua	3	8	7	2	8	13	2
	Mai mult a doua	10	39	34	1	13	8	2
	Ambele	1	0	1	11	13	8	13
	Niciuna	1	1	1	2	9	6	2
	Nu știu/Refuz	3	21	17	15	28	8	28
1 Străinii învață limba română atunci când vin în țara noastră	Mai mult prima	40	21	25	25	15	17	25
	Oarecum prima	14	4	5	33	13	32	11
2 Străinii nu doresc să învețe limba română pentru comunicare, dar comunică în limba engleză	Oarecum a doua	8	9	5	7	12	8	8
	Mai mult a doua	20	35	42	8	21	25	4
	Ambele	14	1	1	17	30	13	28
	Niciuna	0	3	2	0	1	0	0
	Nu știu/Refuz	4	27	20	9	8	6	25
1 Străinii au prea mult control asupra afacerilor și piețelor financiare din țara noastră	Mai mult prima	29	30	34	25	14	25	11
	Oarecum prima	14	3	1	36	6	15	2
2 Străinii care vin în RM să locuiască de obicei nu vin cu scopul de a investi ci de a cheltui banii	Oarecum a doua	8	6	8	9	9	25	11
	Mai mult a doua	25	33	40	2	27	13	11
	Ambele	7	1	1	12	10	8	13
	Niciuna	6	1	1	2	9	8	4
	Nu știu/Refuz	10	25	15	14	25	8	47
1 Niciodată nu au muncit, dar au câștigat bani prin șmecherii	Mai mult prima	25	32	24	8	5	9	8
	Oarecum prima	12	2	5	40	5	13	0
2 Străinii sunt muncitori și nu fac șmecherii pentru a se îmbogăți	Oarecum a doua	9	13	9	9	14	30	15
	Mai mult a doua	28	36	42	4	31	23	13
	Ambele	11	1	1	12	10	15	11
	Niciuna	3	1	0	2	8	0	6
	Nu știu/Refuz	12	16	21	25	28	9	47

Toți respondenții au vorbit despre **persoanele care locuiesc în Republica Moldova, dar nu dețin cetățenia țării** în contextul venirii acestora pentru a-și găsi un loc de muncă: „Și noi plecăm într-o țară oarecare și ne aflăm acolo o perioadă de timp, fără o a doua cetățenie”.

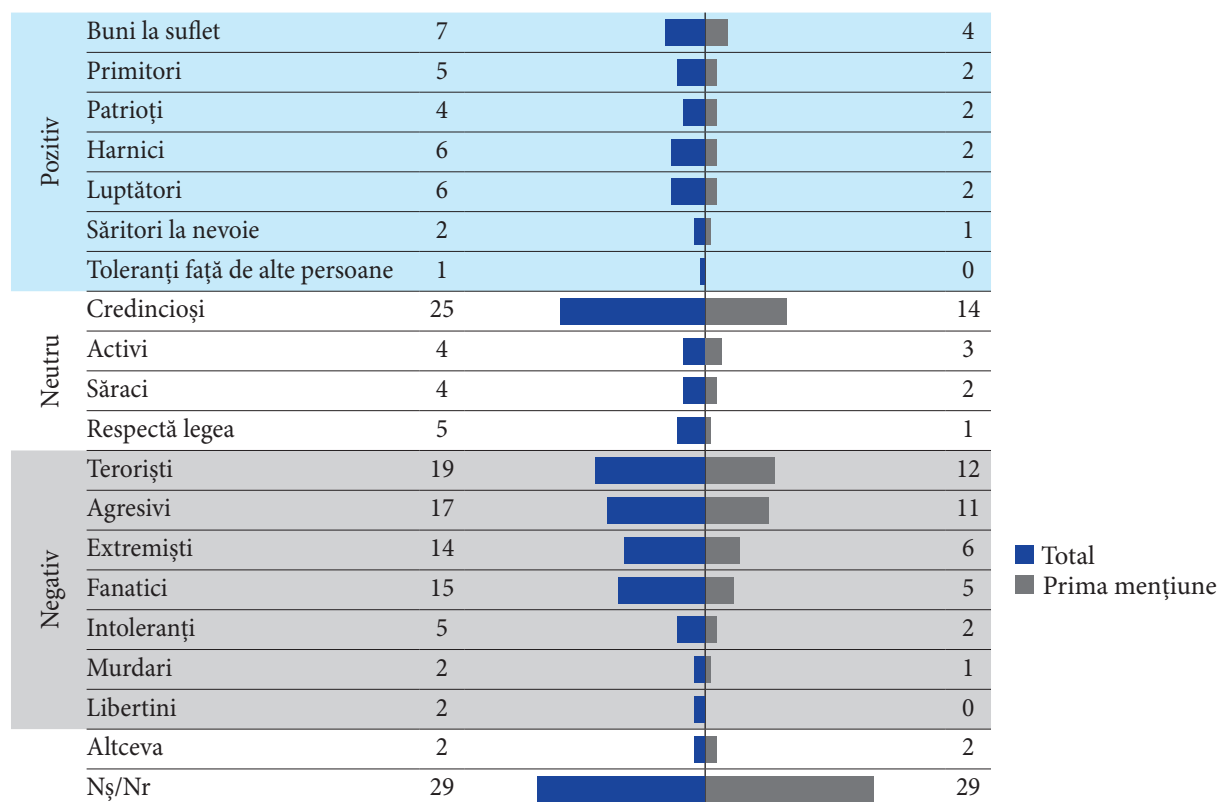
În același timp, persoanele care trăiesc în Republica Moldova fără cetățenia țării au fost asociate cu oaspeți, nevoiași, africani, studenți, refugiați, emigranți/imigranți, interese și echilibru economic.

Potrivit respondenților, față de străinii care locuiesc în Republica Moldova sunt diferite atitudini: „Unele persoane sunt bine primite, dar există și persoane care sunt discriminate”.

Subcapitolul 3.10: Percepții și atitudini față de persoane de religie musulmană

29% din populația generală interviuată nu au putut numi caracteristica ce descrie cel mai bine persoanele de religie musulmană care locuiesc în Moldova. O pondere de 25% a indicat că persoanele de religie musulmană sunt credincioase, iar 19% – au caracterizat acest grup ca teroriști. O pondere de 24% dintre respondenții cu studii medii profesionale și 11% dintre respondenții cu studii superioare au caracterizat persoanele de origine musulmană cu cuvântul „teroriști”.

Figura 3.10.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S28. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033

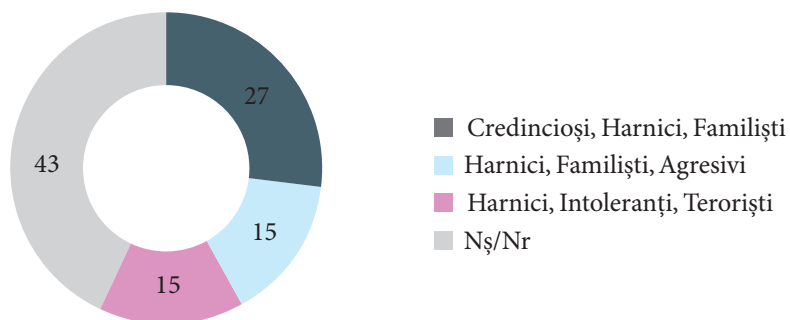
Majoritatea (70%) respondenților bulgari au indicat că persoanele de religie musulmană care locuiesc în Moldova sunt credincioase. Același răspuns a fost oferit de către 51% dintre creștinii non-ortodocși participanți la sondaj. 40% din romii interviuați au asociat cuvântul „Teroriști” cu persoanele de religie musulmană care trăiesc în RM.

Tabelul 3.10.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele de religie musulmană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S28. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
Credincioși	18	49	70	17	51	42	26
Teroriști	15	12	6	40	13	6	0
Agresivi	25	3	3	8	19	8	0
Extremiști	13	15	12	25	25	21	0
Fanatici	9	18	15	9	13	21	0
Buni la suflet	12	13	40	5	15	21	53
Activi	8	6	7	3	13	9	0
Primitori	6	20	25	2	8	13	0
Patrioți	7	9	13	6	32	8	4
Intoleranți	3	8	5	4	5	9	2
Harnici	15	26	33	2	5	11	4
Luptători	9	1	5	11	9	13	4
Săraci	2	13	13	13	5	13	0
Respectă legea	8	25	21	2	9	19	4
Săritori la nevoie	5	18	15	4	3	13	2
Murdari	3	7	9	7	2	4	0
Libertini	8	14	20	3	8	9	2
Toleranți față de alte persoane	1	3	1	1	3	4	6
Altceva	0	1	0	0	0	0	11
Nș/Nr	4	3	1	14	14	6	11

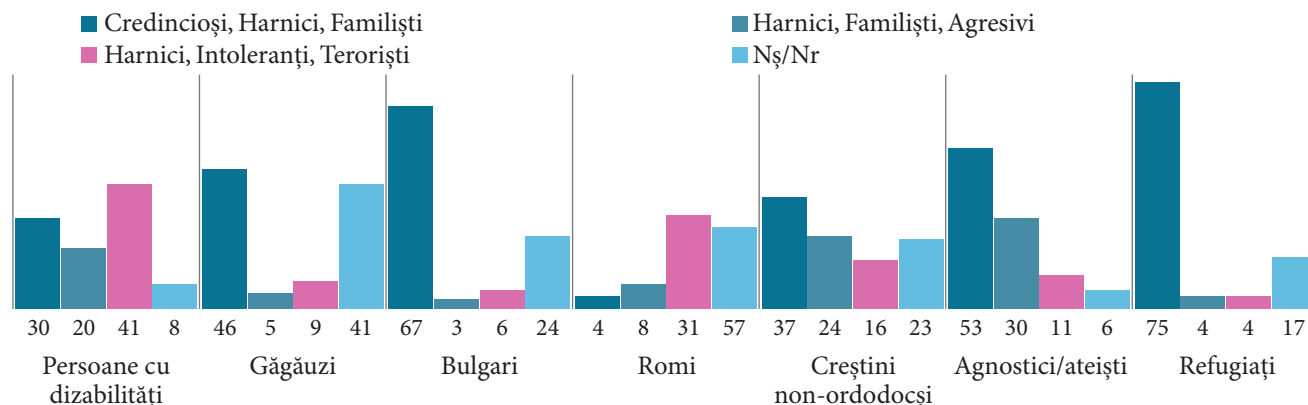
Aproximativ fiecare al patrulea (27%) participant la sondajul cu populația generală a ales grupul de afirmații „Credincioși”, „Harnici”, „Familiști” pentru a caracteriza persoanele de religie musulmană. 43% din respondenți nu au putut răspunde care din grupurile de afirmații descrie cel mai bine musulmanii din Moldova. Respondenții cu distanța socială mare, în proporție de 30%, au selectat grupul de afirmații „Harnici”, „Intoleranți”, „Teroriști” pentru a caracteriza persoanele de origine musulmană. Același răspuns l-au oferit 18% dintre respondenții cu distanța socială medie și 11% dintre intervievații cu distanța socială mică.

Figura 3.10.2: Grupuri de afirmații ce caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S29. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033

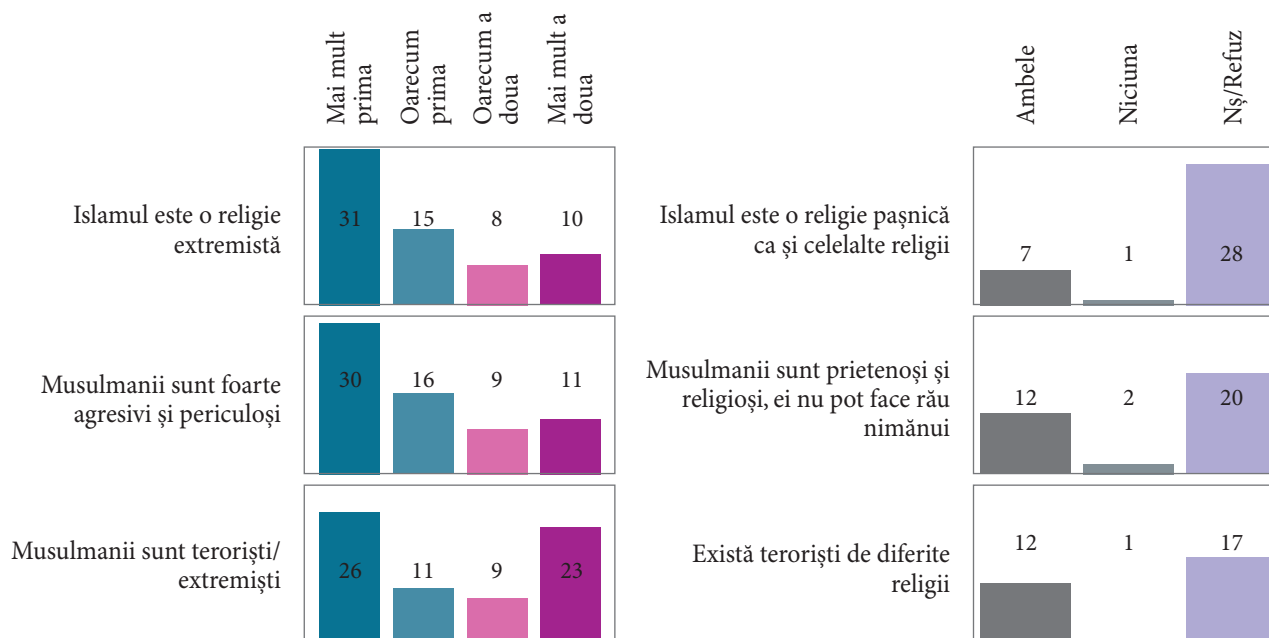
67% din bulgarii intervievați au ales grupul de afirmații „Credincioși”, „Harnici”, „Familiști” pentru a descrie cel mai bine persoanele de religie musulmană care trăiesc în Moldova. Din totalul participanților romi, 31% au declarat că afirmațiile „Harnici”, „Intoleranți”, „Teroriști” caracterizează persoanele musulmane din Moldova.

Figura 3.10.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S29. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova?”

Populația generală crede despre persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova că sunt agresive și periculoase (30%), iar islamul este o religie extremistă (31%). O altă parte din respondenți (26%) este de părere că musulmanii sunt teroriști/extremiști. 35% dintre bărbați și 26% dintre femeile intervievate consideră că musulmanii sunt foarte agresivi și periculoși. Respondenții cu studii medii profesionale, în proporție de 31%, consideră că musulmanii sunt teroriști/extremiști. Același răspuns l-au oferit 16% dintre respondenții cu studii superioare.

Figura 3.10.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova. „S30. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

Respondenții bulgari, în proporție de 48%, au afirmat că sunt mai mult de acord cu afirmația „Există teroriști de diferite religii”. Printre participanții la sondaj găgăuzi, 45% mai degrabă consideră că „Islamul este o religie extremistă”.

Tabelul 3.10.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind persoanele de origine musulmană care locuiesc în Republica Moldova. „S30. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Persoanele de religie musulmană		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Musulmanii sunt foarte agresivi și periculoși	Mai mult prima	41	28	36	10	14	15	2
	Oarecum prima	12	5	1	28	6	9	2
2 Musulmanii sunt prietenoși și religioși, ei nu pot face rău nimănui	Oarecum a doua	4	11	3	16	10	21	13
	Mai mult a doua	23	37	46	5	21	25	58
	Ambele	10	3	1	12	29	25	8
	Niciuna	5	2	0	4	9	2	9
	Nu știu/Refuz	5	14	13	24	11	4	8
1 Musulmanii sunt teroriști/extremiști	Mai mult prima	38	19	28	14	15	15	2
	Oarecum prima	8	2	3	33	5	6	2
2 Există teroriști de diferite religii	Oarecum a doua	7	7	2	9	10	11	17
	Mai mult a doua	29	43	48	3	40	47	53
	Ambele	9	5	4	19	5	15	9
	Niciuna	5	5	3	3	10	0	8
	Nu știu/Refuz	5	19	13	19	16	6	9
1 Islamul este o religie extremistă	Mai mult prima	41	45	30	16	20	34	6
	Oarecum prima	13	3	1	33	7	13	0
2 Islamul este o religie pașnică ca și celelalte religii	Oarecum a doua	4	7	4	7	7	21	6
	Mai mult a doua	21	21	44	3	27	23	66
	Ambele	6	4	5	13	8	6	6
	Niciuna	7	2	0	5	12	0	8
	Nu știu/Refuz	7	18	16	23	21	4	9

În timpul discuțiilor în grup, populația generală a asociat persoanele de religie musulmană cu:

- Persoane periculoase, teroriști, brutali, reci, concurență,
- Uniți, devotați credinței.

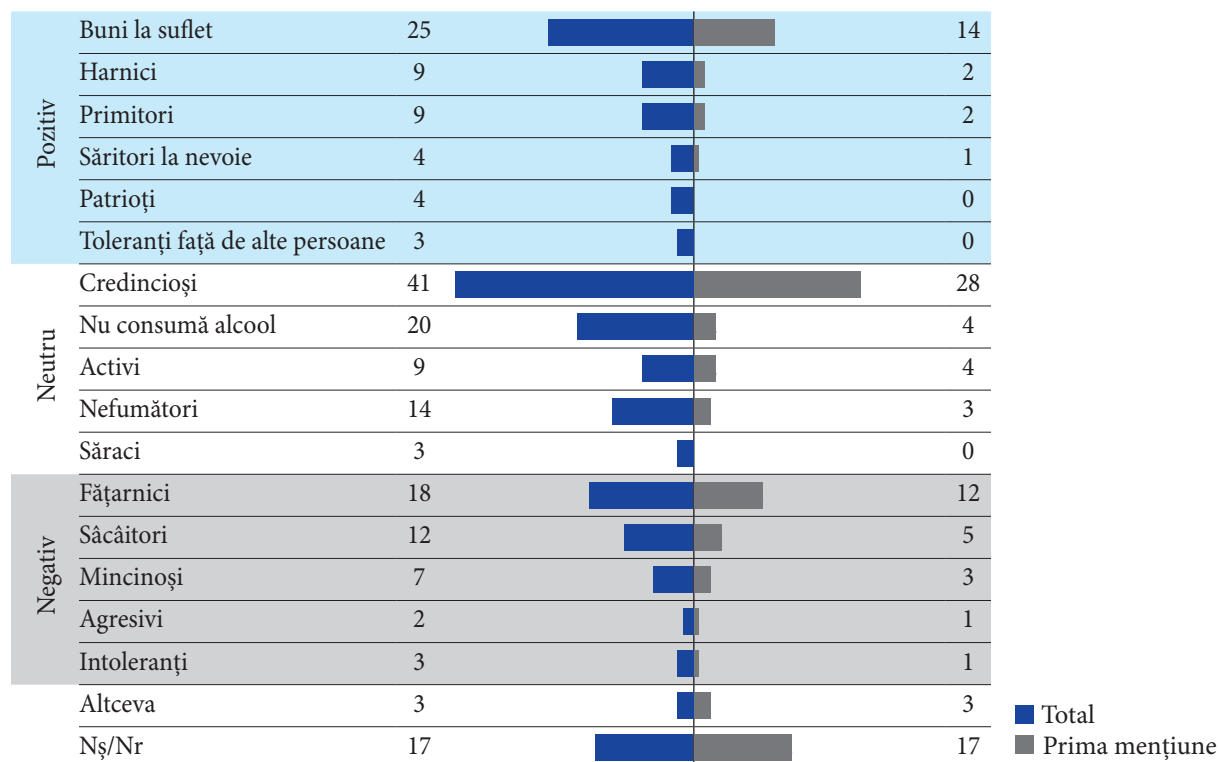
Potrivit respondenților, religia musulmană este bună, deoarece nu se permite homosexualitatea, alcoolul, fumatul și musulmanii au un „mod de viață mai retras față de modul de viață de la noi”.

Unul din respondenții în etate declară că are atitudine negativă față de persoanele de religie musulmană și spune că „ceva diferă mult între ei și noi”. Atitudinea negativă față de acest grup de persoane s-a format din „cele auzite” în mass-media, făcând referire la atentatele teroriste provocate de persoane de religie musulmană, care „îi face negativi și oamenii îi disprețuiesc”. Atitudinea exprimată de către majoritatea persoanelor care nu vorbesc limba de stat este neutră față de persoanele de religie musulmană – a fost menționat că sunt prietenoși, credincioși, că sunt mulți studenți musulmani la Universitatea de Medicină. Un respondent a asociat persoanele de religie musulmană cu „Allah Akbar” și atac terorist.

Subcapitolul 3.11: Percepții și atitudini față de minorități religioase

41% din respondenții din populația generală au afirmat că persoanele de alte minorități religioase care locuiesc în Moldova sunt credincioase. Fiecare al patrulea interviuat a indicat că oamenii care reprezintă alte minorități religioase în Moldova sunt buni la suflet. O pondere de 49% dintre respondenții cu studii superioare au caracterizat persoanele de alte minorități religioase drept credincioase. Același răspuns l-au oferit 37% dintre respondenții cu studii medii incomplete.

Figura 3.11.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele care aparțin altor minorități religioase din Republica Moldova, potrivit populației generale. „S31. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033

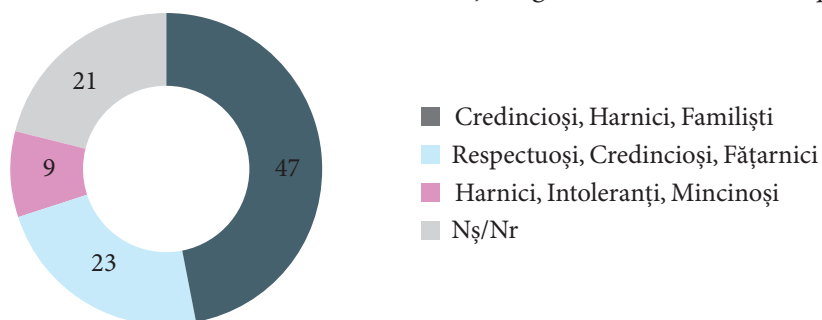
Referitor la persoanele care aparțin altor minorități religioase, aproximativ trei din patru bulgari intervievați au susținut că acest grup reprezintă nefumători. 65% dintre bulgarii și 49% dintre găgăuzii participanți la sondaj au asociat afirmația „Nu consumă alcool” cu persoanele care aparțin altor minorități religioase din Republica Moldova. Creștinii non-ortodocși intervievați au caracterizat persoanele care aparțin altor minorități religioase drept credincioși (71%) și buni la suflet (65%).

Tabelul 3.11.1: Calități care caracterizează cel mai bine persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S31. Ce calități considerați că caracterizează cel mai bine persoanele care aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
Credincioși	34	27	38	14	71	26	19
Buni la suflet	24	10	26	12	65	19	25
Fățarnici	7	14	13	12	4	21	0
Săcăitori	10	14	15	15	2	34	2
Nu consumă alcool	10	49	65	44	20	11	2
Activi	7	10	4	6	22	11	0
Nefumători	9	48	74	34	23	9	2
Mincinoși	6	7	17	6	2	4	0
Harnici	11	23	26	5	18	15	0
Primitori	10	22	17	16	29	6	8
Agresivi	13	3	2	1	1	2	0
Săritori la nevoie	6	14	9	17	26	17	2
Intoleranți	4	9	7	1	3	4	6
Patrioți	5	6	5	2	9	2	2
Săraci	3	16	13	4	4	2	0
Toleranți	6	5	1	11	6	9	2
Altceva	0	0	0	2	0	0	2
Nș/Nr	3	7	3	3	1	15	43

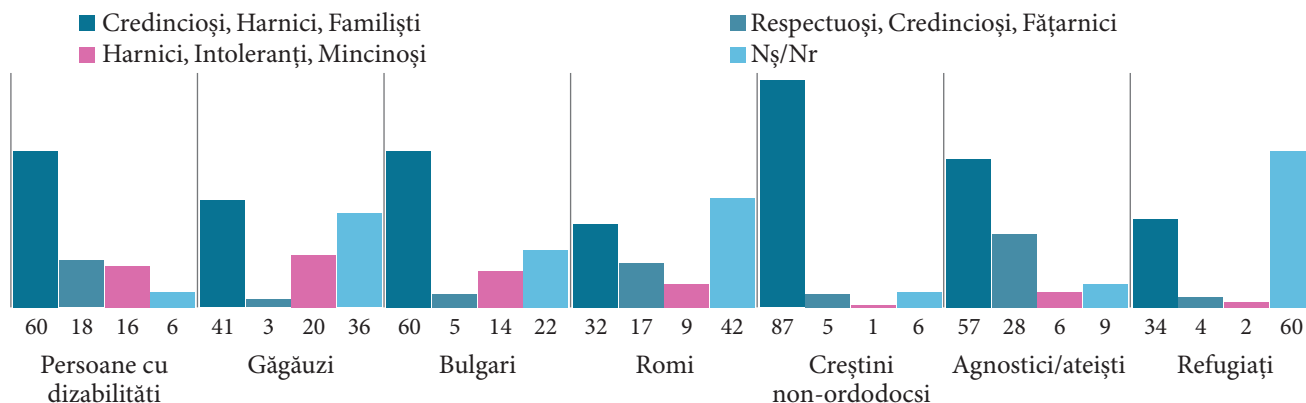
Aproape jumătate din populația generală a ales grupul de afirmații „credincioși, harnici, familiști” pentru a caracteriza persoanele ce aparțin altor minorități religioase. 53% dintre respondenții din mediul urban și 42% dintre acei din mediul rural au caracterizat persoanele ce aparțin altor minorități religioase cu grupul de afirmații „credincioși, harnici, familiști”.

Figura 3.11.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele ce aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova, potrivit populației generale. „S32. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine alte minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova?”, N=1033

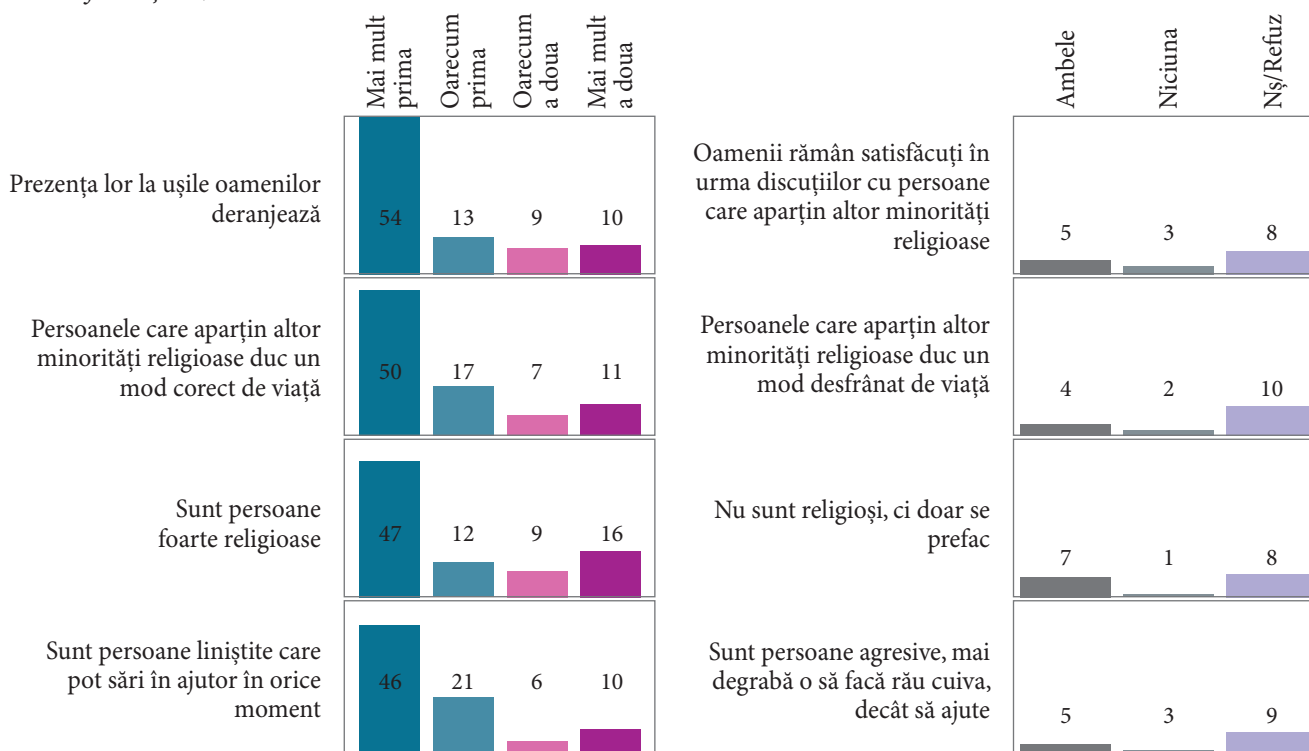
Circa 60% dintre bulgari au descris alte minorități religioase din RM ca fiind oameni credincioși, harnici și familiști. Aceeași pondere este înregistrată de refugiați care nu au putut oferi o caracteristică fermă despre acest segment. 20% dintre găgăuzi au menționat că alte minorități religioase sunt reprezentate de oameni harnici, intoleranți și mincinoși. Majoritatea creștinilor non-ortodocși (87%) a caracterizat membrii minorităților religioase cu grupul de afirmații „credincioși, harnici și familiști”.

Figura 3.11.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele ce aparțin altor minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova, potrivit grupurilor minoritare. „S32. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine alte minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova?”

Circa jumătate din populația generală crede că minoritățile religioase duc un mod de viață corect (50%), iar prezența lor la ușile oamenilor deranjează (54%). În proporție de 47%, respondenții au spus că aceste persoane sunt foarte religioase, iar 46% au spus că sunt persoane liniștite, care pot sări în ajutor în orice moment. O pondere de 21% dintre respndenții de la Sud sunt de acord cu afirmația că persoanele ce aparțin altor minorități religioase sunt agresive, mai degrabă o să facă rău cuiva decât o să ajute. Același răspuns l-au oferit 8% dintre respondenții din Chișinău, 4% dintre cei din Centru și 9% dintre respondenții din Nord. 58% dintre bărbați și 49% dintre femeile intervievate susțin că prezența persoanelor ce aparțin altor minorități religioase la ușile oamenilor deranjează.

Figura 3.11.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind alte minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. „S33. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

Circa 42% dintre romi, sunt oarecum de acord cu afirmația că persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod de viață corect. O pondere de 42% dintre respondenții bulgari sunt total de acord cu faptul că aceste persoane sunt agresive, mai degrabă sunt în stare să facă rău cuiva decât să ajute. În același timp, 36% dintre găgăuzi au menționat mai mult faptul că oamenii rămân satisfăcuți în urma discuțiilor cu persoane care aparțin altor minorități religioase.

Tabelul 3.11.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al grupurilor minoritare privind alte minorități religioase care locuiesc în Republica Moldova. „S33. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Persoanele altor minorități religioase		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod de viață corect	Mai mult prima	54	31	40	22	82	36	38
	Oarecum prima	18	2	3	42	10	23	0
2 Persoanele care aparțin altor minorități religioase duc un mod de viață desfrânat	Oarecum a doua	5	7	9	4	1	4	8
	Mai mult a doua	14	37	34	0	2	4	0
	Ambele	3	0	2	16	2	9	4
	Niciuna	1	4	1	4	0	6	4
	Nu știu/Refuz	3	19	12	12	3	19	47
1 Sunt persoane liniștite care pot sări în ajutor în orice moment	Mai mult prima	47	28	34	25	83	42	36
	Oarecum prima	18	5	5	40	11	23	9
2 Sunt persoane agresive, mai degrabă o să facă rău cuiva, decât să ajute	Oarecum a doua	7	3	2	2	1	0	0
	Mai mult a doua	17	39	42	0	1	2	4
	Ambele	4	1	0	16	2	15	6
	Niciuna	3	3	1	4	0	4	8
	Nu știu/Refuz	5	21	15	14	2	15	38
1 Prezența lor la ușile oamenilor deranjează	Mai mult prima	37	33	30	33	8	51	11
	Oarecum prima	8	4	3	28	5	17	8
2 Oamenii rămân satisfăcuți în urma discuțiilor cu persoane care aparțin altor minorități religioase	Oarecum a doua	8	8	1	10	15	6	6
	Mai mult a doua	34	36	47	8	55	6	15
	Ambele	8	1	1	13	10	6	13
	Niciuna	1	1	1	1	0	2	9
	Nu știu/Refuz	3	18	17	7	8	13	38
1 Sunt persoane foarte religioase	Mai mult prima	37	37	32	17	78	51	19
	Oarecum prima	9	3	4	38	12	15	9
2 Nu sunt religioși, ci doar se prefac	Oarecum a doua	7	8	5	6	2	8	2
	Mai mult a doua	19	31	44	1	2	4	11
	Ambele	6	2	1	19	3	11	9
	Niciuna	16	1	1	4	0	0	6
	Nu știu/Refuz	6	18	14	14	3	11	43

Se observă o atitudine negativă față de persoanele din minoritățile religioase expusă în rândul populației generale. În același timp, au fost prezentate mai mult opinii discriminatorii, cum ar fi:

„Ei sunt rătăciți de la credința lor, au fost ortodocși ca majoritatea și acum sunt rătăciți.”

„Nu-i suport, nu-i suport și gata.”

„Eu consider că e o categorie de oameni nenormali, fiindcă umblă pe stradă cu cărțile, umblă prin apartamente, sună, atrag oamenii cu forța cum s-ar spune, agresivi.”

Există în societate stereotipul că minoritățile religioase fac business din credința lor, că ei cer bani de la credincioși. Unii intervievați au manifestat atitudine indiferentă sau negativă față de minoritățile religioase, susținând că reprezentanții acestui grup social sunt educați, vorbesc frumos și creează impresii bune interlocutorilor.

Minoritățile religioase au fost asociate cu:

- secte, interese, persoane induse în eroare, persoane anormale, agresivitate;
- oameni onești, buni la inimă.

Majoritatea persoanelor care nu vorbesc limba de stat au exprimat o atitudine neutră față de **persoanele ce reprezintă minorități religioase**, iar o respondentă a adăugat: „Principalul e să nu se bage în suflet”.

Se observă că persoanele în etate percep minoritățile religioase drept niște secte care au scopul de a manipula cetățenii. S-a afirmat că „în timpul de față sunt multe secte care vin cu diferite condiții”, făcând referire la grupul religios care oferă ore de limbă engleză gratuit, astfel promovând cultura lor și îndemnând alte persoane să adere la credința lor. Se observă o atitudine negativă a respondenților față de persoanele care fac parte din minoritățile religioase. În opinia lor, nu este normal să existe astfel de grupuri și societatea nu acceptă astfel de persoane. Totodată, participanții la studiu susțin că minoritățile religioase manifestă atitudine negativă față de persoanele care reprezintă alte religii și le tratează cu dispreț. O cu totul altă opinie a prezentat un alt interviueat, care a susținut că persoanele din grupuri de minorități religioase sunt deschise, „oameni foarte cumsecade”; „nu te impune nimeni să te duci, adică să-ți alegi religia”. S-a declarat că societatea trebuie să fie loială față de astfel de persoane și să le accepte așa cum sunt, căci „fiecare om este în drept să-și aleagă religia”.

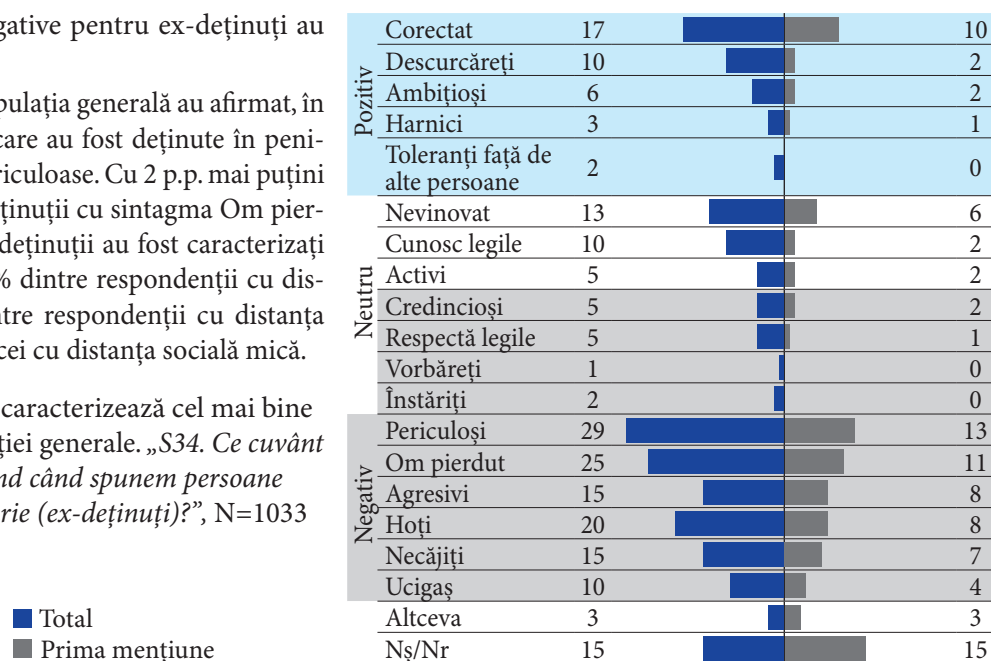
Potrivit unui interviueat, persoanele din grupuri de minorități religioase uneori sunt mai bune decât creștinii ortodocși. El a relatat despre experiența personală de a vizita biserici de altă religie, unde oamenii sunt amabili, binevoitori și biserica oferă cadouri vizitatorilor. „Să te duci la biserică să-ți dea cadouri, la noi nu (face referire la bisericile ortodoxe), la noi să te ghiontească, ba că nu stai ca lumea, ba că nu ai făcut așa ori nu te-ai întors așa, știți, am avut eu și ocazii de astea”, a relatat același respondent.

Subcapitolul 3.12: Percepții și atitudini față de ex-deținuți (persoane care au stat în penitenciar)

În general, calificativele negative pentru ex-deținuți au obținut ponderi mai mari.

13% din participanții din populația generală au afirmat, în primul rând, că persoanele care au fost deținute în penitenciar (ex-deținuți) sunt periculoase. Cu 2 p.p. mai puțini respondenți au asociat ex-deținuții cu sintagma Om pierdut, ca prima mențiune. Ex-deținuții au fost caracterizați drept periculoși de către 31% dintre respondenții cu distanța socială mare, 33% dintre respondenții cu distanța socială medie și 18% dintre acei cu distanța socială mică.

Figura 3.12.1: Calități care caracterizează cel mai bine ex-deținuții, potrivit populației generale. „S34. Ce cuvânt vă vine în gând în primul rând când spunem persoane care au fost deținuți în pușcărie (ex-deținuți)?”, N=1033

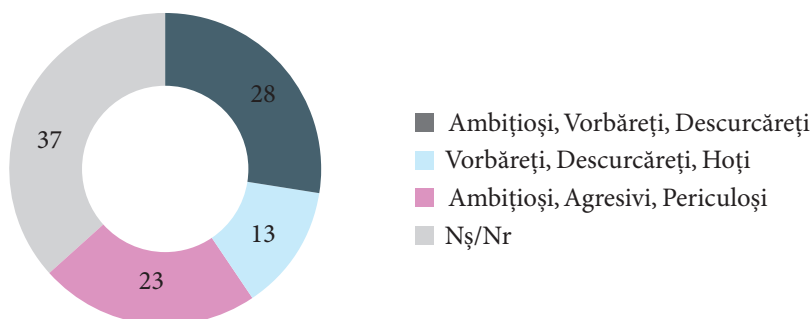
Peste jumătate dintre bulgari (55%) consideră că foștii deținuți cunosc într-o mai mare măsură legile. În același timp, 34% dintre romi, consideră că aceștia sunt periculoși. Circa 24% dintre găgăuzi au menționat că foștii deținuți sunt persoane pozitive.

Tabelul 3.12.1: Calități care caracterizează cel mai bine ex-deținuții, potrivit grupurilor minoritare. „S34. Ce cuvânt vă vine în gând în primul rând când spunem persoane care au fost deținute în pușcărie (ex-deținuți)?”

	Total						
	Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
Periculoși	29	22	34	34	22	32	26
Om pierdut	15	17	23	30	18	25	0
Corectat	9	18	30	20	38	30	2
Agresivi	35	3	13	10	17	11	9
Hoți	11	20	23	15	12	21	4
Necăjiți	14	34	52	9	30	17	23
Nevinovat	4	32	46	8	9	15	9
Ucigași	6	7	7	7	4	13	13
Descurcăreți	8	14	8	11	13	11	2
Cunosc legile	8	45	55	14	21	11	0
Activi	5	3	3	2	8	8	0
Credincioși	5	24	34	3	12	13	0
Ambițioși	1	3	2	12	10	6	0
Respectă legea	3	26	15	1	15	8	0
Harnici	3	26	44	1	7	4	0
Vorbăreți	3	3	1	15	3	2	0
Persoane pozitive	3	24	19	2	7	11	2
Înstăriți	1	7	12	6	13	4	0
Toleranți față de alte persoane	3	14	7	2	9	2	0
Altceva	0	0	0	0	0	0	4
Nș/Nr	3	2	0	1	6	6	19

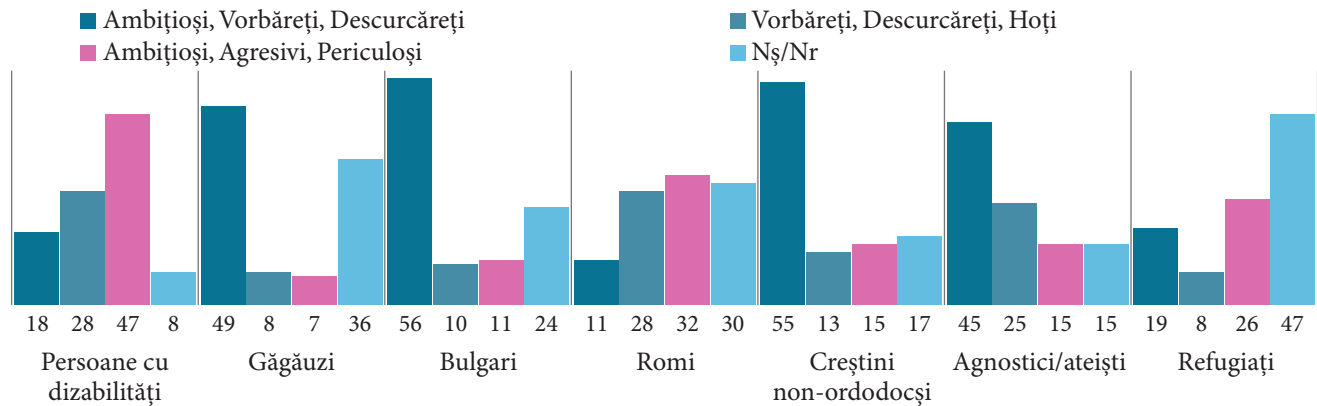
Populația generală chestionată, în proporție de 28%, a declarat că ex-deținuții sunt cel mai bine descriși de către grupul de afirmații „Ambițioși”, „Vorbăreți”, „Descurcăreți”. 37% dintre participanții la sondaj nu au putut alege grupul de afirmații care ar caracteriza cel mai bine persoanele deținute în pușcărie. Ponderi a câte 34% dintre respondenții cu distanța socială medie și mare au selectat grupul de afirmații „Ambițioși”, „Agresivi”, „Periculoși” pentru a caracteriza ex-deținuții. Același răspuns l-au oferit 18% dintre respondenții cu distanța socială mica.

Figura 3.12.2: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele ex-deținute, potrivit populației generale. „S35. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele care au fost deținuți în pușcărie (ex-deținuți)?”, N=1033

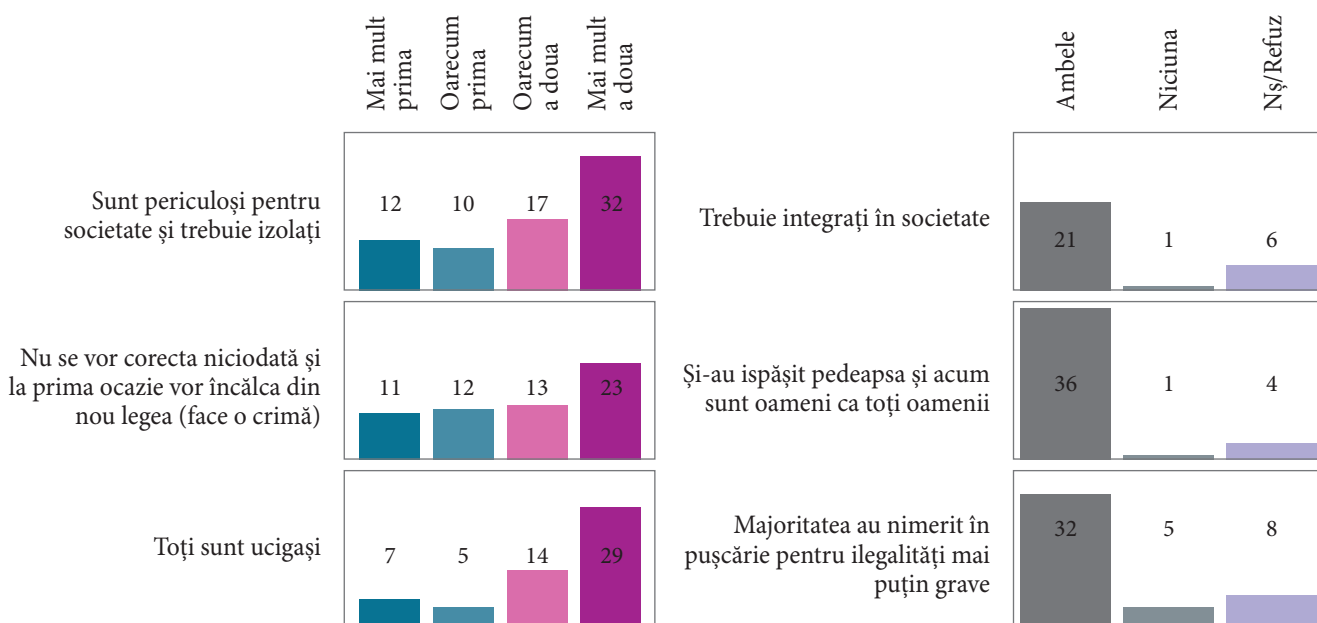
Peste o jumătate dintre bulgari (56%) consideră că persoanele care au fost deținute în pușcărie sunt „Ambițioși”, „Vorbăreți” și „Descurcăreți”. Cu aceeași afirmație sunt de acord 49% dintre găgăuzi. Circa 32% dintre romi au caracterizat acești oameni ca fiind „Ambițioși”, „Agresivi” și „Periculoși”. Aproape jumătate dintre persoanele cu dizabilități participante la sondaj au indicat afirmațiile „Ambițioși”, „Agresivi” și „Periculoși” pentru a caracteriza persoanele ex-deținuți.

Figura 3.12.3: Grupuri de afirmații care caracterizează cel mai bine persoanele ex-deținuți, potrivit grupurilor minoritare. „S35. Care din următoarele afirmații caracterizează cel mai bine persoanele care au fost deținuți în pușcărie (ex-deținuți)?”

Cea mai mare pondere a respondenților (36%) s-a pronunțat în egală măsură pentru următoarele afirmații în privința ex-deținuților: „Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii” și „nu se vor corecta niciodată și la prima ocazie vor încălca din nou legea”. O pondere de 12% dintre respondenții cu vârsta de +60 de ani consideră că ex-deținuții toți sunt ucigași, opinie împărtășită de ponderi a câte 4-5% dintre reprezentanții celorlalte categorii de vârstă.

Figura 2.12.4: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind ex-deținuții. „S36. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

O pondere de 64% dintre respondenții creștini non-ortodocși consideră că foștii deținuți trebuie integrați în societate. Etnicii romi au oferit același răspuns în proporție de 9%.

Tabelul 3.12.2: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a grupurilor minoritare privind ex-deținuții. „S36. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Foști deținuți		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 Sunt periculoși pentru societate și trebuie izolați	Mai mult prima	37	24	28	2	3	6	13
	Oarecum prima	10	3	3	12	2	17	8
2 Trebuie integrați în societate	Oarecum a doua	12	5	3	38	13	21	8
	Mai mult a doua	23	43	44	9	64	38	26
	Ambele	12	5	11	34	10	17	19
	Niciuna	1	2	0	1	2	0	6
	Nu știu/Refuz	5	18	11	4	6	2	21
1 Nu se vor corecta niciodată și la prima ocazie vor încălca din nou legea (face o crimă)	Mai mult prima	37	22	25	1	2	9	4
	Oarecum prima	11	3	1	8	3	9	9
2 Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii	Oarecum a doua	10	8	4	43	16	26	17
	Mai mult a doua	21	47	48	7	54	26	21
	Ambele	17	7	11	34	19	26	26
	Niciuna	1	1	2	1	0	0	6
	Nu știu/Refuz	3	13	9	4	6	2	17
1 Toți sunt ucigași	Mai mult prima	21	13	23	0	2	2	2
	Oarecum prima	7	2	3	8	1	4	2
2 Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave	Oarecum a doua	13	8	3	40	13	11	11
	Mai mult a doua	36	32	42	12	31	62	47
	Ambele	12	20	21	27	13	13	9
	Niciuna	6	6	2	4	28	4	4
	Nu știu/Refuz	4	20	6	8	13	4	25

Se observă o atitudine negativă manifestată față de persoanele ex-deținute, populația generală asociind acest grup cu „greșeală”, „pedeapsă”, „hoț”, „ucigaș”, „prostie”, „cale greșită”, „după fapte și răsplată”, „șomaj” (argumentând că ex-deținuții nu sunt acceptați în câmpul muncii de angajatori).

„Eu cred că acolo ar trebui să rămână (în penitenciar).”

„Dacă a omorât, el o să omoare și mai departe.”

„Ei fură și noi lucrăm, și pe ei trebuie să-i întreținem. Ei stau acolo și nu fac nimic, da noi muncim, ne chinuim.”

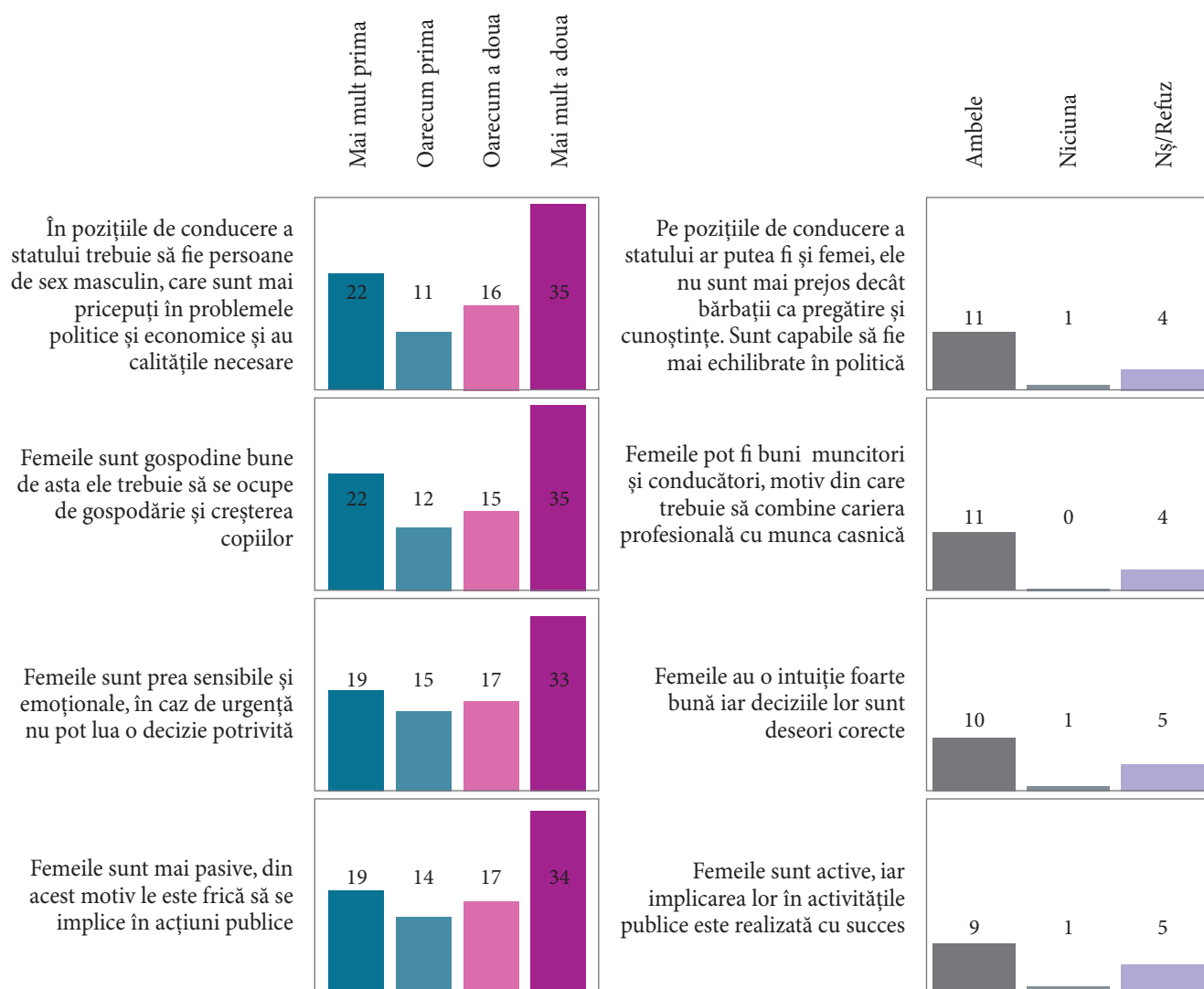
Se consideră că în Republica Moldova ex-deținuții nu sunt reeducați în penitenciare, dar „se transformă într-un animal”, iar când ies la libertate, nu se mai pot integra în societate și comit infracțiuni, pentru a se întoarce în penitenciar.

Persoanele care au fost deținute (ex-deținuți) sunt tratate cu precauție (frică) de către 3 persoane din cadrul focus grupului de cei care nu vorbesc limba de stat. Un respondent a adăugat că o persoană poate fi învinuită pe nedrept.

Subcapitolul 3.13: Percepții și atitudini privind femeile în societate

Circa o treime din populația generală a optat pentru afirmațiile care exprimă poziții nediscriminatorii față de implicarea femeilor în conducerea statului, în construirea unei cariere și față de capacitățile și succesul lor în luarea deciziilor și în activitatea publică. Respondenții de sex masculin, în proporție de 31% consideră că în pozițiile de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepuți în problemele politice și economice și au calitățile necesare. O pondere de 46% dintre respondenții de sex feminin au fost mai mult de acord cu afirmația: „Pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femei, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe. Sunt capabile să fie mai echilibrate în politică”. Același răspuns l-au oferit 23% dintre bărbații intervievați.

Figura 3.13.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere al populației generale privind femeile în societate. „S37. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”, N=1033

Peste jumătate dintre romi (53%) consideră că în poziție de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepute în problemele politice și economice și au calitățile necesare. În același timp, 30% dintre refugiați sunt de acord cu faptul că pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femei, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe, sunt capabile să fie mai echilibrate în politică. O pondere de 50% dintre persoanele cu dizabilități sunt mai mult de acord cu afirmația: „Femeile au o intuiție foarte bună iar deciziile lor sunt deseori corecte”.

Tablelul 3.13.1: Perechi de afirmații care redau punctul de vedere a grupurilor minoritare privind femeile în societate. „S37. Acum vă voi citi câteva perechi de afirmații, vă rog să-mi spuneți pentru fiecare pereche, care afirmație este mai aproape de punctul Dvs. de vedere – prima afirmație sau a doua afirmație?”

Femeile în societate		Persoane cu dizabilități	Găgăuzi	Bulgari	Romi	Creștini non-ortodocși	Agnostici/atei	Refugiați
1 În pozițiile de conducere a statului trebuie să fie persoane de sex masculin, care sunt mai pricepuți în problemele politice și economice și au calitățile necesare	Mai mult prima	18	30	37	53	33	13	13
	Oarecum prima	6	2	7	11	13	13	8
2 Pe pozițiile de conducere a statului ar putea fi și femei, ele nu sunt mai prejos decât bărbații ca pregătire și cunoștințe. Sunt capabile să fie mai echilibrate în politică	Oarecum a doua	10	11	6	5	11	15	17
	Mai mult a doua	50	39	41	10	25	34	30
	Ambele	12	0	0	17	14	23	15
	Niciuna	2	1	1	0	1	0	2
	Nu știu/Refuz	3	17	9	3	4	2	15
1 Femeile sunt gospodine bune de asta ele trebuie să se ocupe de gospodărie și creșterea copiilor	Mai mult prima	19	32	35	61	22	17	11
	Oarecum prima	2	5	5	10	8	11	6
2 Femeile pot fi foarte buni muncitori și conducători, motiv din care trebuie să combine cariera profesională cu munca casnică	Oarecum a doua	10	7	7	4	10	28	11
	Mai mult a doua	55	37	38	10	27	34	42
	Ambele	8	1	0	15	26	8	13
	Niciuna	2	1	1	0	1	0	8
	Nu știu/Refuz	4	17	13	1	5	2	9
1 Femeile sunt prea sensibile și emoționale, în caz de urgență nu pot lua o decizie potrivită	Mai mult prima	19	28	32	49	9	9	13
	Oarecum prima	7	4	4	11	8	19	4
2 Femeile au o intuiție foarte bună iar deciziile lor sunt deseori corecte	Oarecum a doua	10	8	9	6	13	11	13
	Mai mult a doua	50	38	42	11	30	38	34
	Ambele	7	1	0	19	23	21	13
	Niciuna	2	1	1	1	11	0	8
	Nu știu/Refuz	5	20	13	2	6	2	15
1 Femeile sunt mai pasive, din acest motiv le este frică să se implice în acțiuni publice	Mai mult prima	16	27	31	49	11	8	9
	Oarecum prima	6	6	3	10	5	23	2
2 Femeile sunt active, iar implicarea lor în activitățile publice este realizată cu succes	Oarecum a doua	11	9	13	8	15	17	17
	Mai mult a doua	51	38	40	10	31	36	38
	Ambele	10	0	1	20	22	13	11
	Niciuna	3	1	0	1	8	0	8
	Nu știu/Refuz	4	19	13	2	8	4	15

În timpul discuțiilor în grup s-a vorbit despre femeia în societate; se observă asocierea femeii cu gospodăria, casa, familia, rolul de mamă. În același timp, unii respondenți, atât femei, cât și bărbați, sunt de părere că femeia nu trebuie să lucreze, ci trebuie să poarte grija casei și a copiilor.

Se consideră că femeile sunt discriminate în societate, în special de către angajatori, considerându-se că salariul femeilor este mai mic decât al bărbaților.

„În sfera muncii, nu se face la același nivel cu bărbații, din păcate, am în vedere salariul, atitudinea și așa mai departe. Femeile de la sate sunt mai dezavantajate, asta-i precis.”

Percepții și atitudini privind persoanele în etate

În cadrul focus grupurilor s-a discutat despre persoanele în etate și se observă că societatea manifestă respect față de ele, aceste persoane fiind asociate cu persoane credincioase, care trebuie ascultate și respectate. În același timp, se consideră că persoanele în etate sunt neajutate, duc o viață în lipsuri, din cauza pensiilor mici.

„Au experiență, ei au trăit o viață și știu ce e bine și ce e rău.”

Se consideră că persoanele în etate sunt discriminate atât din partea statului și a angajatorilor, cât și din partea tinerilor. Statul discriminează persoanele în etate prin oferirea unei pensii mici, angajatorii nu oferă locuri de muncă persoanelor în etate, iar tinerii nu manifestă respect și *„nu oferă locul în transportul public sau trec agresiv pe lângă persoanele în etate, pot să dea cu pumnul”*.

CONCLUZII

Studiul a demonstrat că cetățenii RM consideră că principala problemă în țară este creșterea prețurilor, iar intervievații cu statut de refugiat consideră că problema de bază este nivelul mic al salariilor. Discriminarea anumitor grupuri de persoane nu este percepută de către cetățeni ca fiind printre cele mai stringente probleme în RM. Totuși, circa o treime dintre romii intervievați consideră că discriminarea este o problemă majoră în țară.

Se remarcă un nivel scăzut de încredere interpersonală și încredere în instituții și persoane cu funcții publice. Cel mai mare nivel de neîncredere în oameni este manifestat de etnicii romi, jumătate din intervievați indicând că au foarte puțină încredere în oameni. Cel mai mare nivel de încredere în oameni este manifestat de persoanele cu dizabilități.

Niciunul din grupurile marginalizate în Republica Moldova nu are parte de toleranță totală, cu IDS egal cu zero. Dintre toate grupurile minoritare prezentate, grupul acceptat cel mai puțin sunt persoanele LGBT, în medie, respondenții preferând relații de concetățenie cu aceste persoane. Indicele mediu de distanță socială demonstrează că, dintre minoritățile etnice care au fost incluse în studiu, cei mai toleranți par a fi agnosticii/ateii. Se observă o dependență puternică între distanța socială și nivelul de relaționare cu persoane din grupurile respective, distanța fiind mai mică dacă persoana dispune de experiență de relaționare.

Față de persoanele cu dizabilități psiho-sociale, se observă sentimente de frică din partea participanților la discuțiile în grup, afirmându-se că de la ele te poți aștepta la orice. Concomitent, aceste persoane sunt percepute drept anormale. Persoanele cu dizabilități fizice trezesc mila societății și sunt percepute drept oameni buni la suflet, respectuoși și optimiști.

Persoanele LGBT sunt privite ca anormale și în privința lor se remarcă atitudini discriminatorii. Unii intervievați consideră că reprezentanții acestui grup trebuie izolați de societate. Etnicii romi percep persoanele LGBT drept pedofili, iar în cadrul Focus Grupului au fost manifestate atitudini negative și de neacceptare ale acestui grup. Se consideră că relațiile homosexuale ar trebui pedepsite. Persoanele LGBT s-au dovedit a fi cele mai discriminate de societate, aceasta s-a demonstrat atât în cadrul sondajului, cât și în timpul Focus Grupurilor. IDS manifestat de populația generală față de LBGT este de 3.43 puncte din 6, iar cel mai mic IDS este manifestat de către atei/agnosticii – 1.96 puncte din 6.

Populația generală a manifestat atitudini neutre față de persoanele care trăiesc cu HIV, pe când etnicii bulgari cred că aceste persoane ar trebui izolate și tratate în instituții medicale separate. Ponderi mai mari dintre populația generală și dintre grupurile minoritare percep persoanele HIV+ ca bolnave. Atât în cadrul sondajului, cât și în timpul Focus Grupului, s-a observat reticența romilor față de persoanele HIV pozitive. Pentru persoanele HIV+ IDS înregistrat o valoare de 3.25 puncte.

În general, studiul demonstrează că etnicii romi sunt percepuți drept mincinoși, hoți, leneși, cerșetori, needucați de către ponderi mai mari din populația generală. Potrivit participanților la Focus Grupuri, atât din rândul populației generale cât și din rândul grupurilor minoritare, etnicii romi reprezintă un grup discriminat în Republica Moldova.

CONCLUZII

Persoanele care nu vorbesc limba de stat au fost caracterizate drept orgolioase, indiferente și reci de către populația generală. Atitudine mai pozitivă față de acest grup a fost manifestată de către etnicii bulgari. În timpul discuțiilor în grup, s-a declarat că rușii care locuiesc în Republica Moldova sunt agresivi și nu manifestă respect față de țara în care trăiesc, deoarece nu învață limba de stat.

Evreii din Republica Moldova sunt văzuți drept deștepți, harnici și întreprinzători de către majoritatea respondenților, cu excepția etnicilor romi, care-i caracterizează pe evrei drept credincioși, șmecheri și zgârciți.

Față de persoanele străine care locuiesc în Republica Moldova și nu dețin cetățenia țării au fost expuse mai multe atitudini pozitive decât negative din partea respondenților. Acest grup de persoane a fost asociat cu oaspeți, nevoiași, africani, studenți.

Se observă tendința de a asocia persoanele de origine musulmană cu teroriști, extremiști, fanatici. Refugiații au manifestat atitudini pozitive față de acest grup de persoane, majoritatea caracterizându-i drept credincioși, harnici, familiști. În același timp, persoanele de origine musulmană sunt percepute ca fiind credincioase de către creștinii non-ortodocși intervievați.

Minoritățile religioase sunt percepute ca secte de către societatea din Moldova. Există stereotipul că minoritățile religioase fac business pe baza religiei, considerându-se că ei cer bani de la enoriași. Totuși, aproape jumătate dintre intervievați consideră că reprezentanții minorităților religioase sunt persoane credincioase.

În general, calificativele negative pentru ex-deținuți au obținut ponderi mai mari. Populația generală, etnicii bulgari și etnicii găgăuzi consideră că – ambițioși, vorbăreți și descurcăreți sunt calificativele care descriu cel mai bine ex-deținuți. Contrar intervievaților enumerați anterior, etnicii romi au selectat grupul de afirmații negative pentru ex-deținuți: ambițioși, agresivi, periculoși.

Circa o treime din populația generală a optat pentru afirmațiile care exprimă poziții nediscriminatorii față de implicarea femeilor în conducerea statului, în construirea unei cariere și față de capacitățile și succesul lor în luarea deciziilor și în activitatea publică. În timpul discuției în grup cu etnicii romi, au fost expuse opinii discriminatorii privind femeile și s-a declarat că nu există egalitate între femei și bărbați.

În timpul Focus Grupurilor s-a discutat despre persoanele în etate. Se observă că societatea manifestă stimă și respect față de ele, persoanele în etate fiind asociate cu persoane credincioase, care trebuie ascultate și respectate. În același timp, se consideră că persoanele în etate sunt neajutorate, duc o viață însoțită de lipsuri din cauza pensiilor mici.

Se afirmă că persoanele în etate sunt discriminate atât din partea statului și a angajatorilor, cât și din partea tinerilor. Statul discriminează persoanele în etate prin oferirea unei pensii mici, angajatorii nu oferă locuri de muncă persoanelor în etate, iar tinerii nu manifestă respect față de aceste persoane.

În final, putem remarca că există atitudini discriminatorii față de anumite grupuri de persoane, însă societatea nu percepe discriminarea în Republica Moldova ca o problemă, cu excepția etnicilor romi.

